

Χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας

Asociatia
PRO REFUGIU.org

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

CENTRE FOR
EUROPEAN
CONSTITUTIONAL
LAW
ΥΠΟΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΩΝ

CILD
Italian Coalition
for Civil Liberties and Rights

vij
Itin Verbuud eor
Diakonie

Η εμπορία ανθρώπων και οι οικονομικοί/επιχειρηματικοί τομείς που είναι πιθανό να εμπλέκονται στην αλυσίδα προσφοράς και ζήτησης προϊόντων ή υπηρεσιών που παράγονται από θύματα εμπορίας

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ

Silvia Berbec, Πρόεδρος Συλλόγου Pro Refugi, Δικηγορικός Σύλλογος Βουκουρεστίου, Ρουμανία

Laura Ecedi Stoisavlevici, Εισαγγελέας, Διεύθυνση για τη Διερεύνηση του Οργανωμένου Εγκλήματος και της Τρομοκρατίας, Ρουμανία

Miriana Ilcheva, Ανώτερη Αναλυτής, Νομικό Πρόγραμμα, Κέντρο για τη Μελέτη της Δημοκρατίας, Βουλγαρία

Δρ. Μαρία Μουσμότη, Εκτελεστική Διευθύντρια, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Ελλάδα

Δήμητρα Μαλανδράκη, Ερευνητική Συνεργάτης, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Ελλάδα

Flaminia Delle Cese, Υπεύθυνη Νομικών Ζητημάτων και Πολιτικής, Ιταλικός Συνασπισμός Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων

Gennaro Santoro, Νομικός Σύμβουλος, Ιταλικός Συνασπισμός Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων

Luiza Lupascu, Ειδικός anti-trafficking, Verein für Internationale Jugendarbeit, e.V Landesverein Württemberg, Γερμανία

Naomi Anna Venzke, ειδικός anti-trafficking, Verein für Internationale Jugendarbeit, e.V Landesverein Württemberg, Γερμανία

Συνεισφορές

Chiara Liberati, Ασκούμενη, Ιταλικός Συνασπισμός Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων

Emanuele Rumi Rios, Εθελοντής Ιταλικός Συνασπισμός Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων

Αυτή η δημοσίευση έχει παραχθεί με την οικονομική υποστήριξη του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης φέρουν οι συντάκτες και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζει τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή:	σελίδα 1
Κεφάλαιο 1 Εθνική νομοθεσία και η εφαρμοσιμότητά της στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	σελίδα 2
Ενότητα 1 Ρουμανία	σελίδα 2
Ενότητα 2 Βουλγαρία	σελίδα 4
Ενότητα 3 Γερμανία	σελίδα 7
Ενότητα 4 Ελλάδα	σελίδα 11
Ενότητα 5 Ιταλία	σελίδα 14
Κεφάλαιο 2 Οικονομικοί τομείς που κινδυνεύουν να εμφανίσουν στην εφοδιαστική τους αλυσίδα περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων	σελίδα 17
Ενότητα 1 Ρουμανία	σελίδα 17
Ενότητα 2 Βουλγαρία	σελίδα 19
Ενότητα 3 Γερμανία	σελίδα 21
Ενότητα 4 Ελλάδα	σελίδα 24
Ενότητα 5 Ιταλία	σελίδα 26
Κεφάλαιο 3 Modus operandi των εμπόρων ανθρώπων	σελίδα 29
Ενότητα 1 Ρουμανία	σελίδα 29
Ενότητα 2 Βουλγαρία	σελίδα 29
Ενότητα 3 Γερμανία	σελίδα 31
Ενότητα 4 Ελλάδα	σελίδα 33
Ενότητα 5 Ιταλία	σελίδα 35
Κεφάλαιο 4 Περιπτωσιολογικές μελέτες	σελίδα 40
Ενότητα 1 Ρουμανία	σελίδα 40
Ενότητα 2 Βουλγαρία	σελίδα 40
Ενότητα 3 Γερμανία	σελίδα 42
Ενότητα 4 Ελλάδα	σελίδα 43
Ενότητα 5 Ιταλία	σελίδα 46
Κεφάλαιο 5 Συστάσεις για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων κατά της εμπορίας ανθρώπων και των οικονομικών/ επιχειρηματικών τομέων	σελίδα 51
Ενότητα 1 Ρουμανία	σελίδα 51
Ενότητα 2 Βουλγαρία	σελίδα 53
Ενότητα 3 Γερμανία	σελίδα 54
Ενότητα 4 Ελλάδα	σελίδα 57
Ενότητα 5 Ιταλία	σελίδα 58
Παράρτημα - Κατάλογος των ερωτηθέντων και ενδιαφερόμενων μερών που έχουν παράσχει πληροφορίες για τη μελέτη	σελίδα 61

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του διακρατικού έργου *Anti-trafficking stakeholders and economic sectors networking, cooperation to combat the business of human trafficking chain (NET-COMBAT-THB CHAIN)* το οποίο υλοποιείται με την οικονομική υποστήριξη του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έργο συντονίζεται από την ένωση Pro Refugiu της Ρουμανίας, σε συνεργασία με το κέντρο για τη Μελέτη της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου στην Ελλάδα, τον Ιταλικό Συνασπισμό Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων και τον Οργανισμό Verein für Internationale Jugendarbeit e.V. Landesverein στη Γερμανία.

Η μελέτη, όπως και ολόκληρο το έργο, βασίζεται στο τρέχον Ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο: η αυξανόμενη ζήτηση για σεξουαλικές υπηρεσίες, η ζήτηση για φθηνή εργασία, η επιθυμία παραγωγής κέρδους με ελάχιστη επένδυση είναι παράγοντες που εντείνουν τη δραστηριότητα των δικτύων εμπορίας ανθρώπων. Η οικονομική και κοινωνική κατάσταση σε πολλές χώρες έχει καταστήσει ορισμένες κοινωνικές ομάδες ακόμα περισσότερο ευάλωτες απέναντι στους διακινητές. Η εμπορία ανθρώπων είναι μια ιδιαίτερα κερδοφόρα επιχείρηση και τα προϊόντα αυτής της εγκληματικής δραστηριότητας επανεισάγονται σε μεγάλο βαθμό στην παγκόσμια οικονομία και το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Μεταξύ των υφιστάμενων συστάσεων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο είναι τα κράτη μέλη της ΕΕ να καταβάλλουν τις αναγκαίες προσπάθειες για να αναγνωρίσουν και να θέσουν τέλος στη συμμετοχή ή συνενοχή (ακόμα και έμμεσα) του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην εμπορία ανθρώπων μέσα από μέτρα που εξασφαλίζουν ότι τα άτομα που εργάζονται σε αυτούς τους τομείς είναι εκπαιδευμένα να αναγνωρίζουν τέτοιες περιπτώσεις και να τις αναφέρουν στις αρμόδιες αρχές. Τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν το διάλογο και τη συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να φέρουν σε επαφή τους τομείς της οικονομίας, τις ΜΚΟ και τους ειδικούς anti-trafficking σε κοινές δράσεις κατά της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την υποστήριξη των εργαζομένων και των δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών εργασιακών δικαιωμάτων. Οι τοπικές και διεθνείς εταιρείες πρέπει να γνωρίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις της εμπορίας ανθρώπων και να καταβάλλουν τις αναγκαίες προσπάθειες για να εξασφαλίσουν ότι τα προϊόντα τους δεν παράγονται με μεθόδους που βασίζονται στην εκμετάλλευση ατόμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εθνική νομοθεσία και η εφαρμοσιμότητά της στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων

Ενότητα 1 Ρουμανία

Οι τροποποιήσεις του νόμου που τέθηκαν σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2014 μετά την έκδοση του Νέου Ποινικού Κώδικα άλλαξαν τον ορισμό της εμπορίας ανθρώπων με την έννοια ότι ορισμένες μορφές εκμετάλλευσης που περιγράφονταν στην προηγούμενη νομοθεσία - *Νόμος 678/2001, όπως τροποποιήθηκε στη συνέχεια*, δεν εμπίπτουν πλέον στην έννοια της εμπορίας ανθρώπων. Αυτές οι μορφές εκμετάλλευσης εμπίπτουν, κατά περίπτωση, στο πεδίο εφαρμογής άλλων τύπων εγκλημάτων που περιγράφονται στον Νέο Ποινικό Κώδικα.

Η ανάλυση που ακολουθεί θα εξετάσει μόνο την εργασιακή εκμετάλλευση, έχοντας υπόψη το αντικείμενο της παρούσας μελέτης.

Ο προηγούμενος ποινικός κώδικας χαρακτήριζε την εμπορία ανθρώπων ως την εκμετάλλευση ενός ανθρώπου μέσω της "εκτέλεσης εργασίας ή υπηρεσιών με τη βία ή κατά παράβαση των νόμιμων κανόνων σχετικά με τις συνθήκες εργασίας, την αμοιβή, την υγεία και την ασφάλεια" (Άρθρο 2 του Ν. 678/2001).

Η νέα νομοθεσία προβλέπει ότι η εργασιακή εκμετάλλευση μπορεί να θεωρηθεί εμπορία ανθρώπων, μόνο εάν ασκείται μέσω του «εξαναγκασμού των ατόμων να εκτελέσουν μια συγκεκριμένη εργασία» (Άρθρο 182, παρ. 1 εδαφ. α, Νέος Ποινικός Κώδικας).

Συγκρίνοντας τα δύο νομικά κείμενα, φαίνεται ότι η εκμετάλλευση του ανθρώπου «κατά παράβαση των νομικών διατάξεων περί των συνθηκών εργασίας, αμοιβής, υγείας και ασφάλειας» δεν θεωρείται πλέον εμπορία ανθρώπων στον υφιστάμενο ποινικό κώδικα. Αυτό θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής άλλων εγκλημάτων που ορίζονται στον Νέο Ποινικό Κώδικα.

Η ισχύουσα νομοθεσία ορίζει την εμπορία ανθρώπων ως την εκμετάλλευση ενός ανθρώπου που έχει υποβληθεί σε καταναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών. Αυτό σημαίνει ότι το θύμα εξαναγκάζεται να παρέχει εργασία ή υπηρεσίες ενάντια στη θέλησή του, τις οποίες διαφορετικά δεν θα παρείχε πρόθυμα.

Η φύση της εργασίας ή των υπηρεσιών, η καταβολή οποιασδήποτε αμοιβής στο θύμα για την εργασία ή τις υπηρεσίες που εκτελούνται, το ποσό της αμοιβής ή η επάρκεια συνθηκών για την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών είναι πτυχές που δεν επηρεάζουν τον προσδιορισμό της ύπαρξης του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων. Αυτό που έχει σημασία είναι ότι το θύμα θα πρέπει να έχει αναγκαστεί να παράσχει την εργασία ή τις υπηρεσίες.

Η διαφορά μεταξύ της εμπορίας ανθρώπων, είτε πρόκειται για εκμετάλλευση με παροχή καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών (κατά το Άρθρο 210 του Νέου Ποινικού Κώδικα) είτε για καταναγκαστική ή εξαναγκαστική εργασία (κατά το Άρθρο 212 του Νέου Ποινικού Κώδικα), συνίσταται στο γεγονός ότι, στην περίπτωση της εμπορίας ανθρώπων ο

διακινητής προβαίνει σε ορισμένες ενέργειες πριν το θύμα εξαναγκαστεί να παράσχει εργασία ή υπηρεσίες.

Ως εκ τούτου, σύμφωνα με το Άρθρο 210 παρ. 1 του Νέου Ποινικού Κώδικα, πριν να επιτευχθεί ο σκοπός του εγκλήματος - εκμετάλλευση μέσω καταναγκαστικής εργασίας – ο διακινητής πρέπει να πραγματοποιήσει τουλάχιστον μία από τις ενέργειες που περιγράφονται στο νόμο: πρόσληψη, μεταφορά, μεταβίβαση, υπόθαλψη ή παραλαβή του θύματος – τουλάχιστον μέσω: περιορισμού, απαγωγής, εξαπάτησης, κατάχρησης εξουσίας κ.λπ.

Εάν αυτές οι ενέργειες εκλείπουν πριν την εκμετάλλευση, το έγκλημα αποτελεί καταναγκαστική εργασία (κατά το Άρθρο 212 του Νέου Ποινικού Κώδικα) και όχι εμπορία ανθρώπων.

Μια άλλη μορφή εμπορίας ρυθμιζόμενη από την ισχύουσα νομοθεσία είναι η εκμετάλλευση μέσω της δουλείας (Άρθρο 182 παρ. 1 εδαφ. β. του Νέου Ποινικού Κώδικα). Η εκμετάλλευση μέσω της δουλείας είναι η μετατροπή ενός ελεύθερου ατόμου σε άτομο πλήρως εξαρτημένο από κάποιο άλλο άτομο και η διατήρηση του ατόμου σε αυτή την κατάσταση, καθώς ο διακινητής ενεργεί ως ο ιδιοκτήτης του θύματος.

Για αυτή τη μορφή της εκμετάλλευσης, είναι απαραίτητο οι δράσεις του διακινητή να έχουν οδηγήσει στην πλήρη καταστολή της ατομικής ελευθερίας του θύματος.

Ομοίως, η διαφορά μεταξύ της εμπορίας ανθρώπων με τη μορφή της εκμετάλλευσης μέσω της δουλείας (κατά το Άρθρο 210 του Νέου Ποινικού Κώδικα) και της δουλείας (σύμφωνα με το Άρθρο 209 του Νέου Ποινικού Κώδικα) συνίσταται στο γεγονός ότι στην περίπτωση της εμπορίας ανθρώπων, πριν την εκμετάλλευση ο διακινητής πρέπει να έχει προβεί σε μία από αυτές τις ενέργειες: πρόσληψη, μεταφορά, κ.λπ., του θύματος μέσω: περιορισμού, απαγωγής, κ.λπ.

Αν απουσιάζει η πρόσληψη, μεταφορά, κ.λπ. μέσω περιορισμού, απαγωγής, κ.λπ. του θύματος – ενέργειες που πρέπει να συμβούν πριν την εκμετάλλευση μέσω της δουλείας – το έγκλημα θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της δουλείας (κατά το Άρθρο 209 του Νέου Ποινικού Κώδικα) και όχι της εμπορίας ανθρώπων.

Ο Νέος Ποινικός Κώδικας προβλέπει κυρώσεις για όποιον εν γνώσει του/της επωφελείται από τις υπηρεσίες ενός ατόμου που έχει υποστεί εκμετάλλευση – είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων.

Προκειμένου να θεωρηθεί ως έγκλημα η ωφέλεια από τις υπηρεσίες που παρέχονται από θύματα εκμετάλλευσης σύμφωνα με το Άρθρο 216 του Νέου Ποινικού Κώδικα, ο δικαιούχος των υπηρεσιών πρέπει να είναι ενήμερος για το γεγονός ότι ο πάροχος των υπηρεσιών είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων. Εάν ο δικαιούχος δεν γνωρίζει ότι ο πάροχος των υπηρεσιών είναι στην πραγματικότητα θύμα εμπορίας ανθρώπων, ο δικαιούχος απαλλάσσεται από την ποινική ευθύνη.

Την ίδια στιγμή, προκειμένου να θεωρηθεί ότι υπάρχει το έγκλημα, οι υπηρεσίες που παρέχονται από το θύμα πρέπει να περιλαμβάνονται στις διατάξεις του Άρθρου 182 του Νέου Ποινικού Κώδικα, θεωρούμενες ρητώς και περιοριστικά από τον νομοθέτη ως μορφές εκμετάλλευσης των ανθρώπων. Εάν οι υπηρεσίες που παρέχονται δεν περιλαμβάνονται στο Άρθρο 182 του Νέου Ποινικού Κώδικα, δεν προκύπτει περίπτωση ωφέλειας από υπηρεσίες που παρέχονται από θύμα εκμετάλλευσης. Ο δικαιούχος των υπηρεσιών που παρέχονται από θύμα εμπορίας ανθρώπων μπορεί να είναι φυσικό πρόσωπο ή νομική οντότητα.

Σε περίπτωση που ένα νομικό πρόσωπο εν γνώσει του επωφελείται από τις υπηρεσίες θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, γνωρίζοντας ότι τα θύματα αποτελούν αντικείμενο

εκμετάλλευσης μέσω καταναγκαστικής παροχής εργασίας ή υπηρεσιών, θα θεωρείται υπαίτιο σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο, κατά το Άρθρο 216 του Νέου Ποινικού Κώδικα.

Η βασική τιμωρία που μπορεί να επιβληθεί σε ένα νομικό πρόσωπο είναι, σύμφωνα με το Άρθρο 136 του Νέου Ποινικού Κώδικα, πρόστιμο μεταξύ 3.000 RON και 3.000.000 RON, συν μία ή περισσότερες πρόσθετες κυρώσεις: διάλυση, αναστολή λειτουργίας ή δραστηριότητας για χρονικό διάστημα μεταξύ 3 μηνών και 3 ετών, κλείσιμο ορισμένων σημείων εργασιών για περίοδο μεταξύ 3 μηνών και 3 ετών, απαγόρευση συμμετοχής σε διαγωνισμούς δημοσίου για χρονικό διάστημα μεταξύ 3 μηνών και 3 ετών, δικαστική εποπτεία, προβολή ή δημοσίευση της ποινικής καταδίκης.

Σε περίπτωση που ένα νομικό πρόσωπο προσλαμβάνει, μεταφέρει, μεταβιβάζει, αποκρύπτει ή παραλαμβάνει ένα άτομο με τη μέθοδο του περιορισμού, της απαγωγής ή επωφελούμενο την ευαλωτότητα του ατόμου με σκοπό την εκμετάλλευσή του μέσω καταναγκαστικής εργασίας ή παροχής υπηρεσιών, το εν λόγω νομικό πρόσωπο θεωρείται υπαίτιο βάσει των διατάξεων του ποινικού κώδικα περί εμπορίας ανθρώπων.

Εάν οι ενέργειες του νομικού προσώπου που αναφέρονται παραπάνω πραγματοποιούνται μόνο με σκοπό την μη τήρηση των νομικών διατάξεων περί συνθηκών εργασίας, πληρωμής, υγιεινής ή ασφάλειας, το νομικό πρόσωπο δεν ευθύνεται ποινικώς για εμπορία ανθρώπων, αλλά, κατά περίπτωση, για εξαπάτηση, εφόσον συντρέχουν όλα τα στοιχεία του εγκλήματος αυτού.

Ενότητα 2 Βουλγαρία

Η πρόσφατη έκθεση της Εθνικής Επιτροπής Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων για το 2017¹ παραθέτει στοιχεία από την Εισαγγελία για αναγνωρισμένα θύματα εκμετάλλευσης εργασίας για την περίοδο 2015-2017. Ο αριθμός αυξήθηκε από 26 το 2015 σε 67 το 2017, από τα οποία 51 ήταν άνδρες και 16 γυναίκες. Τα δεδομένα για την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2018 αναφέρουν 11 γυναίκες και 41 άνδρες. Δεν υπάρχουν αναλυτικά δεδομένα για πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί για εμπορία και εργασιακή εκμετάλλευση ανθρώπων. Υπάρχουν επίσης δεδομένα σχετικά με σήματα εμπορίας ανθρώπων που η Επιτροπή έχει επεξεργαστεί: 105 σήματα σχετικά με 136 πιθανά θύματα, από τα οποία 43 θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης (2016), 104 σήματα σχετικά με 142 πιθανά θύματα, από τα οποία 19 θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης (2017), 67 σήματα για 147 πιθανά θύματα, από τα οποία 7 αφορούν πιθανή εργασιακή εκμετάλλευση και 2 αφορούν ενδεχόμενες ψευδείς αγγελίες εργασίας (Ιανουάριος-Νοέμβριος 2018).²

Όπως δήλωσε εκ νέου το βουλγαρικό Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής, η βουλγαρική νομοθεσία παρέχει έναν αριθμό εγγυήσεων κατά της εργασιακής εκμετάλλευσης, ξεκινώντας από την συνταγματική απαγόρευση της καταναγκαστικής

¹ Έκθεση για την εφαρμογή του εθνικού προγράμματος για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την υποστήριξη των θυμάτων για το 2017 (*Отчет за изпълнение на Национална програма за борба с трафика на хора и закрила на жертвите за 2017 г.*), Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, 2018, διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://antitrafficking.government.bg/bg/about#reports> (στα βουλγαρικά)

² Εθνική Επιτροπή για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, επιστολή προς το Κέντρο για τη μελέτη της Δημοκρατίας, 11 Δεκεμβρίου 2018

εργασίας και συνεχίζοντας με μια σειρά από κανόνες στο πλαίσιο της Εργατικής Νομοθεσίας.³

Καθώς η βουλγαρική νομοθεσία δεν αναγνωρίζει εταιρική ποινική ευθύνη, η κύρια οδός ανάληψης ευθύνης για τα νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται στη χρήση υπηρεσιών που παράγονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων είναι οι κυρώσεις που προβλέπονται στο Νόμο περί Διοικητικών Παραβάσεων και Κυρώσεων.⁴ Οι νομικές οντότητες - συμπεριλαμβανομένων αυτών που δεν έχουν την έδρα τους στη Βουλγαρία εάν η αξιόποινη πράξη διαπράχθηκε σε βουλγαρικό έδαφος – οι οποίες έχουν ή θα μπορούσαν να έχουν ωφεληθεί από μια σειρά από (αποπειραθέντα) εγκλήματα (συμπεριλαμβανομένης της χρήσης υπηρεσιών που παρασχέθηκαν από θύμα εμπορίας ανθρώπων) που εκτελέστηκαν/ υποστηρίχθηκαν/ υποκινήθηκαν από πρόσωπα που διαχειρίζονται ή που αντιπροσωπεύουν τη συγκεκριμένη οντότητα ή που αποτελούν μέρος των οργάνων ελέγχου ή εποπτείας της ή από έναν εργαζόμενο στο πλαίσιο της εργασίας του, θα θεωρούνται υπαίτιες για καταβολή προστίμου ύψους έως 1 εκατομμύριο λεβ Βουλγαρίας (περίπου 500.000 ευρώ), και όχι χαμηλότερο από την αξία της ληφθείσας ωφέλειας, αν αυτή ήταν χρηματική. Το όφελος μεταφέρεται υπέρ του Δημοσίου, εάν κατασχεθεί σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα. Οι υποθέσεις εκδικάζονται ενώπιον του περιφερειακού δικαστηρίου κατόπιν πρότασης του εισαγγελέα.

Στις ετήσιες εκθέσεις του, το Γραφείο του Εισαγγελέα παρέχει στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δραστηριότητα της εισαγγελίας και των δικαστηρίων στην επιβολή κυρώσεων σε νομικά πρόσωπα δυνάμει του Νόμου περί Διοικητικών Παραβάσεων και Κυρώσεων. 25 προτάσεις και 18 δικαστικές αποφάσεις τέθηκαν σε ισχύ το 2016,⁵ ενώ 18 προτάσεις και 9 αποφάσεις αναφέρθηκαν για το 2017,⁶ όμως οι περισσότερες από αυτές τις υποθέσεις αφορούν φορολογικά εγκλήματα. Δεδομένου ότι δε βρέθηκε νομολογία που να εκθέτει τη συμμετοχή επιχειρήσεων στην εμπορία ανθρώπων, παρά το γεγονός ότι η χρηματική ποινή είναι αρκετά μεγάλη, μπορεί να εφαρμοστεί και σε ξένες εταιρείες και καλύπτει διάφορες μορφές εγκληματικής δραστηριότητας, συνάγεται ότι πρακτικά δεν χρησιμοποιείται κατά των φορέων που εμπλέκονται στη διακίνηση ανθρώπων. Οι ειδικοί anti-trafficking επισημαίνουν επίσης την έλλειψη επιβολής κυρώσεων ή αποφάσεων για κλείσιμο επιχειρήσεων – για παράδειγμα σε περίπτωση δικαστικής διαδικασίας κατά της ανώτερης διεύθυνσης που βρίσκεται σε εξέλιξη.⁷

³ Υπουργείο εργασίας και κοινωνικής πολιτικής, επιστολή προς το Κέντρο για τη μελέτη της Δημοκρατίας, 20 Δεκεμβρίου 2018

⁴ Νόμος περί Διοικητικών Παραβάσεων και Κυρώσεων (*Закон за административните нарушения и наказания*), στο <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2126821377> (στα βουλγαρικά), Άρθρο 83α και μετά

⁵ Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Νόμου και τη Δραστηριότητα της Εισαγγελίας και των Ανακριτικών Αρχών για το 2016 (*Доклад за прилагането на закона и дейността на Прокуратурата и разследващите органи през 2016 г.*), στο https://prb.bg/bg/pub_info/dokladi-i-analizi (στα βουλγαρικά), σ. 47

⁶ Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Νόμου και τη Δραστηριότητα της Εισαγγελίας και των Ανακριτικών Αρχών για το 2017 (*Доклад за прилагането на закона и дейността на Прокуратурата и разследващите органи през 2017 г.*), διαθέσιμη στη διεύθυνση https://prb.bg/bg/pub_info/dokladi-i-analizi (στα βουλγαρικά), σ. 41

⁷ Προκαταρκτικά ευρήματα του έργου Δικαιώματα στην Εργασία με τη συνεργασία του Συλλόγου Animus Association Foundation στη Βουλγαρία, πληροφορίες στο σύνδεσμο <http://animusassociation.org/en/international-training-trafficking/> συνέντευξη με την ειδικό anti-trafficking και συντονίστρια έργου κα Antoaneta Vassileva, 17 Δεκεμβρίου 2018

Η δεύτερη οδός επιβολής κυρώσεων για πιθανή συμμετοχή επιχειρήσεων σε πρακτικές εργασιακής εκμετάλλευση αφορά στην εποπτεία και επιβολή κυρώσεων από τις αρχές που είναι αρμόδιες για την εργασία και την απασχόληση. Ο Νόμος περί Εργασιακής Μετανάστευσης και Κινητικότητας ρυθμίζει τη συμμετοχή υπηκόων της ΕΕ και τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας της Βουλγαρίας και τη δραστηριότητα των Βουλγάρων πολιτών στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες. Προβλέπει κυρώσεις τόσο για τα άτομα που εργάζονται χωρίς τις κατάλληλες άδειες όσο και για τους εργοδότες τους (2.000 έως 20.000 λεβ Βουλγαρίας, περίπου 1.000 έως 10.000 ευρώ, καθώς και διπλάσιο πρόστιμο σε περίπτωση επανειλημμένης παράβασης), ή για εργοδότες που απασχολούν παράτυπους μετανάστες (3.000 έως 30.000 λεβ Βουλγαρίας, περίπου 1.500 έως 15.000 ευρώ, καθώς και διπλάσιο πρόστιμο σε περίπτωση επανειλημμένης παράβασης).⁸

Στα γραφεία εύρεσης εργασίας και τις εταιρείες που προσφέρουν προσωρινή εργασία κατά παράβαση του νόμου μπορεί να επιβληθούν κυρώσεις δυνάμει του Νόμου περί Προώθησης της Απασχόλησης⁹ με πρόστιμα ύψους 1,000 έως 2,500 λεβ Βουλγαρίας (περίπου 500 έως 1.250 ευρώ) και 2.500 έως 5.000 λεβ Βουλγαρίας (1.250 έως 2.500 ευρώ) σε περίπτωση επανειλημμένης παράβασης.

Κατά την περίοδο από 1 Απριλίου 2017 έως 31 Μαρτίου 2018, οι αρχές πραγματοποίησαν 152 επιθεωρήσεις σε γραφεία ευρέσεως εργασίας και αναγνώρισαν 464 παραβιάσεις. 175 επιθεωρήσεις σε γραφεία εύρεσης προσωρινής απασχόλησης αποκάλυψαν 731 παραβιάσεις, ενώ 530 έλεγχοι σε εργοδότες που έστειλαν αποσπασμένους εργαζομένους στις χώρες της ΕΕ αποκάλυψαν 2.781 παραβιάσεις.¹⁰ Δεν υπάρχουν αναλυτικά δεδομένα για το κατά πόσον οι παραβάσεις αυτές μπορεί να σχετίζονται με ύποπτη εμπορία ανθρώπων.

Παρά το γεγονός ότι τα θεσμικά όργανα θεωρούν το γενικό νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας για εργασιακή εκμετάλλευση, επαρκές,¹¹ υπάρχει ακόμα περιθώριο για περαιτέρω ευαισθητοποίηση από τα θεσμικά όργανα σχετικά με την ενδεχόμενη εμπλοκή επιχειρήσεων σε αυτή την εγκληματική δραστηριότητα. Θα πρέπει επίσης να εξεταστούν ανάλογες αποτελεσματικές κυρώσεις. Σύμφωνα με ειδικούς anti-trafficking, αν και η ευαισθητοποίηση από ιδρύματα, ΜΚΟ και εργατικά συνδικάτα συνεχίζεται, η πορεία της συζήτησης με τους εργοδότες σχετικά με τη «λεπτή κόκκινη γραμμή» μεταξύ νόμιμης εργασίας και εκμετάλλευσης παραμένει δύσκολη καθώς εκεί είναι σχεδόν αδύνατον να αποδειχθούν παραβάσεις.¹²

⁸ Νόμος περί Εργασιακής Μετανάστευσης και Κινητικότητας (*Закон за трудовата миграция и трудовата мобилност*), στο <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136803084> (στα βουλγαρικά), Άρθρο 75 και μετά

⁹ Ο Νόμος περί Προώθησης της Απασχόλησης (*Закон за насърчаване на заетостта*), στο <https://lex.bg/laws/ldoc/-12262909> (στα βουλγαρικά), Άρθρο 75 και μετά

¹⁰ Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, Έκθεση για την Εμπορία Ανθρώπων 2018, διαθέσιμη στο <https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2018/index.htm>, σ. 112 και μετά

¹¹ Εθνική Επιτροπή για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, επιστολή προς το Κέντρο για τη μελέτη της Δημοκρατίας, 11 Δεκεμβρίου 2018

¹² Συνέντευξη με την ειδικό anti-trafficking και συντονίστρια έργου Δικαιώματα στην Εργασία κα Antoaneta Vassileva, 17 Δεκεμβρίου 2018

Ενότητα 3 Γερμανία

Κατά τη θεώρηση της γερμανικής νομοθεσίας πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η Γερμανία αποτελεί χώρα-προορισμό για την εμπορία ανθρώπων.¹³

Το 2016, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση άλλαξε τη δομή και την ορολογία των ποινικών αδικημάτων που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων, κατά την εφαρμογή της οδηγίας 2011/36/ΕΕ.¹⁴ Η εργασιακή εκμετάλλευση εφαρμόστηκε πρόσφατα στην παρ. 233 του Γερμ.Π.Κ.¹⁵ Σύμφωνα με αυτό το αδίκημα, διαχειριστές ή άλλοι ιδιώτες απασχολούν άτομα υπό συνθήκες που μπορούν να οριστούν ως εργασιακή εκμετάλλευση. Εάν τα θύματα είναι 21 ετών και άνω, πρέπει να αποδειχθεί ότι ο δράστης έχει εκμεταλλευθεί προσωπικά ή οικονομικά δεινά ή τη δύσκολη κατάσταση των αλλοδαπών. Επιπλέον, η μίσθωση χώρων διαβίωσης ή επιχειρηματικής δραστηριότητας, καθώς και η μεσιτεία απασχόλησης με όρους εκμετάλλευσης αποτελούν εγκλήματα κατά την παρ. 233 V του Γερμ.Π.Κ. Οι κυρώσεις για εργασιακή εκμετάλλευση είναι μεγαλύτερες εάν τα θύματα στερούνται της προσωπικής τους ελευθερίας σύμφωνα με την παρ. 233a του Γερμ.Π.Κ. Το ποινικό αδίκημα της καταναγκαστικής εργασίας ορίζεται στην παρ. 232b του Γερμ.Π.Κ. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να αποδειχθεί ότι επηρεάστηκε η διαδικασία λήψης αποφάσεων ενός προσώπου με σκοπό την εκμετάλλευση.¹⁶ Επιπλέον, σύμφωνα με την παρ. 10a του Νόμου SchwarzArbG,¹⁷ οι διαχειριστές μπορεί να θεωρηθούν ποινικά υπαίτιοι εάν εκμεταλλεύονται θύματα εμπορίας ανθρώπων που στερούνται άδεια παραμονής. Το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων απαιτεί αρκετά στοιχεία: μια πράξη, π.χ. πρόσληψη ή υπόθαλψη, ένα μέσο, όπως η χρήση βίας ή η εξαπάτηση, με σκοπό την εκμετάλλευση (παρ. 232 του Γερμ.Π.Κ). Μορφές της τελευταίας παράβασης είναι η εργασία και η σεξουαλική εκμετάλλευση, η επαιτεία, οι εγκληματικές δραστηριότητες καθώς και η αφαίρεση οργάνων. Δεδομένου ότι οι παραβάσεις αυτές είναι πολύ δύσκολο να αποδειχθούν, οι ανακριτικές αρχές συχνά αναφέρονται σε άλλα εγκλήματα, π.χ. μη καταβολή και κατάχρηση μισθών σύμφωνα με την παρ. 266a του Γερμ.Π.Κ.¹⁸ Πιθανές κυρώσεις για τα αδικήματα που αναφέρονται είναι η φυλάκιση, η επιβολή προστίμων ή η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με τις παρ. 73-76b του Γερμ.Π.Κ.

Δεν υπάρχει ποινική ευθύνη της εταιρείας, μόνο των διαχειριστές ή άλλους μεμονωμένους δράστες. Η ευθύνη δεν καλύπτει εγκλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα, εκτός αν ο διευθυντής ήταν συναυτουργός (παρ. 25 του Γερμ.Π.Κ), βοήθησε (παρ. 27 Γερμ.Π.Κ) ή υποκίνησε (παρ. 26 Γερμ.Π.Κ) τη διάπραξη του εγκλήματος.

¹³ Έκθεση GRETA στη Γερμανία, 2015, διαθέσιμη στο: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/greta_report_on_germany_2015_en.pdf

¹⁴ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2011 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων - αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου 2002/629/ΔΕΥ, στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=EN>.

¹⁵ Γερμανικός Ποινικός Κώδικας, διαθέσιμος στο: <http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/StGB.pdf>.

¹⁶ Σχόλια (Münchener) για τον Ποινικό Κώδικα 2017, Renzikowski, § 232b αιτιολογική σκέψη 19.

¹⁷ Νόμος για την Καταπολέμηση της Αδήλωτης Εργασίας, διαθέσιμος στη διεύθυνση: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_schwarzarbg/englisch_schwarzarbg.pdf.

¹⁸ Αξιολόγηση των αρχείων των εισαγγελιών και των αποφάσεων δικαστηρίων από τις FES/BGMA, Menschenhandel zum Zweck der Arbeitsausbeutung - Eine Auswertung staatsanwaltschaftlicher Ermittlungsakten und gerichtlicher Entscheidungen, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://library.fes.de/pdf-files/dialog/13576.pdf> Συνέντευξη με έναν εκπρόσωπο της ένωσης εργασίας της αστυνομίας που πραγματοποιήθηκε στις 13/01/19.

Τόσο εταιρείες όσο και μεμονωμένα πρόσωπα μπορούν να υποστούν κυρώσεις για κανονιστικές παραβάσεις. Σε έναν διαχειριστή μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο αν διαπράχθηκε αδίκημα που συνδέεται με την επιχείρησή του/της λόγω παραπτώματος, π.χ. έλλειψη απαραίτητης επίβλεψης (παρ. 130 OWiG).¹⁹ Το καθήκον για επίβλεψη δεν καλύπτει τους προμηθευτές, παρά μόνο τη θυγατρική που ακολουθεί οδηγίες.²⁰ Στην εταιρεία μπορεί να επιβληθούν κυρώσεις για παραβάσεις που διαπράττονται από τον διαχειριστή της (παρ. 30 OWiG). Η μη συμμόρφωση με το εργατικό δίκαιο συχνά μπορεί να οδηγήσει σε διοικητικές κυρώσεις.²¹ Πιθανές κυρώσεις για κανονιστικές παραβάσεις είναι τα πρόστιμα, συχνά μέχρι ένα ανώτατο όριο,²² η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας (παρ. 29, 29a OWiG) ή η κατάσχεση των επιπλέον κερδών (παρ. 17 IV OWiG) όπως τα κεφάλαια από μη καταβληθείσα μισθοδοσία. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του διοικητικού νόμου είναι η γενική ευθύνη του κυρίου εργοδότη, που εξακολουθεί να υφίσταται ακόμη και αν αυτός/η απασχολεί υπεργολάβους. Από τη μία πλευρά, στον κύριο εργοδότη μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο για τη μη καταβολή του κατώτατου μισθού σύμφωνα με την παρ. 21 II MiLoG ²³εάν αυτός/η απασχολεί σε σημαντικό βαθμό υπεργολάβους.²⁴ Από την άλλη πλευρά, στον τομέα των κατασκευών, ο κύριος εργοδότης παραμένει υπεύθυνος για την μη καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με την παρ. 28e IIIe-IV SGB IV.²⁵ Το καθήκον πληρωμής βαρύνει τον εργοδότη που ουσιαστικά προσέλαβε τα πρόσωπα. Ο κύριος ανάδοχος απαλλάσσεται από την ευθύνη εάν αυτός/η είχε επαρκή έλεγχο επί του υπεργολάβου.²⁶

Τα θύματα μπορούν να εγείρουν αξιώσεις για την καταβολή των κατώτατων μισθών. Αυτές μπορούν να κατευθυνθούν κατά του υπεργολάβου²⁷ ή του κύριου εργοδότη.²⁸ Τα θύματα μπορούν να ζητήσουν αποζημίωση για σωματική ή ψυχική κακοποίηση ή στέρηση της ελευθερίας (παρ. 823 BGB). Τα δικαιώματα αυτά μπορούν να εφαρμοστούν μόνο κατά του άμεσου εργοδότη. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η εφαρμογή έναντι του βασικού ανάδοχου δεν είναι δυνατή.²⁹ Πέρα από αυτό, τα θύματα μπορούν να καταγγείλουν περιστατικό εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης και αν υπάρχουν εύλογες υποψίες, ο εισαγγελέας θα εκκινήσει έρευνα.

¹⁹ Νόμος περί Ρυθμιστικών Αδικημάτων: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_owig/englisch_owig.pdf.

²⁰ Ανώτερο Περιφερειακό Δικαστήριο *OLG München* απόφαση 23/09/14-3 Ws 599, 600/14, Σχόλια Beck OWiG 2017 / Gürtler / s 130 αιτιολογική σκέψη 5α.

²¹ π.χ. § 21 I Nr. 9 MiLoG GSA Fleisch, Δίκαιο για την Εξασφάλιση των Δικαιωμάτων των Εργαζομένων στο Κρεοπωλείο, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.gesetze-im-internet.de/safleischwig/GSA_Fleisch.pdf.

²² Π.χ. 5 εκατ. € για αμέλεια στην περίπτωση § 30 OWiG.

²³ Νόμος περί Κατώτατου Μισθού, διαθέσιμος στη διεύθυνση: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_milog/englisch_milog.pdf.

²⁴ Σχόλια (Erfurter) σχετικά με την εργατική νομοθεσία του 2019, Franzen, MiLoG § 21 η αιτιολογική σκέψη 1.

²⁵ Κώδικας Κοινωνικής Ασφάλισης, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.gesetze-im-internet.de/sgb_4/SGB_4.pdf.

²⁶ Σχόλια σχετικά με τη νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης του 2017, Knickrehm/Kreikebohm/Waltermann/Roßbach, SGB IV § 28e αιτιολογική σκέψη 16.

²⁷ §§ 1,3 MiLoG.

²⁸ § 13 MiLoG Δημοσιεύσεις του Κοινοβουλίου: BT-Drucks. 18/1558, σ. 40, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/015/1801558.pdf>.

²⁹ Δεν υφίσταται υποχρέωση φροντίδας σύμφωνα με την παρ. 130 OWiG προς τους εργαζομένους ενός υπεργολάβου, ως εκ τούτου δεν υπάρχει καμία ευθύνη λόγω παράλειψης, Σχόλια (Münchener) BGB 2017, Wagner § 823 αιτιολογικές σκέψεις 21 και 22.

Στατιστικά στοιχεία

Τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή αυτών των νόμων είναι αποσπασματικά. Δεν υπάρχουν ξεχωριστά στοιχεία για κυρώσεις σε επιχειρήσεις για κανονιστικές παραβάσεις σε σχέση με την εμπορία ανθρώπων και την εργασιακή εκμετάλλευση. Επίσης, τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με συγκεκριμένους δράστες ποινικών αδικημάτων είναι ελλιπή.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία εγκλημάτων της αστυνομίας, 52 έρευνες σχετικά με εκτελεσμένες αξιόποινες πράξεις εμπορίας ανθρώπων ή εργασιακής εκμετάλλευσης και συνέργειας στην εμπορία ανθρώπων διεξήχθησαν το 2016. Το 2017, τα στατιστικά στοιχεία αποκαλύπτουν 367 έρευνες σχετικά με νέα και παλαιότερα αδικήματα. Το πλήθος των αδικημάτων διακίνησης περιλαμβάνει αδικήματα σχετικά με την εργασία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση, καθώς τα στατιστικά στοιχεία δεν διαφοροποιούν τη μορφή εκμετάλλευσης, σε αντίθεση με το προηγούμενο έτος. Μεταξύ των 367 ερευνών το 2017, οι 116 ασχολήθηκαν με το νέο αδίκημα της εργασιακής εκμετάλλευσης της παρ. 233 του Γερμ.Π.Κ.³⁰ Το 2016 ολοκληρώθηκαν δώδεκα έρευνες σχετικά με την εμπορία ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση. Το 2017 ολοκληρώθηκαν έντεκα έρευνες σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, την καταναγκαστική εργασία και την εργασιακή εκμετάλλευση.³¹ Το 2016 καταδικάστηκαν 19 δράστες εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση. Το 2017 τέσσερα άτομα κρίθηκαν ένοχοι για εργασιακή εκμετάλλευση, ένα για καταναγκαστική εργασία και 21 για εμπορία ανθρώπων.³² Ο αριθμός των ερευνών για περιπτώσεις μη καταβολής και κατάχρησης μισθών είναι πολύ υψηλότερος: 11.370 το 2016 και 10.964 κατά το επόμενο έτος.³³ Δεν υπάρχουν δεδομένα για τον αριθμό των ρυθμιστικών αδικημάτων που σχετίζονται με την εργασία, όπως η μη καταβολή του κατώτατου μισθού.

Τα στατιστικά στοιχεία των τελωνειακών υπηρεσιών σχετικά με την παράνομη απασχόληση δεν περιλαμβάνονται στα προαναφερθέντα στατιστικά στοιχεία. Αυτή η αρχή δεν τα αναφέρει ξεχωριστά στα στατιστικά στοιχεία της, και ο αριθμός περιλαμβάνεται στην ενότητα «άλλα ποινικά αδικήματα». Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατή συγκεκριμένη ανάλυση.³⁴ Επιπλέον, δεν έχουν συλλεγεί από τις ΜΚΟ συγκεντρωτικά στοιχεία σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και την εργασιακή εκμετάλλευση.³⁵ Στατιστικά στοιχεία

³⁰ Ομοσπονδιακό Γραφείο Εγκληματολογικής Έρευνας, Στατιστικά Στοιχεία Αστυνομίας σχετικά με Εγκλήματα 2016 / 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.bka.de/EN/CurrentInformation/PoliceCrimeStatistics/policecrimestatistics_node.html;jsessionid=67742FB93ACACCE06ADEF25401EE3F8.live2301.

³¹ Ομοσπονδιακό Γραφείο Εγκληματολογικής Έρευνας, Επισκόπηση της κατάστασης όσον αφορά τη διακίνηση ανθρώπων 2016/ 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/Lagebilder/Menschenhandel/menschenhandel_node.html.

³² Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία, Αστυνομία 2016 / 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Rechtspflege/StrafverfolgungVollzug/Strafverfolgung.html;jsessionid=D66518866E7C171B27E9CE7FEB3BF676>. InternetLive2.

³³ Ομοσπονδιακό Γραφείο Εγκληματολογικής Έρευνας, Στατιστικά Στοιχεία Αστυνομίας σχετικά με Εγκλήματα (2016 και 2017), διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.bka.de/EN/CurrentInformation/PoliceCrimeStatistics/policecrimestatistics_node.html;jsessionid=67742FB93ACACCE06ADEF25401EE3F8.live2301.

³⁴ Δημοσιεύσεις του Κοινοβουλίου, BT-Drs. 19/7622 σ. 5, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/19/076/1907622.pdf>.

³⁵ Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, που διεξήχθη στις 21/01/19.

συγκεντρώνονται ορισμένες φορές μεμονωμένα π.χ. από τη συμβουλευτική υπηρεσία Faire Mobilität, η οποία έχει καταμετρήσει 3.224 αιτήσεις που αναφέρονται σε αδικήματα τα οποία σχετίζονται με την εργασία κατά τη διάρκεια της πρώτης περιόδου του 2018.³⁶ Συμπερασματικά, ακόμη και οι γνωστές υποθέσεις σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και την εργασιακή εκμετάλλευση δε μπορούν να συνυπολογιστούν.

Κριτική ανάλυση της νομοθεσίας

Ο δυσανάλογα μικρός αριθμός των ερευνών και των καταδικαστικών αποφάσεων δείχνει ότι η δίωξη για εμπορία ανθρώπων και εργασιακή εκμετάλλευση αποτελεί πρόκληση για τις ανακριτικές και εισαγγελικές αρχές.³⁷ Ωστόσο, ο σχετικά υψηλός αριθμός αστυνομικών ερευνών για εργασιακή εκμετάλλευση (παρ. 233 του Γερμ.Π.Κ) υποδεικνύει την αποδοχή του νέου ποινικού αδικήματος.

Οι απόψεις των ειδικών σχετικά με τους ανωτέρω νόμους δίστανται. Οι νόμοι συμμορφώνονται με τις ελάχιστες απαιτήσεις της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.³⁸ Ζητήματα που προκαλούν ανησυχία είναι η πολυπλοκότητα των ποινικών αδικημάτων,³⁹ το υψηλό βάρος της απόδειξης,⁴⁰ οι ασαφείς αρμοδιότητες των αρχών⁴¹ και η καχυποψία έναντι των θυμάτων ως συνεργών.⁴² Επιπλέον, η κριτική εστιάζει στην έλλειψη εταιρικής ποινικής ευθύνης.⁴³ Σημειώνεται ότι τα κίνητρα για τα θύματα ώστε να ξεκινήσουν δικαστικές διαδικασίες είναι πολύ χαμηλά.⁴⁴ Ειδικοί επισημαίνουν ότι η γενική ευθύνη του κύριου αναδόχου για αδικήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα του/της είναι υπερβολικά περιορισμένη όταν πρόκειται για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την εργασιακή εκμετάλλευση.⁴⁵ Η ισχύουσα νομοθεσία δεν αντιμετωπίζει επαρκώς τη ζήτηση και την προσφορά της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης.⁴⁶ Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Δικαιοσύνης και Προστασίας του Καταναλωτή προγραμματίζει την αξιολόγηση της νέας ποινικής νομοθεσίας το 2020 και

³⁶ Στατιστικά στοιχεία για το πρώτο εξάμηνο του 2018 από τη Faire Mobilität Zwischenbericht: Beratungsaufkommen des 1. Halbjahres 2018.

³⁷ Γερμανικό Ινστιτούτο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, συμβολή σχετικά με την ακρόαση της Επιτροπής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Ανθρωπιστική Βοήθεια σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, 2011, στο: https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/uploads/tx_commerce/stellungnahme_zur_anhoerung_des_ausschusses_fuer_menschenhandel_und_humanitaere_hilfe.pdf.

³⁸ Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, που διεξήχθη στις 21/01/19.

³⁹ Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρο, στις 15/01/19.

⁴⁰ Συνέντευξη με τον Δρ. Cyrus, ακαδημαϊκό ερευνητή, στις 21/01/19 Συνέντευξη με τον κ. Henzler, ανώτερο εισαγγελέα, στις 18/01/19.

⁴¹ Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικής Έρευνας, στις 22/01/2019.

⁴² Συνέντευξη με τον Δρ. Cyrus, ακαδημαϊκό ερευνητή, στις 21/01/19.

⁴³ Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικής Έρευνας, στις 22/01/2019.

⁴⁴ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18. Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, στις 21/01/19.

⁴⁵ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18. Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, στις 21/01/19.

⁴⁶ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18. Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικής Έρευνας, στις 22/01/2019.

2021.⁴⁷ Ειδικοί έχουν προτείνει να περιληφθεί μια επιτροπή εποπτείας στη διαδικασία αξιολόγησης.⁴⁸

Οι ειδικοί έχουν ειδικότερα επικρίνει την ανεπαρκή εφαρμογή της νομοθεσίας. Δεν πραγματοποιούνται αρκετές αποτελεσματικές επιθεωρήσεις εργασίας.⁴⁹ Ορισμένοι ειδικοί είναι επιφυλακτικοί ως προς το εάν οι τελωνειακές υπηρεσίες σχετικά με την παράνομη απασχόληση μπορούν να εκπληρώσουν αυτό το καθήκον, καθώς είναι υποστελεχωμένες και δεν μπορούν να επιβάλουν αξιώσεις αποζημίωσης ούτε κυρώσεις κατά των εταιρειών.⁵⁰ Παρόλα αυτά, θεωρήθηκε ότι η υπηρεσία αυτή έχει αρμοδιότητες να διερευνήσει ορισμένες υποθέσεις εργασιακής εκμετάλλευσης⁵¹ και ότι οι εξουσίες αυτές θα διευρυνθούν με βάση εν ισχύ νομοσχέδιο το οποίο θα παρέχει σαφή εξουσιοδότηση για τη διερεύνηση υποθέσεων καταναγκαστικής εργασίας και εργασιακής εκμετάλλευσης.⁵² Η ίδια η τελωνειακή υπηρεσία της Γερμανίας θεωρεί ότι η καταναγκαστική εργασία και η εργασιακή εκμετάλλευση στις περισσότερες περιπτώσεις είναι πέραν της δικαιοδοσίας τους. Γι' αυτό το λόγο αρνήθηκαν να συμμετέχουν σε συνέντευξη για την παρούσα μελέτη.

Ενότητα 4 Ελλάδα

Το Ελληνικό νομικό πλαίσιο συμμορφώνεται με την πλειοψηφία των διεθνών κειμένων που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της ΕΕ όσον αφορά στη δίωξη της εμπορίας ανθρώπων, τονίζοντας και καλύπτοντας τον πυρήνα των σύγχρονων μορφών δουλείας μέσω του Ν. 3064/2002.⁵³ Ο Ελληνικός Ποινικός Κώδικας τροποποιήθηκε και, μαζί με το Άρθρο 351, το οποίο ήδη τιμωρούσε την εμπορία ανθρώπων για γενετήσια εκμετάλλευσή, προστέθηκε το Άρθρο 323Α σχετικά με την εμπορία ανθρώπων με σκοπό, μεταξύ άλλων, την εργασιακή εκμετάλλευση. Οι κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση καταδίκης περιλαμβάνουν κάθειρξη μέχρι 10 ετών και χρηματική ποινή €10.000 έως €50.000 ευρώ.

Σύμφωνα με το ελληνικό Ποινικό Δίκαιο, τα νομικά πρόσωπα δεν μπορούν να δικαστούν ή να καταδικαστούν ως ποινικοί παραβάτες. Αυτό μπορεί να ισχύει μόνο για φυσικά πρόσωπα τα οποία, σύμφωνα με το ελληνικό Δίκαιο, θεωρούνται εκπρόσωποί τους. Ωστόσο, μέσω του άρθρου 3 του νόμου 4198/2013⁵⁴, η Ελλάδα εισήγαγε κυρώσεις που μπορούν να επιβληθούν σε νομικά πρόσωπα τα οποία εμπλέκονται στις αξιόποινες πράξεις

⁴⁷ Πληροφορίες για την παρούσα μελέτη παρασχέθηκαν από ένα μέλος αυτού του Υπουργείου.

⁴⁸ Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρο, στις 15/01/19.

⁴⁹ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18. Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, στις 21/01/19. Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της βιομηχανικής ένωσης οικοδόμων, στις 15/01/19.

⁵⁰ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18. Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της βιομηχανικής ένωσης οικοδόμων, στις 15/01/19.

⁵¹ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της εργατικής ένωσης της αστυνομίας, στις 13/01/19.

⁵² Νομοσχέδιο για την Καταπολέμηση Ελλείψεων στην Αγορά Εργασίας, της Παράνομης Απασχόλησης και της κατάχρηση των κοινωνικών και οικογενειακών επιδομάτων, 2018, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://bdzovbremen.blogspot.com/2019/01/bmf-regierungsentwurf-gesetz-bekaempfung-schwarzarbeit-kindergeldmissbrauch-bdz.html>.

⁵³ Νόμος 3064/2002 Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών (ΦΕΚ Α 248/15-10-2002).

⁵⁴ Νόμος 4198/2013, Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και προστασία των θυμάτων αυτής και άλλες διατάξεις - Εναρμόνιση της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ (ΦΕΚ Α215/11-10-2013).

που τιμωρούνται βάσει των άρθρων 351 και 323Α του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα.⁵⁵ Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με το αν έχουν επιβληθεί τέτοιες κυρώσεις.

Τέλος, το μέρος 4 του νόμου 4478/2017⁵⁶ εισήγαγε την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων στην ελληνική έννομη τάξη. Οι διατάξεις για την αποζημίωση θυμάτων εγκληματικών πράξεων τροποποιήθηκαν με τον Ν. 4531/2018,⁵⁷ με την επέκταση των τύπων των βλαβών που καλύπτονται από αποζημίωση. Ωστόσο, τα τελευταία πέντε χρόνια δεν υποβλήθηκαν αιτήσεις κρατικής αποζημίωσης από θύματα εμπορίας ανθρώπων.⁵⁸

Γενικά, το ελληνικό νομικό πλαίσιο είναι επαρκές, αλλά επικεντρώνεται στην τιμωρία των παραβάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς να περιλαμβάνει προληπτικά μέτρα.⁵⁹ Στην πράξη, οι δικαστικές και αστυνομικές αρχές αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επιβολή του νόμου λόγω έλλειψης εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Αναφέρεται συχνά ότι τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων δεν θεωρούνται ως θύματα, είτε επειδή έχουν την ελευθερία να φύγουν είτε επειδή λαμβάνουν (χαμηλούς) μισθούς.⁶⁰

Τρεχοντα στοιχεία για τις έρευνες της αστυνομίας σχετικά με την εμπορία ανθρώπων προς εργασιακή εκμετάλλευση παρουσιάζονται παρακάτω:⁶¹

⁵⁵ Οι κυρώσεις αυτές περιλαμβάνουν: α) διοικητικό πρόστιμο από 15.000 έως 150.000 ευρώ, β) ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας έως έξι μήνες ή απαγόρευση λειτουργίας για την ίδια χρονική περίοδο, γ) αποκλεισμό από κρατικά οφέλη, ενισχύσεις, επιδοτήσεις, έργα και υπηρεσίες, προμήθειες, διαφημίσεις και προσφορές από τις κρατικές ή δημόσιες επιχειρήσεις για την ίδια περίοδο.

⁵⁶ Ελλάδα, Νόμος 4478/2017 "IV) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις (ΦΕΚ Α91/23-06-2017).

⁵⁷ Νόμος 4531/2018 "(I) Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας" (ΦΕΚ Α 62/05-04 -2018).

⁵⁸ Ομάδα Ειδικών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ελλάδα, 18-10-2017, παρ. {J} 140, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/greta-2017-27-fgr-gre-en/168075f2b6>.

⁵⁹ Πληροφορίες από έναν εκπρόσωπο της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας.

⁶⁰ Πληροφορίες από τον Ελληνικό Εθνικό Εισηγητή για την Εμπορία Ανθρώπων.

⁶¹ Μετά από επικοινωνία με την Ελληνική Αστυνομία ενημερωθήκαμε ότι τα στατιστικά για την εμπορία ανθρώπων είναι διαθέσιμα στην επίσημη ιστοσελίδα της στα ελληνικά: http://www.astynomia.gr/index.php?Option=ozo_content&Perform=View&ID=76629&Itemid=73&Lang=.

Αριθμός υποθέσεων το 2016	Αριθμός υποθέσεων το 2017	Αριθμός υποθέσεων το 2018 (πρώτο εξάμηνο)
7	1	1
Αριθμός θυμάτων το 2016	Αριθμός θυμάτων το 2017	Αριθμός θυμάτων το 2018 (πρώτο εξάμηνο)
9 (καταναγκαστική εργασία)/ 11 (καταναγκαστική επαιτεία)	3 (καταναγκαστική επαιτεία)	1 (καταναγκαστική εργασία)

Επτά άτομα κατηγορήθηκαν για τη διάπραξη του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση το 2016, ενώ πέντε άτομα κατηγορήθηκαν το 2017.⁶² Οι εισαγγελίες δεν τηρούν στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των θυμάτων. Τα ελληνικά δικαστήρια δεν διαθέτουν βάση δεδομένων που θα βοηθούσε στη συλλογή στατιστικών στοιχείων.⁶³ Ωστόσο, σύμφωνα με την Εισαγγελία Αθηνών, μόνο μία υπόθεση ερευνήθηκε για την περίοδο 2016-2018 ενώ εκκρεμεί η εκδίκαση. Το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Αθηνών ανέφερε δύο υποθέσεις: η πρώτη αφορούσε κάθειρξη 10 ετών και πρόστιμο 50.000 ευρώ⁶⁴ και η δεύτερη αναβλήθηκε επ' αόριστον.

Όσον αφορά την προστασία των θυμάτων, θα πρέπει να τονιστεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 19Α του ελληνικού Κώδικα Μετανάστευσης⁶⁵, οι υπήκοοι τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων λαμβάνουν άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, με απόφαση του Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός/η έχει αναγνωριστεί από τον εισαγγελέα ως θύμα εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, η GRETA σημειώνει ότι⁶⁶ μέχρι σήμερα, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των αδειών παραμονής που εκδόθηκαν για ανθρωπιστικούς λόγους στα θύματα εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση.

Νομική βοήθεια, πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και βοήθεια για τη λήψη μη καταβεβλημένων μισθών διατίθεται από το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Αθήνας (ΕΚΑ), στο οποίο λειτουργεί Γραφείο Υποστήριξης Μεταναστών.⁶⁷ Η Υπηρεσία διενεργεί επίσης επιτόπιες επισκέψεις μαζί με το σώμα επιθεώρησης εργασίας προκειμένου να εντοπίσει περιπτώσεις καταναγκαστικής εργασίας, να συμβάλλει στην έρευνα και στον επαναπατρισμό θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και να συμμετέχει στη διεθνή συνεργασία,

⁶² ΗΠΑ. {J} Υπουργείο Εξωτερικών, Έκθεση για την Εμπορία Ανθρώπων, Ιούνιος 2018, ΕΛΛΑΔΑ: Βαθμίδα 2, σ. 201 επ., διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.state.gov/documents/organization/282798.pdf>.

⁶³ Αυτό επιβεβαιώθηκε από τον Επικεφαλής της Γραμματείας του Προέδρου του Αρείου Πάγου, τον Προϊστάμενο της Γραμματείας του Πλημμελειοδικείου Αθηνών, τον Διευθυντή του Πρωτοδικείου Αθηνών καθώς και τον Προϊστάμενο της Εισαγγελίας Αθηνών. Σύμφωνα με αυτές τις δικαστικές αρχές, δημιουργήθηκε ένα σύστημα τον Απρίλιο του 2018, αλλά μόνο για υποθέσεις που υποβλήθηκαν μετά από αυτή την περίοδο. Επιπλέον, το σύστημα δε φαίνεται να είναι πλήρως λειτουργικό.

⁶⁴ Πληροφορίες με βάση την Ανακοίνωση 14-01-2019 του Γραμματέα του Μεικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Αθηνών.

⁶⁵ Νόμος 4251/2014 Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις.

⁶⁶ Ομάδα Ειδικών για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ελλάδα, 18-10-2017, παρ. 140, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/greta-2017-27-fgr-gre-en/168075f2b6>.

⁶⁷ Πληροφορίες σχετικά με το Γραφείο Υποστήριξης Μεταναστών είναι διαθέσιμες στα αγγλικά στη διεύθυνση: <http://www.eka.org.gr/index.php/foreign-workers/753-supporting-office-for-immigrants-και-πρόσφυγες>.

ιδίως μέσω της Διεθνούς Συνδικαλιστικής Συνομοσπονδίας. Οι ΜΚΟ βοηθούν επίσης στον εντοπισμό πιθανών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με επισκέψεις σε προσφυγικούς καταυλισμούς και παροχή υποστήριξης.

Ωστόσο, όπως έχει επισημάνει η GRETA, υπάρχει έλλειψη ως προς τις προσπάθειες αναγνώρισης θυμάτων καταναγκαστικής εργασίας, ιδίως στον τομέα της γεωργίας, των υπηρεσιών καθαρισμού, των οικιακών υπηρεσιών και της τουριστικής βιομηχανίας.⁶⁸ Η προληπτική αναγνώριση μεταξύ ευάλωτων ασυνόδευτων παιδιών παραμένει επίσης ανεπαρκής, μεταξύ άλλων όσον αφορά στην καταναγκαστική επαιτεία και την καταναγκαστική εγκληματικότητα.⁶⁹

Ενότητα 5 Ιταλία

Το ιταλικό νομικό πλαίσιο περιλαμβάνει διάφορα μέτρα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Το σημαντικότερο νομοθετικό μέτρο στο πλαίσιο αυτό είναι το άρθρο 601 του ιταλικού Ποινικού Κώδικα, με τίτλο «Εμπορία ανθρώπων», το οποίο προβλέπει ότι η εν λόγω εγκληματική συμπεριφορά τιμωρείται με φυλάκιση από οκτώ έως είκοσι έτη. Η διάταξη αυτή τροποποιήθηκε με το Νόμο 228 του 2003,⁷⁰ ο οποίος αύξησε την ελάχιστη ποινή για τους διακινητές, και με το Νομοθετικό Διάταγμα αρ. 24 του 2014,⁷¹ το οποίο εισήγαγε έναν ορισμό της εμπορίας ανθρώπων που είναι σύμφωνος με το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, την Καταστολή και την Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, συμπληρώνοντας τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος και την οδηγία 2011/36 / ΕΕ της ΕΕ.⁷² Το Νομοθετικό Διάταγμα αρ. 24 του 2014 προέβλεπε επίσης την έγκριση Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Εμπορία και τη Σοβαρή Εκμετάλλευση των Ανθρώπων για την περίοδο 2016-2018,⁷³ και εγκρίθηκε τελικά το 2016. Το Σχέδιο υλοποιείται από μια Οργανωτική Επιτροπή (Cabina di regia) και εγγυάται την υιοθέτηση μιας διεπιστημονικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης μεταξύ των διάφορων φορέων, τόσο θεσμικών όσο και μη θεσμικών, υπό την ηγεσία του Τμήματος για Ίσες Ευκαιρίες.

Αρκετά μέτρα σχετικά με την εταιρική ευθύνη προβλέπονται από την ιταλική νομοθεσία για την τιμωρία των νομικών προσώπων που ανήκουν στον επιχειρηματικό τομέα και εμπλέκονται στη χρήση υπηρεσιών ή αγαθών που παράγονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων. Συγκεκριμένα, ο Νόμος αρ. 228 του 2003 τροποποίησε το Νομοθετικό Διάταγμα

⁶⁸ Αυτό τονίστηκε επίσης κατά τη διάρκεια συνέντευξης με τον εκπρόσωπο της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας.

⁶⁹ Ομάδα Ειδικών για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ελλάδα, 18-10-2017, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/greta-2017-27-fgr-gre-en/168075f2b6>.

⁷⁰ Νόμος 228 του 2003, διαθέσιμος στο www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2003/08/23/003G0248/sg.

⁷¹ Νομοθετικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 24 του 2014, διαθέσιμο στη διεύθυνση www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2014/03/13/14G00035/sg.

⁷² Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, την Καταστολή και την Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος, διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx>.

⁷³ Εθνικό Σχεδίου Δράσης για την Εμπορία και τη Σοβαρή Εκμετάλλευση των Ανθρώπων για την περίοδο 2016-2018, (*Piano nazionale d'azione contro la tratta e il grave sfruttamento 2016-2018*), διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.pariopportunita.gov.it/wp-content/uploads/2017/12/Piano-nazionale-di-azione-contro-la-tratta-e-il-grave-sfruttamento-2016-2018.pdf>.

αρ. 231 του 2001⁷⁴ με την εισαγωγή διοικητικών κυρώσεων κατά νομικών προσώπων που διαπράττουν εγκλήματα τα οποία σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων. Οι κυρώσεις αυτές, όπως προβλέπεται στο άρθρο 25 του Νομοθετικού Διατάγματος αρ. 231 του 2001, συνίστανται σε οικονομικές κυρώσεις και κυρώσεις που επιβάλλονται για τουλάχιστον ένα έτος. Η τελευταία κατηγορία κυρώσεων περιλαμβάνει την απαγόρευση άσκησης της δραστηριότητας, την αναστολή ή την ανάκληση άδειας εκμετάλλευσης, την απαγόρευση σύναψης συμβάσεων με δημόσιες αρχές, τον αποκλεισμό από δάνεια, επιχορηγήσεις ή επιδοτήσεις και την απαγόρευση διαφήμισης αγαθών ή υπηρεσιών.

Αυστηρότερες διοικητικές κυρώσεις προβλέπονται εάν το νομικό πρόσωπο (ή μία από τις οργανωτικές του μονάδες) χρησιμοποιείται μονίμως με μοναδικό ή κύριο σκοπό τη διευκόλυνση των παραβάσεων που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων. Στην περίπτωση αυτή η κύρωση είναι η μόνιμη απαγόρευση λειτουργίας. Επιπλέον, όπως προβλέπεται από το άρθρο 600 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όσοι καταδικάζονται για αδικήματα σχετιζόμενα με την εμπορία ανθρώπων μπορεί επίσης να υπόκεινται σε κατάσχεση των κερδών από την εγκληματική δραστηριότητα. Τέλος, το Νομοθετικό Διάταγμα αρ. 50 του 2016 ορίζει ότι οι οικονομικοί φορείς που έχουν καταδικαστεί με οριστική απόφαση για εγκλήματα που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων αποκλείονται από τη συμμετοχή σε διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων.

Άλλα συναφή νομοθετικά μέτρα αφορούν την εργασιακή εκμετάλλευση, η οποία συνδέεται συχνά με την εμπορία ανθρώπων. Συγκεκριμένα, ο Νόμος αρ. 199 του 2016⁷⁵ τροποποίησε το Άρθρο 603b του Ποινικού Κώδικα σχετικά με την παράνομη διαμεσολάβηση και την εργασιακή εκμετάλλευση (γνωστό ως "caroralato" στα ιταλικά). Ο Νόμος προβλέπει ότι αυτή η εγκληματική συμπεριφορά τιμωρείται με φυλάκιση ενός έως έξι ετών και πρόστιμο από 500 έως 1.000 ευρώ σε σχέση με κάθε εμπλεκόμενο εργαζόμενο. Ο Νόμος αρ. 199 του 2016 εισήγαγε επίσης τη διοικητική ευθύνη των νομικών προσώπων και την υποχρεωτική κατάσχεση χρημάτων, αγαθών και κερδών που προέκυψαν από το αδίκημα.

Οι κυρώσεις που προβλέπονται από το ιταλικό νομικό πλαίσιο θεωρούνται επαρκώς αυστηρές για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και είναι ανάλογες με τις κυρώσεις που προβλέπονται για άλλα σοβαρά αδικήματα. Οι διοικητικές κυρώσεις κατά νομικών προσώπων που εμπλέκονται στην εμπορία ανθρώπων θεωρούνται επίσης επαρκείς ώστε να αποτρέψουν τις επιχειρήσεις από το να διαπράττουν αδικήματα που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων. Ωστόσο, όσοι ασχολούνται με το anti-trafficking υπογραμμίζουν ότι η υιοθέτηση μιας τέτοιας κατασταλτικής προσέγγισης στη νομοθεσία δεν συνδυάζεται με την επαρκώς αποτελεσματική και αποτρεπτική επιβολή του νόμου. Πράγματι, διαπιστώθηκε ότι οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου, οι εισαγγελείς και οι επιθεωρήσεις εργασίας δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να καταπολεμήσουν αποτελεσματικά τις αλυσίδες εμπορίας ανθρώπων. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι οι αστυνομικοί που εργάζονται σε παραμεθόριες περιοχές έχουν περιορισμένη δυνατότητα να εντοπίζουν πιθανά θύματα εμπορίας ανθρώπων, με αποτέλεσμα αυτά τα άτομα να βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο εκμετάλλευσης.⁷⁶

⁷⁴ Νομοθετικό Διάταγμα 231 του 2001, διαθέσιμο στη διεύθυνση www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:2001-06-08,231!vig.

⁷⁵ Νόμος αρ. 199 του 2016, διαθέσιμος στη διεύθυνση www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2016/11/03/16G00213/sg

⁷⁶ Ομάδα Ειδικών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA) 2017, Έκθεση για την Ιταλία σχετικά με το άρθρο 7 του Κανονισμού για την αξιολόγηση της εφαρμογής της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης

Τα στοιχεία για τα αδικήματα που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων για τα έτη 2016 και 2017 δείχνουν αύξηση του αριθμού των υποθέσεων που διερευνήθηκαν και των κατηγορούμενων στους οποίους απαγγέλθηκε κατηγορία. Την ίδια στιγμή, ο αριθμός των κατηγορουμένων που καταδικάστηκαν μειώθηκε ελαφρώς στο παραπάνω χρονικό διάστημα. Ωστόσο, δεν υπήρχαν ούτε στοιχεία για το 2018 ούτε αξιόπιστα αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των καταδικασθέντων νομικών προσώπων και την κατηγορία της ποινής που επιβλήθηκε.

Υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων			
Έτος	2016	2017	2018
Υποθέσεις που εξετάστηκαν	290	482	-
Κατηγορούμενοι	0	73	-
Κατηγορούμενοι που καταδικάστηκαν στα εφετεία	31	28	-
Μέση ποινή	Ποινές φυλάκισης που κυμαίνονται από έξι έως εννέα χρόνια	Ποινές φυλάκισης που κυμαίνονται από επτά έως οκτώ έτη	-

για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων , σελ. 9, 11. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://rm.coe.int/16806edf35>.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Οικονομικοί τομείς που κινδυνεύουν να εμφανίσουν στην εφοδιαστική τους αλυσίδα περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων

Ενότητα 1 Ρουμανία

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που παρείχε η Εθνική Υπηρεσία κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, το 2016 εντοπίστηκαν 756 θύματα εμπορίας ανθρώπων, από τα οποία 132 άτομα υποβλήθηκαν σε καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία (Άρθρο 212, Κεφάλαιο VII, Διακίνηση και εκμετάλλευση ευάλωτων προσώπων, Ποινικός Κώδικας). Το 2017 εντοπίστηκαν 662 θύματα, από τα οποία 79 υποβλήθηκαν σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία. Κατά τη στιγμή της συγγραφής αυτής της μελέτης, δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία για το 2018. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, 80 άτομα καταδικάστηκαν το 2016 για το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων (Άρθρο 210, Ποινικός Κώδικας) και 44 άτομα το 2017. Αυτά τα στατιστικά στοιχεία αφορούν μόνο άτομα που καταδικάστηκαν από τα δικαστήρια της Ρουμανίας και δεν περιλαμβάνουν τον αριθμό των Ρουμάνων διακινητών που συχνά καταδικάζονται για τέτοιου είδους εγκλήματα σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.

Οι ιδιαιτερότητες του οικονομικού πλαισίου στη Ρουμανία, οι δυσκολίες στην εξεύρεση εργασίας στη χώρα, ο πειρασμός των ενδεχομένως υψηλότερων οικονομικών κερδών σε άλλες χώρες της Ευρώπης εξακολουθούν να κάνουν τα θύματα να υποκύπτουν σε ψευδείς υποσχέσεις και προσφορές θέσεων εργασίας στο εξωτερικό. Αυτές οι μέθοδοι έχουν χρησιμοποιηθεί συχνά από τους εμπόρους ως πρόσχημα για πρόσληψη. Τα περισσότερα από τα θύματα προσεγγίστηκαν απευθείας από τον "εργοδότη", αλλά υπήρξαν καταστάσεις όπου τα θύματα προσεγγίστηκαν από ξένους.

Όσον αφορά τα θύματα από τη Ρουμανία, η σεξουαλική εκμετάλλευση παραμένει μια από τις πιο διαδεδομένες μορφές εκμετάλλευσης μεταξύ των θυμάτων, αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι καμία μορφή εκμετάλλευσης δεν μπορεί να αποκλείσει κάποια άλλη, δηλαδή τα θύματα συχνά αξιοποιούνται με πολλούς τρόπους, ανάλογα με τις ανάγκες και τις εγκληματικές μεθόδους των διακινητών. Για παράδειγμα, τα θύματα που είχαν εξαναγκαστεί σε επαιτεία ή που είχαν τύχει εργασιακής εκμετάλλευσης είχαν υποστεί και άλλες μορφές κακοποίησης ή σεξουαλική εκμετάλλευση.

Όσον αφορά τους τομείς εκμετάλλευσης των θυμάτων, μπορούμε να αναφέρουμε τη βιομηχανία του σεξ και τον οικονομικό τομέα, και πιο συγκεκριμένα τους τομείς εκείνους στους οποίους κυριαρχεί η μαύρη εργασία, όπου η πρόσβαση των αρχών είναι πιο δύσκολη, δηλαδή στον τομέα της γεωργίας και των κατασκευών.

Κάθε χρόνο σημειώνονται πολλά περιστατικά Ρουμάνων πολιτών που υποβάλλονται σε καταναγκαστική εργασία στη χώρα τους και στο εξωτερικό. Υπάρχουν πολυάριθμες περιπτώσεις που είναι γνωστές στις αρχές και δημοσιεύθηκαν τα τελευταία χρόνια και οι οποίες αφορούν Ρουμάνους πολίτες που υπέστησαν εργασιακή εκμετάλλευση. Οι έρευνες

που διεξήχθησαν από τις αρχές αποκάλυψαν τις απάνθρωπες συνθήκες στις οποίες απασχολείται ένας σημαντικός αριθμός Ρουμάνων εργατών γης σε ορισμένες περιοχές της Ιταλίας, της Ισπανίας και άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εργαζόμενοι σε αγροτικές κατοικίες, αναγκασμένοι να εργάζονται σε επισφαλείς / επικίνδυνες συνθήκες, συχνά υπό απειλές, με περιπτώσεις σωματικής/ σεξουαλικής κακοποίησης).

Η μετακίνηση προσώπων για καταναγκαστική εργασία και παροχή υπηρεσιών συνήθως περιλαμβάνει ένα άτομο που προσλαμβάνει, έναν μεταφορέα και, τέλος, έναν εργοδότη που θα αποκομίσει κέρδος από τα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η ζήτηση σεξουαλικών υπηρεσιών από τους καταναλωτές και οι εργοδότες που συχνά αναζητούν φθηνό εργατικό δυναμικό και ενίοτε εκτός του νομικού πλαισίου, είναι παράγοντες που έχουν ενθαρρύνει την τροφοδότηση της «αγοράς» με θύματα ευάλωτα σε υποτυπώδεις εργασιακές συνθήκες ή συμπεριφορές που έχουν θέσει ανθρώπους σε εξαιρετικά επικίνδυνες καταστάσεις, τους έχουν εμπλέξει σε διάφορες καταστάσεις εμπορίας και έχουν εκμεταλλευθεί τις ικανότητές τους (καταναγκαστική εργασία, σεξουαλικές υπηρεσίες, επαιτεία, κλοπές, εκμετάλλευση μέσω κλοπής ταυτότητας⁷⁷).

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένας φαύλος κύκλος και μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια καλά οργανωμένη επιχείρηση. Προκειμένου να επιτύχουν έσοδα από την εκμετάλλευση των θυμάτων, οι διακινητές δεν ενεργούν μεμονωμένα. Οι διακινητές χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες ορισμένων οικονομικών τομέων, την ανάπτυξη της τεχνολογίας, το διαδίκτυο, τις τραπεζικές υπηρεσίες και, συνεπώς, την άμεση/ έμμεση εμπλοκή μεγάλου μέρους του επιχειρηματικού/οικονομικού τομέα.

Μπροστά σε ένα δυναμικό και πολύπλοκο φαινόμενο που συνεπάγεται τη συνεχή εμφάνιση νέων μορφών εκδήλωσης, τεχνικών, εργαλείων και μεθόδων εργασίας, η ανάλυση των στατιστικών στον τομέα δείχνει ότι είναι ολοένα και πιο έντονη η ανάγκη εντατικοποίησης και προσαρμογής των προσπαθειών πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.

Στη Ρουμανία τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί και υλοποιηθεί μια σειρά στρατηγικών και δράσεων που στοχεύουν στην καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, αλλά πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες μεταξύ των φορέων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και των οντοτήτων με εργασιακές αρμοδιότητες (Υπουργείο Εργασίας, Επιθεώρηση Εργασίας, Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης και τοπικές μονάδες), προκειμένου να εξαλειφθούν οι περιπτώσεις που οδηγούν σε καταναγκαστική και υποχρεωτική εργασία, στην εκμετάλλευση Ρουμάνων εργαζομένων στη χώρα και στο εξωτερικό. Η Εθνική Στρατηγική κατά της εμπορίας ανθρώπων 2018-2022 επαναλαμβάνει την ανάγκη συνεργασίας για την πρόληψη/ μείωση των περιπτώσεων εργασιακής εκμετάλλευσης, αλλά οι μέθοδοι αντιμετώπισης αυτού του ζητήματος πρέπει να διαφοροποιηθούν στην πράξη.

Οι μέθοδοι πληροφόρησης των Ρουμάνων πολιτών (ιδίως εκείνων που προέρχονται από αγροτικές περιοχές, που ζουν σε μικρές κοινότητες οι οποίες δεν έχουν επί του παρόντος εύκολη πρόσβαση στις πληροφορίες) πρέπει να διαφοροποιηθούν, δεδομένου ότι είναι

⁷⁷ Από το 2013, 30 Ρουμάνοι πολίτες έχουν "προσληφθεί" και μεταφερθεί στη Δανία με την υπόσχεση εργασίας. Αφού έφθασαν στη Δανία, η πραγματική ταυτότητά τους χρησιμοποιήθηκε για απάτη στο φορολογικό σύστημα της Δανίας, σε ορισμένες τράπεζες, πιστωτικά ιδρύματα και Δανικές επιχειρήσεις. Η περίπτωση ήταν γνωστή στα αγγλικά ως "The Wasp Nest". Οι πληροφορίες διατίθενται στην Εθνική Στρατηγική κατά της Εμπορίας Ανθρώπων του 2018-2022, <http://anitp.mai.gov.ro/strategia-nationala/>

ανεπαρκές να υπάρχουν μόνο ιστοσελίδες ορισμένων ιδρυμάτων, οι πληροφορίες να λαμβάνονται με την ευκαιρία πρόσληψης για εργασία στο εξωτερικό ή με την οργάνωση ενημερωτικών εκστρατειών για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Στην πράξη, πρέπει να ενισχυθεί η συμμετοχή των οικονομικών τομέων στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Πρέπει αυτοί να είναι καλύτερα ενημερωμένοι και πιο υπεύθυνοι για τις συνέπειες αυτού του φαινομένου στα θύματα, στον τομέα δραστηριότητάς τους και στην κοινωνία στο σύνολό της. Οι οικονομικοί τομείς πρέπει να ενεργούν με την απαιτούμενη επιμέλεια για να εξασφαλίσουν ότι τα προϊόντα τους δεν παράγονται μέσω της εκμετάλλευσης ανθρώπων και, σε περίπτωση που οι διακινητές χρησιμοποιούν ορισμένες υπηρεσίες που παρέχονται από αυτούς τους οικονομικούς τομείς, να ενημερώνουν αμέσως τις αρμόδιες αρχές και να συνεργάζονται κατάλληλα κατά τη διεξαγωγή των αναγκαίων ερευνών.

Ενότητα 2 Βουλγαρία

Οι φορείς καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων στη Βουλγαρία είναι αρκετά οργανωμένοι όσον αφορά στον εντοπισμό των οικονομικών τομέων που είναι πιο πιθανό να συμμετέχουν στην εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας, κυρίως σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών της Βουλγαρίας ως χώρας προέλευσης.

Η τελευταία έκθεση της Εθνικής Επιτροπής Καταπολέμησης της Εμπορίας για το 2017⁷⁸ επισημαίνει ότι τα περισσότερα θύματα διακίνησης για εργασία εργάζονται στον τομέα των κατασκευών, και έχουν συναινέσει ως προς το είδος, αλλά όχι τις συνθήκες εργασίας. Επίσης από τους πλέον επικίνδυνους τομείς στη Δυτική και Κεντρική Ευρώπη είναι η γεωργία, τα ξενοδοχεία, οι εσωτερικοί οικιακοί βοηθοί, οι μεταφορές και άλλες διάφορες υπηρεσίες.⁷⁹

Ο Οργανισμός Απασχόλησης συμπληρώνει ⁸⁰ ότι η πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων σχετίζεται με το έργο των γραφείων πρόσληψης, των εργολάβων και των υπεργολάβων, ιδιαίτερα σε τομείς υψηλού κινδύνου, με πλασματικές συμβάσεις σε ξενοδοχεία και εστιατόρια, καθώς και σε υπηρεσίες προσωπικής φροντίδας. Η απόσπαση Βουλγάρων εργαζομένων θεωρείται επίσης κανάλι διακίνησης. Όπως επαναλαμβάνουν οι ερευνητές στον τομέα του ποινικού δικαίου και των διαδικασιών, οι διακινητές καταχρώνται τα οικονομικά κίνητρα που προσφέρουν οι οργανισμοί για να προσλάβουν όσο το δυνατόν περισσότερους υπαλλήλους και, αν δεν ακολουθηθούν οι κατάλληλες διαδικασίες, η

⁷⁸ Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και την Υποστήριξη των Θυμάτων για το 2017, (Отчет за изпълнение на Национална програма за борба с трафика на хора и закрила на жертвите за 2017 г.), Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, 2018, διαθέσιμη στο <https://antitrafficking.government.bg/bg/about#reports> (στα βουλγαρικά), σ. 9

⁷⁹ Εθνική Επιτροπή για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, επιστολή προς το Κέντρο για τη μελέτη της Δημοκρατίας, 11 Δεκεμβρίου 2018

⁸⁰ Έκθεση για την εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και την Υποστήριξη των Θυμάτων για το 2017 (Отчет за изпълнение на Национална програма за борба с трафика на хора и закрила на жертвите за 2017 г.), Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, 2018, διαθέσιμο στη διεύθυνση σύνδεσμο <https://antitrafficking.government.bg/bg/about#reports> (στα βουλγαρικά), σ.45 και έπειτα

εμπορία εργατικού δυναμικού μπορεί να περάσει απαρατήρητη ακόμη και από νόμιμες επιχειρήσεις.⁸¹

Όσον αφορά το έργο της Γενικής Επιθεώρησης Εργασίας (ΓΛΙΕΑ),⁸² επικεντρώνεται σε αρκετούς από τους πιο επικίνδυνους οικονομικούς τομείς που εντοπίζονται κατά τις ειδικές κοινές δράσεις της Ευροpol: γεωργία, οικοδομικές κατασκευές, βιομηχανία τροφίμων, υπηρεσίες κλωστοϋφαντουργίας, οικιακής βοήθειας, μεταφορές, πλυντήρια αυτοκινήτων, διάθεση αποβλήτων, μικρές εμπορικές μονάδες, catering, υπηρεσίες προσλήψεων, λιμάνια, κέντρα μασάζ κλπ. Οι περισσότερες ύποπτες υποθέσεις εργασιακής εκμετάλλευσης λαμβάνουν χώρα στο πεδίο της διακρατικής απασχόλησης και αφορούν τόσο την απόσπαση εργαζομένων όσο και την αποστολή μέσω γραφείων πρόσληψης.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών⁸³, οι κυριότεροι τομείς που είναι πιθανό να εμπλέκονται στην εργασιακή εκμετάλλευση των Βουλγάρων στο εξωτερικό είναι πράγματι η γεωργία, οι οικοδομικές εργασίες, οι υπηρεσίες και ιδιαίτερα οι υπηρεσίες οικιακών βοηθών.

Τα στρατηγικά έγγραφα δεν περιέχουν πολλές πληροφορίες σχετικά με την καταπολέμηση της εμπλοκής των οικονομικών τομέων στην εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων.

Ένα μέτρο πρόληψης που αναφέρεται στη στρατηγική της Βουλγαρίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για το 2017-2021⁸⁴ είναι η προσέλκυση πρόσθετων εταιρών, όπως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οι εργοδότες και οι επιχειρήσεις, ιδίως στον τουριστικό τομέα, με σκοπό να περιορίσουν τη ζήτηση υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στον περιορισμό της ζήτησης για υπηρεσίες που παρέχονται από θύματα εμπορίας αναφέρεται επίσης στον Εθνικό Μηχανισμό Παραπομπών της Βουλγαρίας.⁸⁵

Δεδομένου ότι η Βουλγαρία είναι χώρα προέλευσης για την εμπορία εργατικού δυναμικού, ο Οργανισμός Απασχόλησης⁸⁶ αναφέρει κυρίως προληπτικά μέτρα που απευθύνονται στους πολίτες και μόνο έμμεσα προς τις επιχειρήσεις: ενημέρωση των υποψηφίων για την ανάγκη σύναψης συμβάσεων εργασίας και λήψης άδειας εργασίας και προειδοποίηση κατά της αποδοχής προσφορών εργασίας από μη εξουσιοδοτημένους οργανισμούς, απαρίθμηση των οργανισμών προσλήψεων που έχουν λάβει κατάλληλη άδεια

⁸¹ Γραπτές συνεισφορές από την κ. Georgia Papucharova, την κ. Hristina Bogia και τον κ. Strahil Goshev, διδάκτορες, Πανεπιστήμιο Neofit Rilski South-West University, 4 Ιανουαρίου 2019

⁸² Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και την Υποστήριξη των Θυμάτων για το 2017, (Отчет за изпълнение на Национална програма за борба с трафика на хора и закрила на жертвите за 2017 г.), Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, 2018, διαθέσιμη στο <https://antitrafficking.government.bg/bg/about#reports> (στα βουλγαρικά), σ. 47 και έπειτα

⁸³ Συνέντευξη με τον εκπρόσωπο του Υπουργείου Εσωτερικών, 10 Δεκεμβρίου 2018

⁸⁴ Εθνική Στρατηγική για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων 2017-2021 (Национална стратегия за борба с трафика на хора 2017-2021 г.), available at <https://antitrafficking.government.bg/bg/help> (στα βουλγαρικά), σ. 30

⁸⁵ Εθνικός Μηχανισμός Παραπομπής και Υποστήριξης Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων, διαθέσιμος στη διεύθυνση https://antitrafficking.government.bg/bg/help#national_mechanism (στα βουλγαρικά), Εισαγωγή

⁸⁶ Γραφείο Ευρέσεως Εργασίας, επιστολή προς το Κέντρο για τη Μελέτη της Δημοκρατίας, 11 Δεκεμβρίου 2018

για να προσφέρουν εργασία στο εξωτερικό, απαίτηση από τις επιχειρήσεις να δείχνουν μηδενική ανοχή στην παράνομη απασχόληση.

Όπως παρουσιάστηκε στην πρόσφατη έκθεση GRETA για τη Βουλγαρία, οι κυριότερες προσπάθειες για τη συμμετοχή των επιχειρήσεων στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων έγιναν στον τομέα της προώθησης της επιχειρηματικής δεοντολογίας και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Εφαρμόστηκαν επίσης σχέδια για την ευαισθητοποίηση των υπηρεσιών προσλήψεων σχετικά με την υπεύθυνη συμπεριφορά. Η στενή συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα είναι επίσης μία από τις συστάσεις της GRETA προς τη Βουλγαρία.⁸⁷ Μια σειρά από πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων έχουν αναφερθεί τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, λίγες από αυτές αφορούν επιχειρήσεις.⁸⁸ Μια εκστρατεία με τίτλο *Μηδενική Ανοχή στην Εμπορία Ανθρώπων* ενώνει τις προσπάθειες της Εθνικής Επιτροπής Καταπολέμησης της Εμπορίας και μιας από τις μεγαλύτερες εταιρείες προσλήψεων στη Βουλγαρία ώστε οι μεγάλες επιχειρήσεις να γνωρίσουν το πρόβλημα της εργασιακής εκμετάλλευσης, τον αρνητικό αντίκτυπό της στην οικονομία και το ρόλο του ιδιωτικού τομέα στην πρόληψη του φαινομένου.

Ενότητα 3 Γερμανία

Το παρόν κεφάλαιο ασχολείται με τους οικονομικούς τομείς που κινδυνεύουν να εμπλακούν στην εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης στη Γερμανία.

Προκειμένου να καθοριστούν οι σχετικοί επιχειρηματικοί τομείς, η εμπορία ανθρώπων και η εργασιακή εκμετάλλευση θα ληφθούν υπόψη ως ποινικό αδίκημα, καθώς και οι σχέσεις εκμετάλλευσης εργασίας που παραβιάζουν το εργατικό δίκαιο. Η διαφοροποίηση δεν είναι ακριβής και δεν είναι ασυνήθιστο μια εργασιακή σχέση να επιδεινώνεται βαθμιαία και να αποδεικνύεται τελικά ως εμπορία ανθρώπων και καταναγκαστική εργασία.⁸⁹ Κατά την προετοιμασία της τρίτης έκθεσής τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το γερμανικό Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διεξήγαγε συνεντεύξεις σχετικά με το θέμα της «σοβαρής εργασιακής εκμετάλλευσης στη Γερμανία και των δικαιωμάτων μισθοδοσίας των προσβεβλημένων μεταναστών» με διακινούμενους εργαζόμενους που είναι πολίτες της ΕΕ, υπήκοοι τρίτων χωρών ή πρόσφυγες και που υπέφεραν από σοβαρή εργασιακή εκμετάλλευση. Οι εκμεταλλεόμενοι εργαζόμενοι εργάζονταν κυρίως στις βιομηχανίες εστίασης, κατασκευών, γεωργίας, καθαρισμού, στον τομέα της εφοδιαστικής και σε ιδιωτικά νοικοκυριά.⁹⁰

⁸⁷ Έκθεση GRETA (2015) 32 σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων στη Βουλγαρία, διαθέσιμη στην <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/bulgaria>, παρ. 78, 85

⁸⁸ Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων για Εργασιακή εκμετάλλευση στη Βουλγαρία και τη Νορβηγία (Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων με σκοπό την εργασία στη Βουλγαρία και τη Νορβηγία), Risk Monitor, 2015, διαθέσιμη στο <https://www.riskmonitor.bg/bg/report/protivodeystvie-i-preventsiya-na-trafika-na-hora-s-tsel-trudova-eksploatatsiya-v-balgariya-i-norvegija>, σ. 64 και εξής

⁸⁹ Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρο, στις 15/01/19.

⁹⁰ Γερμανικό Ίδρυμα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βελτίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Γερμανία, Ιούλιος 2017 - Ιούνιος 2018, διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/user_upload/Publikationen/Menschenrechtsbericht_2018/Human_Rights_Report_2018_Short_version.PDF.

Δεν υπάρχουν εθνικές αξιολογήσεις που θα επέτρεπαν να εξαχθούν σταθερά συμπεράσματα σχετικά με τους τομείς που επηρεάζονται από την εμπορία ανθρώπων ή την εργασιακή εκμετάλλευση υπό την ποινική έννοια. Ωστόσο, η επισκόπηση της κατάστασης της εμπορίας ανθρώπων που δημοσιεύεται από την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ποινικής Έρευνας παρέχει ορισμένες ενδείξεις. Δείχνει ότι το 2016 και το 2017 τα περισσότερα θύματα εργαζόνταν στον κλάδο των κατασκευών, τις υπηρεσίες catering και τις οικιακές εργασίες.⁹¹

Οι ειδικοί επισημαίνουν ότι η εμπορία ανθρώπων και η εργασιακή εκμετάλλευση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε όλους τους τομείς.⁹² Παρ' όλα αυτά, ορισμένοι τομείς αναφέρθηκαν αρκετές φορές, όπως οι κατασκευές, η μεταποίηση κρέατος και ο γεωργικός τομέας, καθώς και οι υπηρεσίες catering και οικιακής βοήθειας. Οι ειδικοί αναφέρουν επίσης τις μεταφορές, τον τομέα εφοδιαστικής και τα ξενοδοχεία, καθώς και τις υπηρεσίες καθαρισμού.⁹³ Μια μελέτη που διεξήχθη από το 2005 έως το 2015 από έναν οργανισμό κατά της διακίνησης και ένα πολιτικό ίδρυμα βασισμένη σε φακέλους εισαγγελιών από τέσσερα γερμανικά ομοσπονδιακά κράτη αποκάλυψε ότι οι περισσότερες από τις περιπτώσεις διακίνησης ανθρώπων που διώχθηκαν προέρχονταν από την τροφοδοσία (catering), τον κατασκευαστικό τομέα, τη γεωργία ή τη βιομηχανία κρέατος⁹⁴. Όλα αυτά τα αποτελέσματα αποδεικνύουν μια συνεχή εκμετάλλευση σε αυτούς τους τομείς για περισσότερο από μία δεκαετία.

Παράγοντες αύξησης κινδύνου στους διάφορους τομείς

Το κοινό χαρακτηριστικό των παραπάνω κλάδων οικονομικής δραστηριότητας είναι ότι, σε γενικές γραμμές, απαιτούν χαμηλές επαγγελματικές και γλωσσικές δεξιότητες. Ως εκ τούτου, οι εργαζόμενοι μπορούν εύκολα να αντικατασταθούν. Επιπλέον, αναφέρθηκε ότι οι επικίνδυνοι τομείς είναι εκείνοι όπου είναι εύκολο για τους δράστες να αποκλείσουν τα θύματά τους από την επαφή τους με την κοινωνία και έτσι να καταστήσουν αδύνατη την πρόσβασή τους στις δομές υποστήριξης. Ένα παράδειγμα είναι όταν η στέγαση του θύματος παρέχεται στις επιχειρηματικές εγκαταστάσεις ή κοντά σε αυτές και ελέγχεται από τον εργοδότη. Συνθήκες που θυμίζουν κράτηση δεν είναι ασυνήθιστες, ενώ συχνά το κόστος διαβίωσης αφαιρείται από τον μισθό. Οι πρακτικές αυτές χρησιμοποιούνται κυρίως στον κατασκευαστικό τομέα και τη βιομηχανία επεξεργασίας κρέατος.⁹⁵ Η απομόνωση μπορεί επίσης να ενισχυθεί παρεμποδίζοντας την πρόσβαση των ρυθμιστικών αρχών στους χώρους παραγωγής. Αυτό οδηγεί σε περιορισμένη πρόσβαση στους εργαζομένους και δυσκολίες στην επίβλεψη των συνθηκών εργασίας. Ένα παράδειγμα είναι οι κανόνες υγιεινής στη βιομηχανία επεξεργασίας κρέατος, που υποχρεώνουν τους επιθεωρητές να φορέσουν ειδικά ρούχα πριν από την είσοδο. Επίσης, σε άλλους βιομηχανικούς τομείς, όπως η χαλυβουργία,

⁹¹ Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ποινικής Έρευνας, Επισκόπηση της κατάστασης της εμπορίας ανθρώπων 2016 / 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/Lagebilder/Menschenhandel/menschenhandel_node.html.

⁹² Συνέντευξη με τον Δρ. Cyrus, ακαδημαϊκό ερευνητή, στις 21/01/19 Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, στις 21/01/19.

⁹³ Συνολική αξιολόγηση των συνεντεύξεων με ειδικούς.

⁹⁴ Friedrich-Ebert-Stiftung/FES/BGMA, Menschenhandel zum Zweck der Arbeitsausbeutung - Eine Auswertung staatsanwaltschaftlicher Ermittlungsakten und gerichtlicher Entscheidungen, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://library.fes.de/pdf-files/dialog/13576.pdf>.

⁹⁵ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της εργατικής ένωσης της αστυνομίας, στις 13/01/19.

οι επιθεωρητές δεν μπορούν να εισέλθουν στις εγκαταστάσεις γρήγορα λόγω των κανονισμών ασφαλείας.⁹⁶ Οι υπάλληλοι που παρέχουν οικιακές υπηρεσίες είναι αόρατοι, επειδή οι ρυθμιστικές αρχές δεν έχουν πρόσβαση σε ιδιωτικά νοικοκυριά.⁹⁷ Οι επιχειρήσεις catering δεν αποκρύπτονται από το κοινό, αλλά χρησιμοποιούνται άλλες μέθοδοι, όπως απειλές προς συγγενείς στη χώρα καταγωγής. Επιπλέον, οι άδειες διαμονής που συνδέονται με την απασχόληση δημιουργούν εξάρτηση και η γλωσσική ανεπάρκεια αποτρέπει τα θύματα από την αναζήτηση υποστήριξης.⁹⁸

Η αλυσίδα υπερβολών ως παράγοντας κινδύνου

Συστηματική και οργανωμένη εκμετάλλευση λαμβάνει χώρα ιδιαίτερα στις κατασκευές, στη γεωργία και στη μεταποίηση κρέατος, καθώς και στον τομέα των μεταφορών.⁹⁹

Οι εφοδιαστικές αλυσίδες είναι συχνές στο χώρο των κατασκευών, της μεταποίησης κρέατος και στους τομείς μεταφορών και εφοδιαστικής (logistics). Αυτές περιλαμβάνουν τις υπηρεσίες που εκτελούνται από μία εταιρεία για μια άλλη και οι οποίες διέπονται από συμβατικές σχέσεις μεταξύ του κύριου εργολάβου και του υπερβολάβου. Πυραμίδες υπερβολαβικών σχέσεων δημιουργούνται με σκοπό την απόκρυψη ευθυνών. Σε αυτές τις σχέσεις, οι οποίες είναι ως επί το πλείστον διακρατικές, οι εργαζόμενοι μπορούν εύκολα να γίνουν θύματα εμπορίας ανθρώπων ή εργασιακής εκμετάλλευσης.¹⁰⁰

Εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της ανάμειξης του οικονομικού τομέα στην αλυσίδα εκμετάλλευσης

Δεν υπάρχει εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της ανάμειξης του οικονομικού τομέα στην εμπορία ανθρώπων και την εργασιακή εκμετάλλευση στη Γερμανία. Αυτό αντικατοπτρίζεται από τις στοιχειώδεις συνεργασίες κατά της εμπορίας ανθρώπων μεταξύ των εργατικών συνδικάτων, των ελεγκτικών αρχών και των εισαγγελιών. Οι διάφοροι λόγοι κυμαίνονται από ασάφεια στις αρμοδιότητες έως έλλειψη εμπειρίας.¹⁰¹ Αυτό είναι λυπηρό, καθώς πολλά διεθνή νομικά όργανα αναφέρονται στην ανάγκη συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών θεσμικών οργάνων, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών επιχειρήσεων, π.χ. το Πρωτόκολλο της ΔΟΕ του 2014 στη Σύμβαση για την Καταναγκαστική Εργασία.¹⁰² Ειδικά το Άρθρο 1 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου αυτού απαιτεί την καθιέρωση ενός εθνικού σχεδίου δράσης για την αποτελεσματική καταπολέμηση της καταναγκαστικής εργασίας σε συνεργασία με τις ενώσεις εργοδοτών και εργαζομένων. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν έχει ακόμα επικυρώσει το πρωτόκολλο αυτό.

⁹⁶ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της εργατικής ένωσης της αστυνομίας, στις 13/01/19.

⁹⁷ Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, που διεξήχθη στις 21/01/19.

⁹⁸ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της εργατικής ένωσης της αστυνομίας, στις 13/01/19.

⁹⁹ Συνέντευξη με τον Δρ. Cyrus, ακαδημαϊκό ερευνητή, στις 21/01/19.

¹⁰⁰ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της εργατικής ένωσης της αστυνομίας, στις 13/01/19.

¹⁰¹ Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρο, στις 15/01/19.

¹⁰² Πρωτόκολλο της ΔΟΕ του 2014 στη Σύμβαση για την Καταναγκαστική Εργασία του 1930, διαθέσιμο στη διεύθυνση:

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:3174672.

Ωστόσο, υπάρχει ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (NAP)¹⁰³ το οποίο δημιουργήθηκε από τη Διυπουργική Επιτροπή για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα υπό την αιγίδα του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εξωτερικών το 2016. Παρόλο που αντιμετωπίστηκαν οι προκλήσεις στο πλαίσιο της εφοδιαστικής αλυσίδας, το Σχέδιο επικεντρώνεται στις ξένες χώρες και δεν αντιμετωπίζει επαρκώς τις ελλείψεις στη Γερμανία.¹⁰⁴

Ενότητα 4 Ελλάδα

Στην Ελλάδα, υπήρξαν σχετικά λίγες περιπτώσεις αναγνωρισμένων θυμάτων εμπορίας για εργασιακή εκμετάλλευση. Ωστόσο, υπάρχουν αναφορές που υποδηλώνουν ότι η καταναγκαστική εργασία επικρατεί στους τομείς της γεωργίας, των υπηρεσιών καθαρισμού (οικιακοί βοηθοί), του τουρισμού και της παραγωγής τροφίμων/ ποτών. Ο γεωργικός τομέας ιδιαίτερα φαίνεται να απασχολεί μετανάστες χωρίς χαρτιά, ως επί το πλείστον από το Πακιστάν και το Μπαγκλαντές, καθώς και Βούλγαρους, Ρουμάνους, Αλβανούς και άλλους εργαζόμενους από την Ανατολική Ευρώπη.

Στον γεωργικό τομέα υπάρχει υψηλή εποχιακή ζήτηση εργατικού δυναμικού, η οποία απαιτεί την πρόσληψη μεγάλου αριθμού εργαζομένων κατά την περιορισμένη περίοδο συγκομιδής. Ο αυξημένος όγκος μη οικογενειακής και μη τακτικής εργασίας εξηγεί την υψηλή και συνεχώς αυξανόμενη σχετική αναλογία των μεταναστών εργαζομένων. Οι μετανάστες εκτιμάται ότι αποτελούν το 90% του συνολικού εργατικού δυναμικού στη γεωργία¹⁰⁵. Η ελληνική κυβέρνηση έχει αναγνωρίσει αυτή τη ζήτηση και για να βοηθήσει τους μετανάστες να αποκτήσουν άδειες διαμονής και εργασιακά δικαιώματα εκδίδει μια κοινή υπουργική απόφαση κάθε δύο χρόνια για τον καθορισμό του μέγιστου αριθμού θέσεων εποχικής απασχόλησης ανά περιφέρεια και ανά τομέα. Υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν έτσι να εισέλθουν στην Ελλάδα για να εργαστούν το πολύ για έξι μήνες μέσα από ένα σύστημα «πρόσκλησης» ή «ανοικτών αιτήσεων». Στην πράξη ωστόσο οι θέσεις είναι πολύ περιορισμένες και το σύστημα είναι δύσκολο να εφαρμοστεί¹⁰⁶. Τον Απρίλιο του 2016, τροποποιήθηκε ο Ελληνικός Κώδικας Μετανάστευσης (Άρθρο 13α Ν. 4251/2014), έτσι ώστε οι εργοδότες γεωργοί σε περιοχές όπου υπάρχουν εποχιακές θέσεις εργασίας και έχουν ήδη εγκριθεί να μπορούν να προσλαμβάνουν υπηκόους τρίτων χωρών ή αιτούντες άσυλο που διαμένουν στην Ελλάδα και να τους παρέχουν προσωρινή εξάμηνη άδεια (παρέχοντας ένσημα για τις ασφαλιστικές πληρωμές και τους μισθούς). Ωστόσο, από την πλευρά των εργαζομένων, το μέτρο αυτό δεσμεύει τον εργαζόμενο προς έναν συγκεκριμένο εργοδότη και έχει σύντομη διάρκεια.

Στην Ελλάδα, το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι υπεύθυνο

¹⁰³ Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης για την Εφαρμογή των Κατευθυντηρίων Αρχών του ΟΗΕ για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα 2016-2020, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.csr-in-deutschland.de/SharedDocs/Downloads/DE/NAP/nap-im-original.pdf?__blob=publicationFile&n=3.

¹⁰⁴ Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, που διεξήχθη στις 21/01/19.

¹⁰⁵ A.G. Papadopoulos, In what way is Greek family farming defying the economic crisis?, *Agriregionieuropa*, Vol. 43, 2015.

¹⁰⁶ Οι πληροφορίες παρασχέθηκαν κατά τη διάρκεια συνέντευξης με την κα. Ε. Διονυσοπούλου, Δικηγόρου Εργατικού Δικαίου. Βλ. επίσης στα Ελληνικά, Η προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων των παράνομα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών – Με αφορμή την απόφαση Chowdury v. Greece και τη θέσπιση του άρθρου 58 ν. 4384/20, Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου, Αύγουστος 2018.

για τη διενέργεια επιθεωρήσεων στους χώρους εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών επιχειρήσεων και των αγροκτημάτων. Οι επιθεωρητές εργασίας μπορούν να επιθεωρήσουν κάθε μέρος όπου ενδέχεται να απασχολούνται εργαζόμενοι και οι επιθεωρήσεις αποσκοπούν στον εντοπισμό παραβάσεων της εργατικής νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένων πιθανών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, ο γεωργικός τομέας είναι ιδιαίτερα δύσκολο να παρακολουθηθεί, ιδίως σε απομακρυσμένες περιοχές.

Στο πλαίσιο του έργου EMPACT THB της Ευροποι, το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) συμμετείχε σε κοινές δράσεις με την αστυνομία με σκοπό την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση (Μάιος 2017)¹⁰⁷. Από τις 14 έως τις 19 Μαΐου 2018 πραγματοποιήθηκαν, στο πλαίσιο του έργου της Ευροποι, 372 επιθεωρήσεις εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης, γεωργικών εγκαταστάσεων, αγροκτημάτων πουλερικών και κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, εργοταξίων και βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Σύμφωνα με σχετικό δελτίο Τύπου του Υπουργείου Εργασίας, επιβλήθηκαν 113 διοικητικές κυρώσεις (πρόστιμα) για παραβάσεις διατάξεων εργατικού δικαίου, συνολικού ύψους 703.436,87 €.

Η Ελλάδα ενέκρινε ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ελλάδα, το οποίο έληξε το 2012¹⁰⁸. Επί του παρόντος δεν υπάρχει σχέδιο δράσης ή στρατηγική. Σύμφωνα με το Άρθρο 6 του νόμου 4198/2013, συγκροτήθηκε το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Εμπορία Ανθρώπων. Το Γραφείο είναι αρμόδιο για την έναρξη, το συντονισμό και την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Ο γενικός στόχος του Γραφείου Εθνικού Εισηγητή είναι, επίσης, να δημιουργηθεί ένα σύνολο από πιστοποιημένους ιδιωτικούς φορείς που θα διεξάγουν τακτικούς ελέγχους στις εφοδιαστικές αλυσίδες, εστιάζοντας στον εντοπισμό περιστατικών εργασιακής εκμετάλλευσης. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε ένα Μόνιμο Φόρουμ Διαβούλευσης ως πλαίσιο ανταλλαγής μεταξύ του Γραφείου του Εθνικού Εισηγητή και των εκπροσώπων 11 ΜΚΟ που ειδικεύονται στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων. Στις 4 Ιουνίου 2015, το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) και τρεις ΜΚΟ υπέβαλαν κοινό μνημόνιο στην Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας του Ελληνικού Κοινοβουλίου με προτάσεις για σχέδιο δράσης¹⁰⁹ και τον Μάιο του 2018 ο Εθνικός Εισηγητής ανακοίνωσε ότι προετοιμάζεται σχέδιο για ένα νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης.

Με σκοπό την προώθηση εφοδιαστικών αλυσίδων χωρίς εργασιακή εκμετάλλευση, ο Εθνικός Εισηγητής υπέγραψε το 2014 Μνημόνιο Συνεργασίας με το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, το οποίο αφορούσε σε δραστηριότητες για την ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων, των καταναλωτών και των εργαζομένων στο θέμα αυτό, μέσα από προγράμματα κατάρτισης, εργαστήρια και εκδηλώσεις και με χρήση εργαλείων κοινωνικών μέσων δικτύωσης για την προσέγγιση του ευρύτερου κοινού. Επιπλέον, ο Εθνικός Εισηγητής και ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) συνδιοργανώνουν εκπαίδευση για το προσωπικό των δημοσίων μεταφορών και εκστρατείες

¹⁰⁷ Ομάδα Ειδικών για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ελλάδα, 18-10-2017, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/greta-2017-27-fgr-gre-en/168075f2b6>, παράγραφος 144.

¹⁰⁸ Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/member-states/greece-52-national-action-plans_en

¹⁰⁹ Το Κοινό Μνημόνιο που κατατέθηκε στη Βουλή είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.praksis.gr/assets/YPOMNIMA.pdf>.

ευαισθητοποίησης για τους επιβάτες (2017-2020). Παρόμοιες δραστηριότητες διοργανώθηκαν το 2016 με τον Οργανισμό Κεντρικών Αγορών και Αλιείας στην Αθήνα, οι οποίες αφορούσαν συγκεκριμένα την εργασιακή εκμετάλλευση στον αγροτικό τομέα. Το 2016 δημιουργήθηκε ένας Εθνικός Μηχανισμός Παραπομπής υπό την εποπτεία του Εθνικού Εισηγητή που λειτουργεί υπό το ΕΚΚΑ. Ο κύριος σκοπός ήταν η δημιουργία και διατήρηση μιας βάσης δεδομένων για τον αριθμό θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Τέλος, το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Εμπορία Ανθρώπων πραγματοποίησε μια σειρά ενεργειών, συμπεριλαμβανομένου ενός εργαστηρίου για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, με το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας. Σε συνεργασία με τον ΟΑΣΕ, την Πόλη της Αθήνας και το Bloomberg, το Γραφείο εργάζεται για την ενίσχυση της σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα μέσω της υιοθέτησης ενός μοντέλου ελέγχου/ παρακολούθησης της εφοδιαστικής αλυσίδας.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι από το 2016 λειτουργεί μόνιμη Υποεπιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης των Ανθρώπων, η οποία λειτουργεί υπό την εποπτεία της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής για την Ισότητα.

Ενότητα 5 Ιταλία

Η Ιταλία είναι κατά κύριο λόγο χώρα προορισμού για θύματα εμπορίας ανθρώπων και η εμπορία ανθρώπων με συγκεκριμένο σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση αυξάνεται στη χώρα αυτή.¹¹⁰ Διάφοροι οικονομικοί τομείς εκμεταλλεύονται άμεσα ή εμπλέκονται έμμεσα στην εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι τομείς που πλήττονται περισσότερο είναι η γεωργία και η βόσκηση, ο τομέας της κλωστοϋφαντουργίας και της μεταποίησης, ο τομέας των οικιακών υπηρεσιών και της οικιακής φροντίδας και ο κατασκευαστικός τομέας.¹¹¹

Ο γεωργικός τομέας στην Ιταλία είναι αυτός που βασίζεται περισσότερο στην εκμετάλλευση της εργασίας των διακινούμενων ατόμων. Αυτό διευκολύνεται από τη συμμετοχή μεσαζόντων εργασίας (που ονομάζονται "*caporali*" στα ιταλικά) και αναγκάζουν θύματα εμπορίας ανθρώπων να εργάζονται σε απάνθρωπες συνθήκες. Οι αλλοδαποί που εργάζονται στον τομέα αυτό συνήθως δεν λαμβάνουν επαρκή αμοιβή και αναγκάζονται να ζουν εκεί που εργάζονται, γεγονός που επιδεινώνει την απομόνωσή τους, αυξάνοντας έτσι την ευαλωτότητά τους σε περαιτέρω παραβάσεις επί των δικαιωμάτων τους¹¹². Η εργασιακή εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας λαμβάνει χώρα ιδιαίτερα στη νότια Ιταλία. Ωστόσο, στην Κεντρική Ιταλία - ιδίως στην επαρχία Latina, κοντά στη Ρώμη, αλλά και στη βόρεια Ιταλία έχουν επίσης παρατηρηθεί περιπτώσεις εργασιακής εκμετάλλευσης μεταναστών.¹¹³ Οι εταιρείες που εργάζονται στους γεωργικούς τομείς θεωρούν ότι είναι κερδοφόρο να βασίζονται στην εκμετάλλευση της εργασίας, επειδή αυτό τους επιτρέπει να ξοδεύουν πολύ

¹¹⁰ Ομάδα Ειδικών για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ιταλία, 2019, σ.8, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/greta-8-fgr-gre-en/168091f627>.

¹¹¹ Ομάδα Ειδικών για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ιταλία, 2019, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/greta-21-fgr-gre-en/168091f627>.

¹¹² Osservatorio Placido Rizzotto, CGIL-FLAI, *Agromafie e Caporalato*, 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://www.flai.it/osservatoriopr/>.

¹¹³ Η ερωτώμενη Rosanna Paradiso αναφέρθηκε ιδιαίτερα στην περιοχή Piemonte.

λίγους οικονομικούς πόρους για να πληρώσουν τους εργαζόμενους και, κατά συνέπεια, να διαθέτουν στην αγορά προϊόντα σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές¹¹⁴. Σε ορισμένες περιοχές της Ιταλίας, η κατάσταση αυτή έχει οδηγήσει τις εταιρείες στο να πιστεύουν ότι δεν έχουν καμία πιθανότητα να αποκομίσουν κέρδη στον γεωργικό τομέα εάν δε στραφούν στη φθηνή εργασία ή την εκμετάλλευση.¹¹⁵ Επιπλέον, η ανάπτυξη αυτού του ανησυχητικού σεναρίου διευκολύνεται από την ανεπαρκή παρέμβαση των αρχών επιθεώρησης εργασίας, οι οποίες μπορούν να επιθεωρούν και να λαμβάνουν μέτρα εναντίον ενός μικρού αριθμού επιχειρήσεων που διαπράττουν αδικήματα σχετιζόμενα με την εμπορία ανθρώπων.

Ένας άλλος τομέας που εμπλέκεται άμεσα στην εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων στην Ιταλία είναι η κλωστοϋφαντουργία και η μεταποίηση. Ο τομέας αυτός γνώρισε σημαντική ανάπτυξη στην περιφέρεια της Τοσκάνης, ιδίως στο Πράτο, που έχει προσελκύσει ξένους που αναζητούν επιχειρηματικές ευκαιρίες. Σε αυτή την περίπτωση, η κινεζική κοινότητα είναι γνωστή για τη διαχείριση και τον έλεγχο της εμπορίας Κινέζων υπηκόων για σκοπούς εκμετάλλευσης στην Ιταλία. Μετά την άφιξή τους στην Ιταλία, οι Κινέζοι που διακινούνται δεν εμπλέκονται μόνο στις κλωστοϋφαντουργικές και μεταποιητικές επιχειρήσεις, αλλά και σε παράνομες δραστηριότητες όπως η παραχάραξη εμπορικών σημάτων.¹¹⁶

Επιπλέον, υπάρχουν περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων που υφίστανται εργασιακή εκμετάλλευση στον τομέα των οικιακών εργασιών και της οικιακής φροντίδας. Η χρήση της εργασιακής εκμετάλλευσης στον τομέα αυτό είναι ιδιόμορφη, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι ζουν συνήθως σε ιδιωτικές κατοικίες μαζί με εκείνους που τους απασχολούν παράνομα. Ως εκ τούτου, είναι δύσκολο για τις αρχές να μάθουν για τέτοιου είδους μορφές εκμετάλλευσης και δύσκολο για τους εργαζόμενους να αναφέρουν τους παραβάτες. Οι αλλοδαποί που εργάζονται στις οικιακές υπηρεσίες και την οικιακή φροντίδα έχουν υπερβολικά φορτωμένο ωράριο εργασίας και λαμβάνουν χαμηλές αμοιβές, ενώ υπόκεινται σε λεκτική, σωματική και ψυχική κακοποίηση. Επιπλέον, ορισμένοι από τους οικιακούς εργάτες που ζουν με τους εργοδότες τους υπόκεινται σε πραγματικό περιορισμό και δεν απολαμβάνουν ελεύθερη κυκλοφορία, εφόσον θεωρούνται ότι βρίσκονται στη συνεχή διάθεση του εργοδότη.¹¹⁷

Τέλος, διαπιστώθηκε ότι οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στον τομέα των κατασκευών έχουν καταφύγει στην εργασιακή εκμετάλλευση, βασιζόμενες κυρίως σε εργαζομένους από την Ανατολική Ευρώπη.¹¹⁸

Επιπλέον οι οικονομικοί τομείς που είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στο να εμπλακούν στην εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων περιλαμβάνουν την τουριστική βιομηχανία, τον τομέα εστίασης και τη βιομηχανία του θεάματος.¹¹⁹

¹¹⁴ Συνέντευξη με τον Marco Omizzolo.

¹¹⁵ Συνέντευξη με τον Marco Omizzolo.

¹¹⁶ Commissione Parlamentare di inchiesta sul fenomeno delle mafie e sulle altre associazioni criminali, anche straniere, *Relazione su mafie, migranti e tratta di esseri umani, nuove forme di schiavitù*, 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση http://www.camera.it/_dati/leg17/lavori/documentiparlamentari/indiceetesti/023/030/INTERO.pdf.

¹¹⁷ L. Palumbo, *Εμπορία και εργασιακή εκμετάλλευση στην οικιακή εργασία και τον αγροτικό τομέα στην Ιταλία*, 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5bd84d89-d701-11e6-ad7c-01aa75ed71a1/language-en>.

¹¹⁸ Ομάδα Ειδικών για τη δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), *Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στην Ιταλία*, 2019, σ.21 διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/greta-21-fgr-gre-en/168091f627>.

¹¹⁹ Συνέντευξη με τη Rosanna Paradiso.

Η Ιταλία υιοθέτησε μια εθνική στρατηγική για την αντιμετώπιση, μεταξύ άλλων, της συμμετοχής του οικονομικού τομέα στην εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων. Συγκεκριμένα, στις 26 Φεβρουαρίου 2016, η Ιταλία ενέκρινε το πρώτο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και της Σοβαρής Εκμετάλλευσης των Ανθρώπων, το οποίο προβλέπει διάφορα μέτρα με στόχο την ενίσχυση της εθνικής αντίδρασης στην εμπορία ανθρώπων στους τομείς της πρόληψης, της δίωξης, της προστασίας και των εταιρικών σχέσεων.¹²⁰ Τα μέτρα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της συμμετοχής του οικονομικού τομέα στην αλυσίδα εμπορίου ανθρώπων περιλαμβάνουν τη διευκόλυνση της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη χρήση της καταναγκαστικής εργασίας, την ενθάρρυνση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και την προώθηση της ανάπτυξης ενός συστήματος κινήτρων, την αλληλεπίδραση με την Εθνική Επιθεώρηση Εργασίας, την ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας και την προσέγγιση πολλαπλών υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των αδικημάτων εμπορίας ανθρώπων.

Επιπλέον, στις 27 Μαΐου 2016, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής, το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Γεωργίας, Τροφίμων και Δασικής Πολιτικής υιοθέτησαν ένα *Πρωτόκολλο κατά της παράνομης απασχόλησης και της εργασιακής εκμετάλλευσης εργατών στον τομέα της γεωργίας*.¹²¹ Οι δράσεις που διεξάγονται στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου περιλαμβάνουν τη διοργάνωση δωρεάν μεταφοράς εργατών στον τομέα της γεωργίας προς τον τόπο εργασίας, την εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων για την προσωρινή χρήση κρατικών ακινήτων για την υποδοχή εποχιακών εργαζομένων, τη δημιουργία σημείων ενημέρωσης για την παροχή υπηρεσιών στέγασης και την προώθηση μαθημάτων ιταλικής γλώσσας και επαγγελματικής κατάρτισης.

Τέλος, ο Νόμος αρ. 199 του 2016 θέσπισε ένα πλαίσιο διοργανικού συντονισμού, ειδικότερα μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής και του Υπουργείου Γεωργίας, Τροφίμων και Δασικής Πολιτικής που αποσκοπεί στην εφαρμογή μέτρων για την προώθηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και καινοτόμων πολιτικών προσλήψεων γεωργών.

¹²⁰ Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Εμπορία και τη Σοβαρή Εκμετάλλευση των Ανθρώπων για την περίοδο 2016-2018, (*Piano nazionale d'azione contro la tratta e il grave sfruttamento 2016-2018*), διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.pariopportunita.gov.it/wp-content/uploads/2017/12/Piano-nazionale-di-azione-contro-la-tratta-e-il-grave-sfruttamento-2016-2018.pdf>.

¹²¹ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Πολιτικών, το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Γεωργίας, Τροφίμων και Δασικών Πολιτικών, *Πρωτόκολλο κατά της παράνομης απασχόλησης και της εργασιακής εκμετάλλευσης εργατών στον τομέα της γεωργίας (Protocollo sperimentale contro il caporalato e lo sfruttamento lavorativo in agricoltura)*, 2016, διατίθεται στη διεύθυνση <http://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/Terzo-settore-e-responsabilita-sociale-imprese/focus-on/Volontariato/Documents/Protocollo%2027%20maggio%202016.pdf>.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Το modus operandi των διακινητών

Ενότητα 1 Ρουμανία

Οι εγκληματικές ομάδες διατηρούν την κινητικότητα και την ευελιξία τους, επιδιώκοντας να ενεργούν ταυτόχρονα σε πολλές χώρες, ιδίως όταν υπάρχει αυξημένη ζήτηση στην αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών αλλά και στην αγορά εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, οι τρόποι πρόσληψης των μελλοντικών θυμάτων αφορούν ολόκληρο το πλαίσιο ζωής των Ρουμάνων που γίνονται θύματα εμπορίας ανθρώπων, είτε βρίσκονται ήδη στη χώρα προορισμού είτε στη Ρουμανία.

Υπήρχαν περιπτώσεις όπου τα θύματα συμφώνησαν με τις προσφορές και τις υποσχέσεις, αλλά μόλις έφθασαν στη χώρα παρατήρησαν ότι οι συνθήκες ήταν διαφορετικές και έπαιρναν τη μορφή εκμετάλλευσης.

Οι υποσχέσεις για δουλειά στο εξωτερικό ή ακόμα και στη χώρα εξακολουθούν να αποτελούν τις πιο συχνές αφορμές προσέγγισης των πιθανών θυμάτων.

Οι κυριότερες χώρες προορισμού όπου μεταφέρονται Ρουμάνοι πολίτες είναι η Ιταλία, Γερμανία, Ισπανία, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Δανία, Τσεχία και Βέλγιο.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι παράγοντες που διευκολύνουν τη δραστηριότητα των διακινητών. Οι κύριοι τρόποι που χρησιμοποιούν οι διακινητές για την πρόσληψη και τη μεταφορά θυμάτων εξακολουθούν να είναι οι διαφημίσεις, οι προσφορές εργασίας και οι ιστότοποι που προωθούν διάφορα είδη σεξουαλικών υπηρεσιών (ερωτικό μασάζ, συνομιλίες με video, σεξουαλικές υπηρεσίες).

Στο στάδιο της πρόσληψης, οι διακινητές χρησιμοποιούν συχνά το διαδίκτυο και εφαρμογές κινητών. Η δυνατότητα πρόσβασης σε διαδικτυακούς πόρους μέσω των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας επιτρέπει στους διακινητές να έχουν εύκολη πρόσβαση σε δυνητικά θύματα, ανεξάρτητα από την τοποθεσία τους (κυρίως με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης) και τους δίνει την ευκαιρία να επικοινωνούν πιο εύκολα μεταξύ τους και με τα πιθανά θύματα (π.χ. Facebook, Messenger, WhatsApp, Viber). Το Facebook θεωρείται από τους διακινητές και τις αρχές ως το πιο συχνά χρησιμοποιούμενο διαδικτυακό εργαλείο προσέγγισης για σεξουαλική εκμετάλλευση. Ο κύριος λόγος για τον οποίο οι διακινητές προτιμούν αυτό το κοινωνικό δίκτυο είναι η αφθονία εικόνων και πληροφοριών σχετικά με τα πιθανά θύματα, συνήθως νεαρές γυναίκες (μερικές ακόμη και ανήλικες). Η δυνατότητα δημόσιας πρόσβασης επιτρέπει στους διακινητές να έχουν πρόσβαση σε διάφορες πληροφορίες που οι χρήστες δημοσιεύουν ανεπιφύλακτα (φωτογραφίες, προσωπικές πληροφορίες, καθημερινές δραστηριότητες, επισκέψεις σε μέρη κλπ.). Οι υπεύθυνοι προσέγγισης χρησιμοποιούν αυτές τις λεπτομέρειες για να πείσουν τα θύματα ότι έχουν κοινά συμφέροντα, αυξάνοντας έτσι τις πιθανότητες επιτυχίας. Μια άλλη σημαντική δυνατότητα είναι η ιδιωτική συνομιλία στο Facebook (Messenger) για την πραγματοποίηση

ιδιωτικών συνομιλιών με θύματα που έτσι δεν μπορούν να ελέγχονται από άλλους (φίλους ή γονείς του θύματος).

Η προσέγγιση στο διαδίκτυο συχνά αποδεικνύεται πιο αποτελεσματική από τις παραδοσιακές μεθόδους που χρησιμοποιούν οι διακινητές. Η επικοινωνία είναι πιο γρήγορη και το κόστος της είναι χαμηλότερο.

Οι διακινητές είναι ειδικοί στο να επηρεάζουν τα ευάλωτα άτομα, έχοντας την απαραίτητη εμπειρία για να προσαρμόσουν τα μηνύματά τους τόσο στις διαδικτυακές διαφημίσεις όσο και στις συνομιλίες πρόσωπο με πρόσωπο, ώστε να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον των πιθανών θυμάτων.

Στην περίπτωση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, οι πιο συχνές μέθοδοι πρόσληψης που χρησιμοποιούν οι διακινητές είναι: η υπόσχεση για εργασία στο εξωτερικό για νεαρά κορίτσια / γυναίκες που όταν φτάνουν στη χώρα οδηγούνται στην πορνεία/ η μέθοδος *lover boy*.

Στην περίπτωση της εργασιακής εκμετάλλευσης, τα θύματα συχνά προσεγγίζονται με μεθόδους εκτός διαδικτύου - μέσω οικογενειακών μελών, φίλων και γνωστών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πολλά άτομα που διακινούνται προέρχονται από αγροτικές περιοχές ή έχουν χαμηλή εκπαίδευση και επομένως χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο πολύ σπάνια ή καθόλου. Κατά συνέπεια, οι διαφημίσεις διανέμονται περαιτέρω μέσω μελών του δικτύου διακινητών σε κοινωνικά περιβάλλοντα όπου το Διαδίκτυο δεν χρησιμοποιείται ευρέως. Ωστόσο, όσον αφορά την εργασιακή εκμετάλλευση, δεν αποκλείεται η μέθοδος της απευθείας πρόσληψης όπου οι διακινητές δημοσιεύουν πολύ δελεαστικές διαφημίσεις που απευθύνονται σε όσους δεν έχουν βρεθεί στο εξωτερικό ή δεν γνωρίζουν τις διαδικασίες εύρεσης εργασίας στο εξωτερικό. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι διαφημίσεις φαίνεται να γίνονται από επιχειρήσεις, όχι ιδιώτες. Ορισμένες προσφορές εργασίας είναι απολύτως ψευδείς, ενώ άλλες όχι. Ωστόσο, πίσω από αυτές τις διαφημίσεις υπάρχουν άτομα, οργανωμένες ομάδες εμπόρων που δραστηριοποιούνται στη Ρουμανία ή ενδιάμεσοι που πληρώνονται για να έρθουν σε επαφή με το πιθανό θύμα. Στο διαδικτυακό περιβάλλον υπάρχουν πολλές προσφορές θέσεων εργασίας στο εξωτερικό για Ρουμάνους εργαζόμενους, συχνά χωρίς να προσδιορίζεται η ακριβής εταιρεία πρόσληψης. Τα άτομα που επιθυμούν να εργαστούν στο εξωτερικό πρέπει να προσέχουν ιδιαίτερα όταν προσπαθούν να βρουν δουλειά μέσω διαμεσολαβητών. Σύμφωνα με το Νόμο αρ. 156/2000 για την προστασία των Ρουμάνων εργαζομένων που εργάζονται στο εξωτερικό (με τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις) επιτρέπεται μόνο σε επιχειρήσεις που έχουν εξουσιοδοτηθεί από τις τοπικές επιθεωρήσεις εργασίας να ενεργούν ως πράκτορες εύρεσης εργασίας να μεσολαβούν για την απασχόληση Ρουμάνων πολιτών στο εξωτερικό. Οι επιχειρήσεις που εξυπηρετούν άτομα που αναζητούν εργασία στο εξωτερικό πρέπει να το έχουν ρητά ορίσει στο πεδίο δραστηριότητάς τους, σύμφωνα με τον κωδικό ΚΑΔ 7810¹²² - Δραστηριότητες γραφείων ευρέσεως εργασίας.

Με την πάροδο του χρόνου, οι ρουμανικές αρχές έχουν λάβει μέτρα για να ενημερώσουν τους πολίτες που επιθυμούν να εργαστούν στο εξωτερικό, ώστε να αποφευχθούν καταστάσεις στις οποίες άτομα μεταφέρονται στη χώρα προορισμού και υποβάλλονται σε εργασιακή εκμετάλλευση ή άλλες μορφές εμπορίας ανθρώπων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης, το ίδρυμα δημιούργησε ένα δίκτυο 45

¹²²ΚΑΔ = Κωδικός Αριθμός Δραστηριότητας

συμβούλων EURES, δημοσίων υπαλλήλων σε όλες τις υπηρεσίες απασχόλησης, εκπαιδευμένων για την παροχή πληροφοριών, συμβουλών και υπηρεσιών διαμεσολάβησης τόσο σε Ρουμάνους εργαζόμενους που ήδη εργάζονται ή επιθυμούν να εργαστούν στον ευρωπαϊκό χώρο και στους πολίτες της ΕΕ που επιθυμούν να εργαστούν στη Ρουμανία. Οι Ρουμάνοι πολίτες που επιθυμούν να εργαστούν στο εξωτερικό ενημερώνονται για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους μέσω της απασχόλησης στο έδαφος άλλου κράτους ως αποτέλεσμα των υπηρεσιών EURES και των διμερών συμφωνιών που έχει συνάψει η Ρουμανία στον τομέα της ανταλλαγής εργασίας. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω διαφόρων καναλιών: γραπτές πληροφορίες σχετικά με τους όρους της προσφοράς εργασίας και τα στοιχεία επικοινωνίας του εργατικού και κοινωνικού επιτελείου κατά την επιλογή υποψηφίων, δημοσίευση προσφορών εργασίας στην εθνική ιστοσελίδα του EURES και προβολή τους στην έδρα των εθνικών οργανισμών, μέσω των υλικών που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης και στις σελίδες κοινωνικών δικτύων. Για την υποστήριξη των Ρουμάνων εργαζόμενων που βρήκαν εργασία σε ευρωπαϊκές χώρες, των Ρουμάνων πολιτών που είναι άνεργοι ή όσων αναζητούν άλλη εργασία σε ευρωπαϊκές χώρες, η Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης συνεργάζεται με τις διπλωματικές αποστολές της Ρουμανίας στο εξωτερικό, καθώς και με ρουμανικά ιδρύματα, συγκεκριμένα την Επιθεώρηση Εργασίας, τη Γενική Διεύθυνση Αστυνομίας κλπ. Με αυτές τις ενέργειες, οι Ρουμάνοι πολίτες ενημερώνονται για τις υπηρεσίες που παρέχονται από τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης στο κράτος υποδοχής, τις κενές θέσεις στη Ρουμανία, τις υπηρεσίες της Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης, τα μέτρα για την τόνωση της κινητικότητας σε εθνικό επίπεδο και την ενθάρρυνση της επιστροφής στη χώρα τους, το δίκτυο EURES, τα δικαιώματά τους στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας και την κοινωνική ασφάλιση που προβλέπεται στους ευρωπαϊκούς κανονισμούς.

Ενότητα 2 Βουλγαρία

Καθώς η Βουλγαρία αποτελεί κατά κύριο λόγο χώρα προέλευσης στην αλυσίδα εμπορίας εργατικού δυναμικού, είναι δύσκολο να περιγραφεί ένας συγκεκριμένος τρόπος λειτουργίας των διακινητών στον οποίο εμπλέκονται τοπικές επιχειρήσεις.

Εντούτοις, μια έκθεση βουλγαρικού εγκληματολογικού ινστιτούτου, με αναφορά σε έγγραφα της Υπηρεσίας Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,¹²³ και ένας προεξέχων εμπειρογνώμονας που εξειδικεύεται στην εμπορία ανθρώπων¹²⁴, επισημαίνουν τις πρακτικές της διαδοχικής απασχόλησης (cascade employment) και τη χρήση υπερβολάβων, ώστε να είναι δύσκολο να εντοπίσουν οι αρχές ποιοι υπάλληλοι απασχολούνται από ποιον.

Η έκθεση αναφέρει επίσης τη συμμετοχή μικρότερων επιχειρήσεων με υποκαταστήματα τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες προορισμού, συχνά με συνδέσεις με δίκτυα διακίνησης, και συνοψίζει ορισμένες ενδείξεις κινδύνου: έλλειψη

¹²³ Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων για Εργασιακή εκμετάλλευση στη Βουλγαρία και τη Νορβηγία (Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων με σκοπό την εργασία στη Βουλγαρία και τη Νορβηγία), Risk Monitor, 2015, διαθέσιμη στο <https://www.riskmonitor.bg/bg/report/protivodeystvie-i-preventsiya-na-trafika-na-hora-s-tsel-trudova-ekspluatatsiya-v-balgariya-i-norvegiya>, σ. 12 και εξής

¹²⁴ Συνέντευξη με την ειδικό anti-trafficking και συντονίστρια έργου Δικαιώματα στην Εργασία κα Antoaneta Vassileva, 17 Δεκεμβρίου 2018

μόνιμης απασχόλησης, σκληρές συνθήκες εργασίας,¹²⁵ ελλιπής ή ανεπαρκής ρύθμιση εργασιακών σχέσεων.¹²⁶

Τα γραφεία εύρεσης εργασίας λέγεται ότι απλώς διευκολύνουν την αναχώρηση των Βουλγάρων πολιτών για τις χώρες προορισμού, για παράδειγμα αγοράζοντας τα αεροπορικά τους εισιτήρια, αποκρύπτοντας έτσι τη σύνδεσή τους με την εικαζόμενη δραστηριότητα διακίνησης, ενώ πλαστά έγγραφα στο εξωτερικό προετοιμάζονται απευθείας μεταξύ των εταιρειών και των υποτιθέμενων θυμάτων¹²⁷.

Η απόσπαση εργαζομένων που απασχολούνται από βουλγαρικές εταιρείες αναφέρεται ως η τρίτη κύρια μέθοδος νόμιμων επιχειρηματικών πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την εργασιακή εκμετάλλευση στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ιταλία και πολλά άλλα κράτη μέλη.¹²⁸ Πράγματι, τα περισσότερα από τα σήματα που έστειλε η Επιθεώρηση Εργασίας στο γραφείο του εισαγγελέα αφορούν πλασματική απόσπαση στο Βέλγιο, καταβολή τελών για έκδοση γνήσιων ή πλαστών πιστοποιητικών A1 κ.λπ.¹²⁹

Όσον αφορά στη διακίνηση στη Βουλγαρία, αναφέρονται ανεπίσημα στοιχεία σχετικά με παράνομους μετανάστες που εργάζονται σε εξωτικά εστιατόρια fast food ή μπαρ shisha, σε κινεζικές επιχειρήσεις ή ως οδηγοί ταξί.¹³⁰ Όσον αφορά τις περιπτώσεις απασχόλησης τόσο Βουλγάρων όσο και αλλοδαπών στα όρια μεταξύ της νόμιμης απασχόλησης και της εργασιακής εκμετάλλευσης, αυτές περιλαμβάνουν κυρίως παρατυπίες όσον αφορά στους μισθούς, τις περιγραφές θέσεων εργασίας και τις ώρες εργασίας.¹³¹

Όσον αφορά στην οικονομική πλευρά της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με μια πρόσφατη έκθεση σχετικά με τις οικονομικές βάσεις των δραστηριοτήτων διακίνησης ανθρώπων, η αυξανόμενη χρήση νόμιμων επιχειρηματικών δομών για τη διευκόλυνση της εμπορίας αυξάνει το επίπεδο εξειδίκευσης στην οικονομία του εγκλήματος, καθώς οι νόμιμες και παράνομες χρηματοοικονομικές ροές αλληλοσυνδέονται στη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.¹³² Όσο για τα οφέλη των διακινητών, αυτά δημιουργούνται τόσο εις βάρος των θυμάτων εμπορίας (μη καταβολή

Οι σκληρές συνθήκες εργασίας, παρότι διαφέρουν από την εμπορία ανθρώπων ως τέτοια, επιβεβαιώνονται επίσης ως βάση για εμπορία ανθρώπων προς εργασιακή εκμετάλλευση από ερευνητές στον τομέα του ποινικού δικαίου και της ποινικής διαδικασίας - Γραπτή συνεισφορά των κ. Georgia Papucharova, της κ. Hristina Bogia και του κ. Strahil Γκόσεφ, φοιτητές διδακτορικών σπουδών, Πανεπιστήμιο Neofit Rilski South-West, 4 Ιανουαρίου 2019.

¹²⁶ Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων για Εργασιακή εκμετάλλευση στη Βουλγαρία και τη Νορβηγία (Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων με σκοπό την εργασία στη Βουλγαρία και τη Νορβηγία), Risk Monitor, 2015, διαθέσιμη στο <https://www.riskmonitor.bg/bg/report/protivodeystvie-i-preventsia-na-trafika-na-hora-s-tsel-trudova-ekspluatatsiya-v-balgariya-i-norvegiya>, σ. 12 και εξής

¹²⁷ Συνέντευξη με ειδικό σε θέματα εγκληματολογίας, 12 Δεκεμβρίου 2018

¹²⁸ Συνέντευξη με την ειδικό anti-trafficking και συντονίστρια έργου Δικαιώματα στην Εργασία κα Antoaneta Vassileva, 17 Δεκεμβρίου 2018

¹²⁹ Επιστολή της Γενικής Εκτελεστικής Υπηρεσίας Επιθεώρησης Εργασίας στο Κέντρο Μελέτης της Δημοκρατίας, 18 Δεκεμβρίου 2018

¹³⁰ Συνέντευξη με εγκληματολόγο, 12 Δεκεμβρίου 2018

¹³¹ Συνέντευξη με την ειδικό anti-trafficking και συντονίστρια έργου Δικαιώματα στην Εργασία κα Antoaneta Vassileva, 17 Δεκεμβρίου 2018

¹³² Rusev, A, Kojouharov, A, Bezlov, T, Χρηματοδότηση Δραστηριοτήτων Οργανωμένου Εγκλήματος - Εμπορία Ανθρώπων: Εθνική Έκθεση της Βουλγαρίας, 2018

μισθών και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης) όσο και του κράτους (μη καταβληθέντες φόροι), μαζί με τα έσοδα από τα παραχθέντα στο πλαίσιο εργασιακής εκμετάλλευσης.¹³³

Ενότητα 3 Γερμανία

Οι δράστες της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης επωφελούνται από ορισμένες δομές της αγοράς που διευκολύνουν την απόκρυψη της εκμετάλλευσης. Το αντίστροφο συμπέρασμα ότι οι αναφερόμενες μέθοδοι αποτελούν πάντα ένδειξη κακής μεταχείρισης δε μπορεί να εξαχθεί.

Πρόσληψη

Τα θύματα προσλαμβάνονται στο εξωτερικό από άλλους εργαζόμενους,¹³⁴ εργοδότες ή γραφεία εύρεσης εργασίας.¹³⁵ Οι τελευταίοι συχνά καταχρώνται της ευαλωτότητας των θυμάτων, που οφείλεται κυρίως στην οικονομική πίεση. Αυτές οι οντότητες εμφανίζονται υπό τη μορφή μη εξουσιοδοτημένων γραφείων εύρεσης εργασίας ή εικονικών εταιρειών.¹³⁶ Επίσης, τα υψηλά τέλη διαμεσολάβησης οδηγούν σε αλληλεξαρτήσεις.¹³⁷

Αλυσίδα υπεργολάβων

Η ανάθεση συμβάσεων σε πολλούς υπεργολάβους δημιουργεί τον κίνδυνο απόκρυψης ευθυνών, γεγονός που προάγει την κατάχρηση. Ο κίνδυνος αυξάνεται λόγω έλλειψης νομικών περιορισμών όσον αφορά στον αριθμό των υπεργολάβων.¹³⁸ Οι ερευνητικές αρχές συχνά μπορούν να εντοπίσουν μόνο τον τελευταίο σύνδεσμο στην αλυσίδα υπεργολαβίας. Αυτή η οντότητα είναι εύκολα αντικαταστάσιμη και μερικές φορές μπορεί να είναι εικονική εταιρία. Οι υπεύθυνοι δράστες δε μπορούν να εντιπιστούν.¹³⁹ Οι δράστες διαφεύγουν από το νόμο μέσω της απόσπασης των εργαζομένων. Έτσι επωφελούνται από εμπόδια στις διασυνοριακές έρευνες και εκμεταλλεύονται την έλλειψη συνεργασίας ανάμεσα στις αρχές. Για παράδειγμα, δεν καταβάλλεται ο γερμανικός κατώτατος μισθός αλλά ο ξένος.¹⁴⁰ Επιπλέον, το καθεστώς των εργαζομένων συγκαλύπτεται με ψευδή αυτοαπασχόληση ή με την εκπόνηση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας και υπηρεσιών, προκειμένου να αρθούν τα δικαιώματα των εργαζομένων και να αποφευχθεί η καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.¹⁴¹

Ανταγωνισμός και πίεση κόστους

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρηματικών οντοτήτων και η πίεση του κόστους αυξάνουν τον κίνδυνο της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης. Οι

¹³³ Συνέντευξη με την ειδικό anti-trafficking και συντονίστρια έργου Δικαιώματα στην Εργασία κα Antoaneta Vassileva, 17 Δεκεμβρίου 2018

¹³⁴ Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της βιομηχανικής ένωσης κατασκευαστών, στις 15/01/19.

¹³⁵ Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρο, στις 15/01/19.

¹³⁶ Cygus, Εμπορία Εργασίας και Σεξουαλική Εκμετάλλευση στη Γερμανία, 2005, διαθέσιμη στο: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_081996.pdf.

¹³⁷ KOK e.V., δημοσίευση σχετικά με την κατάσταση εμπορίας ανθρώπων στη Γερμανία, *Menschenhandel in Deutschland - Eine Bestandsaufnahme aus Sicht der Praxis*, 2015.

¹³⁸ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18.

¹³⁹ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της εργατικής ένωσης της αστυνομίας, στις 13/01/19.

¹⁴⁰ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18.

¹⁴¹ Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, επικεφαλής της μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού στο ίδρυμα για την εκπαίδευση, στις 07/01/19.

δαπάνες απασχόλησης προσωπικού μειώνονται, ώστε να είναι η επιχείρηση ο φθηνότερος πάροχος. Αυτό γίνεται από υπερβολικούς που παρακρατούν μισθούς ή αγνοούν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Οι κύριοι εργολάβοι είναι ικανοποιημένοι με τις υποσχέσεις υψηλών προδιαγραφών εργασίας από τους προμηθευτές τους, χωρίς να ελέγχουν τη συμπεριφορά των προμηθευτών, καθώς αυτό συνεπάγεται αυξημένο όγκο έργου και κόστος.¹⁴² Αυτό το σύστημα εκμετάλλευσης ενισχύεται και από κύριους αναδόχους, οι οποίοι δεν λαμβάνουν σοβαρά ύποπτα περιστατικά παραβάσεων.¹⁴³ Δυστυχώς, το σύστημα δημόσιων συμβάσεων συμβάλλει στην εκμετάλλευση αυτή, καθώς οι δημόσιοι οργανισμοί επιλέγουν ως επί το πλείστον την προσφορά χαμηλότερης τιμής.¹⁴⁴ Λόγω δημοσιονομικών περιορισμών, οι εργαζόμενοι κινδυνεύουν να αποδεχτούν καταστάσεις επισφαλούς εργασίας.¹⁴⁵ Υπογράφουν ψευδή εκκαθαριστικά μισθοδοσίας¹⁴⁶ και δέχονται κενές υποσχέσεις για πληρωμή μισθών.¹⁴⁷ Ορισμένοι δράστες δεν παραδίδουν συμβάσεις εργασίας, προκειμένου να δημιουργήσουν αδιαφάνεια, γεγονός που οδηγεί σε ανασφάλεια.¹⁴⁸ Ένας άλλος παράγοντας που ενδέχεται να χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά από τους εργοδότες είναι η έλλειψη γνώσεων των εργαζομένων σχετικά με το γερμανικό νομικό σύστημα. Οι εργαζόμενοι εμπιστεύονται τους εργοδότες τους. Ως εκ τούτου, συνειδητοποιούν πολύ αργά ότι βιώνουν καταστάσεις εκμετάλλευσης.¹⁴⁹

Ελλείψεις στις κυβερνητικές αρχές

Όσον αφορά τις επιθεωρήσεις των αρχών, υπάρχουν νομικά κενά που μπορούν να αξιοποιηθούν από τους δράστες. Η μη ηλεκτρονική παρακολούθηση του χρόνου εργασίας, για παράδειγμα, αφήνει αρκετές επιλογές για κάλυψη της εκμετάλλευσης. Επίσης, οι δράστες επωφελούνται από τη χαλαρότητα ως προς τις επιθεωρήσεις.¹⁵⁰ Η αποτροπή παράνομης συμπεριφοράς ελαχιστοποιείται από τη χρονοβόρα διαδικασία επιβολής του νόμου, λόγω έλλειψης προσωπικού στις εισαγγελικές αρχές και τα δικαστήρια¹⁵¹, καθώς και λόγω εμποδίων στις διακρατικές έρευνες. Αν και τα γερμανικά δικαστήρια έχουν διεθνή

¹⁴² Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής Υποστήριξης, στις 18/12/18. Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, επικεφαλής της μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού στο ίδρυμα για την εκπαίδευση, στις 07/01/19. Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της βιομηχανικής ένωσης οικοδόμων, στις 15/01/19.

¹⁴³ Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικής Έρευνας, στις 22/01/2019.

¹⁴⁴ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18.

¹⁴⁵ Γερμανικό Ίδρυμα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βελτίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Γερμανία, Ιούλιος 2017 - Ιούνιος 2018, διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/user_upload/Publikationen/Menschenrechtsbericht_2018/Human_Rights_Report_2018_Short_version.pdf.

¹⁴⁶ Συνέντευξη με τον κ. Henzler, ανώτερο εισαγγελέα, στις 18/01/19. Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, Επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικών Ερευνών, στις 22/01/2019. Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της βιομηχανικής ένωσης κατασκευαστών, στις 15/01/19.

¹⁴⁷ Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της βιομηχανικής ένωσης κατασκευαστών, στις 15/01/19.

¹⁴⁸ Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, επικεφαλής της μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού στο ίδρυμα για την εκπαίδευση, στις 07/01/19.

¹⁴⁹ Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρο, στις 15/01/19. Συνέντευξη με εκπρόσωπο της Ένωσης εργασίας της αστυνομίας, στις 13/01/19. Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της βιομηχανικής ένωσης κατασκευαστών, στις 15/01/19.

¹⁵⁰ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18.

¹⁵¹ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της εργατικής ένωσης της αστυνομίας, στις 13/01/19.

δικαιοδοσία για την αντιμετώπιση αδικημάτων διακίνησης που διαπράχθηκαν στο εξωτερικό (παρ. 6 Αρ. 4 Γερμ.Π.Κ), οι εισαγγελείς γενικά δεν επιτρέπεται να κάνουν έρευνα στο εξωτερικό.

Ενότητα 4 Ελλάδα

Τα εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση αποτελούν σύνθετο και πολύπλευρο φαινόμενο, το οποίο περιλαμβάνει ποικίλες βαθμίδες συντονισμού και συνεργασίας διαφόρων παραγόντων προκειμένου να διευκολυνθεί η εκδήλωση τέτοιων εγκλημάτων, καθώς και στενή και συνεχή παρακολούθηση των θυμάτων εμπορίας προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση των εγκλημάτων. Τα γραφεία εύρεσης εργασίας, οι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, οι εταιρικές οντότητες και οι μεμονωμένοι επιχειρηματίες είναι μερικοί από τους παράγοντες που εμπλέκονται στην εμπορία ανθρώπων. Ενεργώντας από κοινού, οι φορείς αυτοί διευκολύνουν και επιτρέπουν την παράνομη τοποθέτηση και εκμετάλλευση των εργαζομένων σε θέσεις εργασίας ενάντια στη θέλησή τους. Η ζήτηση για φθηνό εργατικό δυναμικό κάνει την Ελλάδα κορυφαίο προορισμό για θύματα εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, η Ελλάδα είναι επίσης χώρα διέλευσης, καθώς αποτελεί το κύριο σημείο εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω της γεωγραφικής της θέσης.

Το *modus operandi* των διακινητών με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση αποτελείται από τρία βασικά στάδια: το στάδιο της πρόσληψης, το στάδιο της μεταφοράς και το στάδιο της εκμετάλλευσης, ενώ αλλάζει και προσαρμόζεται ανάλογα με τις αντιδράσεις της κυβέρνησης, τις εξελίξεις στο νομικό πλαίσιο και τις νέες ευκαιρίες που προκύπτουν στους οικονομικούς τομείς. Ωστόσο, οι διακινητές προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τυχόν νομικά κενά που μπορεί να υπάρχουν χρησιμοποιώντας ποικίλες προσεγγίσεις και μεθόδους.

Κατά την πρόσληψη τα θύματα είναι κυρίως άνεργοι αιτούντες εργασία και η διαδικασία που ακολουθείται από τους διακινητές απαιτεί τη συμμετοχή ενός ενδιάμεσου οργανισμού που μπορεί να διαμεσολαβήσει μεταξύ των ανέργων και του οργανισμού/επιχείρησης που προσφέρει την εργασία. Η συμμετοχή των γραφείων εύρεσης εργασίας είναι η συνηθέστερη πρακτική που χρησιμοποιείται και μπορεί να βρεθεί ειδικά σε τομείς με εποχιακή εργασία ή όταν οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι δεν μιλούν την ίδια γλώσσα. Οι μετανάστες εργαζόμενοι είναι πιο πιθανό να βασίζονται σε αυτές τις υπηρεσίες, επειδή δεν γνωρίζουν ούτε το νομικό πλαίσιο της χώρας προορισμού ούτε και τη γλώσσα.

Η πρόσληψη συνήθως πραγματοποιείται στη χώρα προέλευσης και συχνά συνεπάγεται εξαπάτηση σχετικά με την εργασία και τις συνθήκες εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, τα γραφεία εύρεσης εργασίας δημοσιεύουν μια θέση εργασίας και τα θύματα που είναι άνεργοι και αναζητούν εργασία εκφράζουν το ενδιαφέρον τους. Στη συνέχεια, δημιουργείται μια πολύ ελκυστική εικόνα που περιλαμβάνει ψευδείς υποσχέσεις για μια καλύτερη ζωή, όπου προσφέρονται θέσεις με υψηλές αποδοχές και τέλειες συνθήκες εργασίας.

Μια άλλη πολύ συνηθισμένη πρακτική που εφαρμόζεται από αυτούς τους οργανισμούς είναι η επιβολή τέλους πρόσληψης, το οποίο αρχικά συμφωνείται να πληρωθεί από το ίδιο το γραφείο, προκειμένου να διευκολυνθεί η τοποθέτηση του ανέργου στη θέση εργασίας. Το τέλος αυτό μπορεί να καλύπτει το κόστος ταξιδιού, τη *visa* ή άλλες δαπάνες. Επιπλέον, το τέλος μπορεί να περιλαμβάνει περαιτέρω χρεώσεις, όπως υψηλό επιτόκιο, τοποθετώντας το θύμα σε πιο ευάλωτη θέση.

Μόλις το θύμα συμφωνήσει, ταξιδεύει στη χώρα προορισμού όπου ένα άλλο πρόσωπο τον/την περιμένει και αναλαμβάνει την «τοποθέτηση» του θύματος στη θέση εργασίας. Στην περίπτωση της Ελλάδας, χρησιμοποιούνται είτε χερσαίες διαδρομές, ιδίως μέσω της Τουρκίας, όπου τα θύματα που μπορεί να εξασφάλισαν νόμιμη είσοδο στη χώρα διασχίζουν τα σύνορα και ταξιδεύουν μόνοι τους, είτε θαλάσσιες διαδρομές μήκους 18.400 χιλιομέτρων που δίνουν εύκολη πρόσβαση .

Με την άφιξη του θύματος στη χώρα προορισμού αρχίζει η φάση της εκμετάλλευσης. Προκειμένου να διασφαλιστεί η δουλειά του θύματος, ο διακινητής χρησιμοποιεί μια σειρά προσεγγίσεων και μεθόδων, μερικές από τις οποίες μπορεί να βλάψουν το θύμα σωματικά ή ψυχολογικά. Πρώτον, όλα τα έγγραφα, τα διαβατήρια και άλλα πιστοποιητικά παρακρατούνται, ώστε τα θύματα να μην μπορούν να μετακινηθούν ελεύθερα και να απευθυνθούν στις αρχές, καθώς κινδυνεύουν να συλληφθούν για παράνομη μετανάστευση. Το σύνολο του τέλους πρόσληψης μετακινείται στο θύμα, το οποίο για να το επιστρέψει υποχρεώνεται σε καταναγκαστική εργασία. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, τα θύματα εύκολα χειραγωγούνται από τους εργοδότες και εύκολα συμφωνούν σε χαμηλότερους μισθούς από εκείνους που αρχικά είχαν συμφωνήσει ή ακόμα και σε καμία απολύτως αμοιβή. Ως αποτέλεσμα, τα θύματα αναγκάζονται να εργάζονται και να ζουν σε απαράδεκτες συνθήκες παραμένοντας υπό αυστηρό έλεγχο. Δεν είναι σε θέση να εξοφλήσουν το τέλος πρόσληψης και παραμένουν σε μια κατάσταση δουλείας για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτή η προσέγγιση αποτελεί μία από τις πιο δημοφιλείς μεθόδους που εφαρμόζουν οι διακινητές για να διατηρήσουν τον έλεγχο των θυμάτων, η οποία μπορεί, επίσης, να συνδυαστεί με άλλες μορφές ψυχολογικής και σωματικής βίας. Προκειμένου να αποπροσανατολιστούν τα θύματα, οι διακινητές τα μετακινούν από τον ένα τόπο στον άλλο εντός της χώρας προορισμού, με σκοπό να τα αποτρέψουν από κάθε προσπάθεια να διαφύγουν και να στραφούν στην αστυνομία. Επιπλέον, οι διακινητές ασκούν πλήρη έλεγχο στα θύματα μέσω της απομόνωσής τους, μέσω απειλών που στρέφονται κατά του ίδιου του θύματος ή κατά της οικογένειάς του και τέλος μέσω προσβολών και ταπεινώσεων.

Ενότητα 5 Ιταλία

Στην Ιταλία, οι διακινητές προσφεύγουν σε διάφορες μεθόδους για να χρησιμοποιήσουν τομείς της οικονομίας στη διαδικασία πρόσληψης, μεταφοράς και εκμετάλλευσης των θυμάτων. Η συνολική εφοδιαστική αλυσίδα εμπορίας ανθρώπων μπορεί να διαιρεθεί σε τέσσερα επίπεδα οργάνωσης.¹⁵²

Στο πρώτο επίπεδο, οι διακινητές που ανήκουν στην εθνική κοινότητα των θυμάτων είναι υπεύθυνοι για την πρόσληψη των ατόμων καθώς και τον σχεδιασμό και την οργάνωση του ταξιδιού από τη χώρα προέλευσης προς τη χώρα προορισμού. Στο δεύτερο επίπεδο, οι οργανώσεις διακινητών που δραστηριοποιούνται σε ευαίσθητες περιοχές (στις παραμεθόριες περιοχές μεταξύ των χωρών διέλευσης και προορισμού) είναι επιφορτισμένες με επιχειρησιακά καθήκοντα, όπως η παροχή πλαστών εγγράφων και η επιλογή οδών και μέσων μεταφοράς. Το τρίτο επίπεδο αποτελείται από διακινητές που είναι υπεύθυνοι για τη διασφάλιση της διέλευσης από τις παραμεθόριες περιοχές και την απόδοση των θυμάτων στον τελικό εκπρόσωπο της αλυσίδας εμπορίας ανθρώπων. Η τελευταία ομάδα διακινητών

¹⁵² Commissione Parlamentare di inchiesta sul fenomeno delle mafie e sulle altre associazioni criminali, anche straniere, *Relazione su mafie, migranti e tratta di esseri umani, nuove forme di schiavitù*, 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση http://www.camera.it/_dati/leg17/lavori/documentiparlamentari/indiceetesti/30/INTERO.pdf.

αντιπροσωπεύει το τέταρτο επίπεδο και επωφελείται ουσιαστικά από το κέρδος που προκύπτει από την εκμετάλλευση των θυμάτων.

Όσον αφορά στο στάδιο της πρόσληψης, οι διακινητές χρησιμοποιούν διαφορετικές ενέργειες και μεθόδους που οδηγούν το άτομο στην παγίδα του δικτύου διακίνησης. Οι μέθοδοι που οι διακινητές χρησιμοποιούν σε αυτή τη φάση συνδέονται με τη χώρα προέλευσης των υποψίων θυμάτων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι διακινητές καταφεύγουν σε αναγκαστική πρόσληψη, δηλ. μια διαδικασία όπου το θύμα και ο διακινητής δεν είχαν προηγουμένως καμία επαφή και ο εξαναγκασμός συμβαίνει κατά την αρχική τους επικοινωνία. Για παράδειγμα, μια μέθοδος που φαίνεται να τροφοδοτεί την εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων στην Ιταλία είναι η "αγορά" θυμάτων από ευάλωτες οικογένειες. Αυτή η μέθοδος είναι χαρακτηριστική σε υπανάπτυκτες περιοχές και χώρες με περιοριστικές πληθυσμιακές πολιτικές και συνίσταται στην εκμετάλλευση οικογενειών με οικονομικές δυσκολίες, οι οποίες δεν έχουν άλλη επιλογή από το να «πουλήσουν» τα μέλη της οικογένειάς τους σε εμπόρους για να επιβιώσουν.¹⁵³

Σε άλλες περιπτώσεις, οι διακινητές στην Ιταλία χρησιμοποιούν μεθόδους πλήρους ή μερικής εξαπάτησης για την πρόσληψη. Οι διακινητές χρησιμοποιούν εξαπάτηση και παρουσιάζουν ψευδείς πληροφορίες ή αποκρύπτουν γεγονότα από τα δυνητικά θύματα. Αυτή η πρακτική αποσκοπεί στην απόκτηση της συγκατάθεσης του θύματος και συνίσταται στο να παρουσιάζεται κάτι αναληθές ως ακριβές ή να αποκρύπτονται ορισμένες καταστάσεις (π.χ. οι πραγματικές συνθήκες εργασίας κατά την άφιξη στην Ιταλία). Για παράδειγμα, έχει διαπιστωθεί ότι διακινητές χρησιμοποιούσαν παραπλανητικές προσλήψεις για να πείσουν μια ομάδα νέων Αιγυπτίων να μεταβούν στην Ιταλία ώστε να βελτιώσουν τις οικονομικές τους συνθήκες και να υποστηρίξουν τις οικογένειές τους στη χώρα καταγωγής τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι οικογένειες αυτών των νεαρών ανδρών χρεώθηκαν για να πληρώσουν τους εμπόρους, με την ψεύτικη ελπίδα ότι τα παιδιά τους θα τους βοηθούσαν να εξοφλήσουν το χρέος αυτό μέσω της εργασίας στην Ιταλία.¹⁵⁴

Ορισμένα θύματα εμπορίας για εργασιακή εκμετάλλευση μεταφέρονται μερικές φορές στην Ιταλία μέσω παράνομων γραφείων προσλήψεων (στη χώρα προέλευσης ή προορισμού), ενώ άλλοι οδηγούνται στο εσωτερικό του δικτύου διακίνησης μέσω άλλων καναλιών, μεταξύ άλλων πληροφόρηση από στόμα σε στόμα και με τη μεσολάβηση μελών της κοινότητάς τους. Η τελευταία μέθοδος μπορεί να συνεπάγεται τη δημιουργία ενός συστήματος όπου άτομα που είναι ήδη θύματα εμπορίας, λαμβάνουν οικονομικά κίνητρα από τους διακινητές και υποχρεώνονται να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους και να προσλάβουν άλλα θύματα. Η μέθοδος αυτή μειώνει τον κίνδυνο για τους διακινητές, μετατρέποντας το ίδιο το θύμα σε «στρατολογητή» και τελικά σε διακινητή.

Όσον αφορά τη μεταφορά των θυμάτων, οι διακινητές συχνά δεν επιλέγουν τις απευθείας οδούς καθώς αυτό τους επιτρέπει να αποφεύγουν διαδρομές που παρακολουθούνται από την αστυνομία, όπως τα σημεία ελέγχου στα σύνορα των χωρών, όπου οι δημόσιες αρχές είναι αποτελεσματικές και δεν διαφθείρονται εύκολα. Οι μέθοδοι

¹⁵³ Commissione Parlamentare di inchiesta sul fenomeno delle mafie e sulle altre associazioni criminali, anche straniere, *Relazione su mafie, migranti e tratta di esseri umani, nuove forme di schiavitù*, 2017, σ.54, διαθέσιμο στη διεύθυνση http://www.camera.it/_dati/leg17/lavori/documentiparlamentari/indiceetesti/54/INTERO.pdf.

¹⁵⁴ Commissione Parlamentare di inchiesta sul fenomeno delle mafie e sulle altre associazioni criminali, anche straniere, *Relazione su mafie, migranti e tratta di esseri umani, nuove forme di schiavitù*, 2017, σ.36, διαθέσιμο στη διεύθυνση http://www.camera.it/_dati/leg17/lavori/documentiparlamentari/indiceetesti/36/INTERO.pdf.

που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά των θυμάτων στην Ιταλία περιλαμβάνουν τη διακίνηση από θάλασσα και αέρα.

Οι έμποροι συχνά βασίζονται στις θαλάσσιες μεταφορές λόγω της ιδιαίτερης γεωγραφικής θέσης της Ιταλίας, εκμεταλλευόμενοι τη μεγάλη ροή μεταναστών που διασχίζουν τη Μεσόγειο τα τελευταία χρόνια. Τα θύματα εμπορίας που διασχίζουν τα ευρωπαϊκά σύνορα δια θαλάσσης μεταφέρονται συνήθως στην Ιταλία με αυτοσχέδια σκάφη ή φουσκωτά, καθώς και με πλοία από την Ελλάδα, την Αλβανία και την Τουρκία, κρυμμένα μέσα σε χώρους διαμορφωμένους ειδικά για το σκοπό της εμπορίας ανθρώπων και το λαθρεμπόριο.¹⁵⁵

Η εμπορία αεροπορικώς είναι μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες μεθόδους οργανωμένης παράνομης μετανάστευσης. Οι διακινητές που καταφεύγουν στη μέθοδο αυτή είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση της μεταφοράς θυμάτων από χώρες όπως η Ανατολική Ευρώπη, η Ινδία¹⁵⁶ και η Κίνα. Η διακίνηση αεροπορικώς απαιτεί την παραγωγή σύνθετων ταξιδιωτικών εγγράφων (π.χ. διαβατήρια, άδειες διαμονής) ή/ και τη διαφθορά των συννοριακών υπαλλήλων ή του προσωπικού των αεροπορικών εταιρειών.

Όσον αφορά στην εκμετάλλευση, οι διακινητές και τα μέλη άλλων εγκληματικών οργανώσεων εκμεταλλεύονται τα θύματα στην Ιταλία παρακρατώντας τα έγγραφα τους, με απειλές για αντίποινα προς τα μέλη της οικογένειάς τους ή ακόμη με κακοποίηση με ξυλοδαρμό ή πράξεις σεξουαλικής βίας.¹⁵⁷ Οι διακινητές στην Ιταλία και ιδιαίτερα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας εξαπατούν τα άτομα εκμεταλλευόμενοι δύο περιστάσεις: αφενός, τη δύσκολη οικονομική κατάσταση τόσο των θυμάτων όσο και των επιχειρήσεων που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν τα θύματα παράνομα, και αφετέρου το τεράστιο πρόβλημα της αδήλωτης εργασίας. Οι διακινητές φαίνεται να αναζητούν εταιρείες (ειδικά στον γεωργικό τομέα) που βρίσκονται στα πρόθυρα της πτώχευσης ώστε να τους προσφέρουν φθηνή, μαύρη εργασία. Με τη σειρά τους, οι εταιρείες που βασίζονται σε θύματα εμπορίας ανθρώπων, επωφελούνται εξαιρετικά από την κατάσταση αυτή, αφού μπορούν να διαθέσουν στην αγορά προϊόντα σε ανταγωνιστική τιμή, εξοικονομώντας χρήματα από τις αμοιβές εργαζομένων.

Η εκμετάλλευση μπορεί να είναι καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία και περιλαμβάνει περιπτώσεις δουλείας και παρόμοιων πρακτικών, καθώς και εξαναγκασμό μέσω χρεών. Η τελευταία πρακτική, για παράδειγμα, έχει τεκμηριωθεί στο κέντρο της Ιταλίας όπου Ινδοί μετανάστες, ιδίως οι Σιχ από το Πουντζάμπ, αναγκάζονται να εργάζονται για την αποπληρωμή χρεών απέναντι σε διακινητές που τους υποσχέθηκαν καλές ευκαιρίες απασχόλησης και στέγασης και οργάνωσαν το ταξίδι τους από την Ινδία στην Ιταλία.

Σε γενικές γραμμές, οι διακινητές έχουν επιχειρηματικό προσανατολισμό και αποσκοπούν στη μεγιστοποίηση των κερδών. Ως εκ τούτου, εκτός από την εκμετάλλευση των θυμάτων, σε ορισμένες περιπτώσεις πωλούν σε αυτά μια σειρά από πρόσθετες «υπηρεσίες» όπως κατάλυμα, μεταφορά στο εσωτερικό της χώρας και πλαστά έγγραφα. Η πληρωμή για τις εν λόγω υπηρεσίες πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους, κυρίως σε μετρητά, μέσω

¹⁵⁵ Commissione Parlamentare di inchiesta sul fenomeno delle mafie e sulle altre associazioni criminali, anche straniere, *Relazione su mafie, migranti e tratta di esseri umani, nuove forme di schiavitù*, 2017, σ.30, διαθέσιμο στη διεύθυνση http://www.camera.it/_dati/leg17/lavori/documentiparlamentari/indiceetesti/36/INTERO.pdf.

¹⁵⁶ Αφορά συγκεκριμένα θύματα από το Punjab που μεταφέρθηκαν στην περιοχή Agro Pontino της Ιταλίας. Συνέντευξη με τον Marco Omizzolo.

¹⁵⁷ Commissione Parlamentare di inchiesta sul fenomeno delle mafie e sulle altre associazioni criminali, anche straniere, *Relazione su mafie, migranti e tratta di esseri umani, nuove forme di schiavitù*, 2017, σ.30, διαθέσιμο στη διεύθυνση http://www.camera.it/_dati/leg17/lavori/documentiparlamentari/indiceetesti/36/INTERO.pdf.

επίσημων καναλιών (Western Union, Moneygram, ή στην Ιταλία, μέσω του Postepay) ή ανεπίσημων καναλιών.¹⁵⁸

Συνολικά, η εμπορία ανθρώπων στην Ιταλία είναι ένα συνεχώς εξελισσόμενο φαινόμενο και ο επιχειρηματικός χαρακτήρας του οργανωμένου εγκλήματος που το εκμεταλλεύεται διασφαλίζει ότι ο τρόπος λειτουργίας των διακινητών συνεχίζει να αλλάζει ανάλογα με τις συνθήκες στο εθνικό και διεθνές πλαίσιο.

¹⁵⁸ Commissione Parlamentare di inchiesta sul fenomeno delle mafie e sulle altre associazioni criminali, anche straniere, *Relazione su mafie, migranti e tratta di esseri umani, nuove forme di schiavitù*, 2017, σ.38, διαθέσιμο στη διεύθυνση http://www.camera.it/_dati/leg17/lavori/documentiparlamentari/indiceetesti/36/INTERO.pdf.

Κεφάλαιο 4

Περιπτωσιολογικές μελέτες

Ενότητα 1 Ρουμανία

Αρχείο xxx/40/2015. Έκδοση της τελικής απόφασης του Δικαστηρίου το 2017

Με το κατηγορητήριο της Διεύθυνσης Διερεύνησης Οργανωμένου Εγκλήματος και της Τρομοκρατίας, οι AN, LCC, NE, DFV κατηγορήθηκαν για διάπραξη αδικημάτων σχετικών με τη σύσταση οργανωμένης εγκληματικής ομάδας και την εμπορία ανθρώπων και ανηλίκων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ρουμανικού Ποινικού Κώδικα.

Τα θύματα VM, CM, MCA, BIC, GM, CG, LM, SV, PE, TD, BG, BM, GAF, FM, NM υποβλήθηκαν σε καταναγκαστική εργασία στην Ιταλία, ενώ ένα από τα θύματα ήταν ανήλικος. Η εναγόμενη AN οργάνωσε με βάση προηγούμενες συμφωνίες με τους συνεναγόμενους LCC, NE, DFV την πρόσληψη και τη μεταφορά πολλών προσώπων από τη Ρουμανία στην Ιταλία και μαζί με την Ιταλίδα σύντροφό της SG παρέλαβε τα θύματα στην Ιταλία με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση. Τα άτομα είχαν παραπλανηθεί σχετικά με τις συνθήκες εργασίας, τη στέγαση και τον μισθό μέσω ψευδών υποσχέσεων για καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας στην Ιταλία.

Οι κατηγορούμενοι ανάγκασαν τα θύματα να εκτελέσουν «μαύρη εργασία» λαμβάνοντας ένα μεγάλο μέρος των χρημάτων που κατέβαλαν οι Ιταλοί διαχειριστές για τη δουλειά των Ρουμάνων πολιτών.

Η υλική ευαλωτότητα αυτών των ατόμων, σε συνδυασμό με την κοινωνική και επαγγελματική τους κατάσταση, συντέλεσαν στην πρόσληψη των θυμάτων. Τα περισσότερα από τα θύματα είχαν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο χωρίς άλλες πηγές εισοδήματος και προέρχονταν από αγροτικές περιοχές (γεωργοί ή άνεργοι) και από φτωχές περιοχές στη Ρουμανία. Εκμεταλλεζόμενη τη φτώχεια των συμπατριωτών της και την έλλειψη θέσεων εργασίας στη Ρουμανία, αλλά και την επιρροή της Ιταλίδας συντρόφου της SG στην Ιταλία, η εναγόμενη AN αποφάσισε να αναπτύξει μια ρουμανο-ιταλική "μικρή επιχείρηση" το αντικείμενο της οποίας ήταν η εργασιακή εκμετάλλευση Ρουμάνων πολιτών.

Οι διακινητές υποσχέθηκαν στα θύματα αξιοπρεπείς και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας στην Ιταλία, συμβάσεις εργασίας, δωρεάν διαμονή και γεύματα, εργασία και ασφάλιση υγείας. Στην πραγματικότητα, μετά την άφιξή τους στον προορισμό, αυτές οι υποσχέσεις αποδείχθηκαν απόλυτα ψευδείς. Οι διακινητές παρακράτησαν τα διαβατήρια των θυμάτων.

Αν και οι κατηγορούμενοι δήλωσαν ότι δεν ζήτησαν προμήθεια από τα θύματα, αυτή η δήλωση καταρρίφθηκε από τα θύματα που δήλωσαν ότι είχαν πληρώσει προμήθειες μεταξύ 50 και 300 ευρώ για εργασία στην Ιταλία.

Για τους σκοπούς της πρόσληψης, οι διακινητές δημοσίευσαν διαφημίσεις σε τοπικές εφημερίδες στη Ρουμανία για θέσεις εργασίας στην Ιταλία.

Η μεταφορά των Ρουμάνων εργαζομένων στην Ιταλία πραγματοποιήθηκε τόσο με οχήματα που ανήκαν στον LCC, έναν από τους κατηγορούμενους, όσο και με μεταφορικά μέσα που ανήκαν σε ρουμανικές ταξιδιωτικές εταιρείες. Ζητήθηκε από τα θύματα να πληρώσουν περισσότερο από την κανονική τιμή που καταβάλλουν άλλοι ταξιδιώτες και καθένας πλήρωσε μεταξύ 150 και 300 ευρώ για το ταξίδι στην Ιταλία, ενώ ένα κανονικό εισιτήριο λεωφορείου για τη διαδρομή Ρουμανία - Ιταλία μπορούσε να αγοραστεί για 140 ευρώ ανά άτομο τη στιγμή των γεγονότων.

Μετά τις επιθεωρήσεις του Γραφείου Εμπορικού Μητρώου, αποδείχθηκε ότι ο κατηγορούμενος LCC ήταν ιδιοκτήτης μίας από τις εταιρείες μεταφορών και εργάζονταν ως διευθυντής/εταίρος στη συγκεκριμένη εταιρεία.

Μετά την άφιξή τους στην Ιταλία, τα θύματα παραλήφθηκαν από Ιταλούς πολίτες (μεταξύ των οποίων η SG, η σύντροφος της κατηγορούμενης AN) και παραδόθηκαν σε έναν αριθμό Ιταλών εργοδοτών στην περιοχή της νότιας Ιταλίας για να εργαστούν. Οι συνθήκες διαμονής ήταν ακατάλληλες και τα θύματα αναγκάζονταν να εργάζονται 12 ώρες την ημέρα, και μάλιστα Σάββατα και Κυριακές. Η εργασία γινόταν σε ορεινή περιοχή της νότιας Ιταλίας και συνίστατο σε συγκομιδή εσπεριδοειδών και ελιάς. Τα χρήματα που δικαιούνταν για την εργασία που είχαν εκτελέσει παραδόθηκαν στην εναγόμενη AN και την Ιταλίδα σύντροφό της SG. Τα θύματα ενημερώθηκαν ότι είχαν μεταφερθεί στην Ιταλία για να εργαστούν και ότι εκεί οι Ρουμάνοι πολίτες δεν θεωρούνταν υπάλληλοι αλλά σκλάβοι των Ιταλών χειριστών.

Βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που εξετάστηκαν σε αυτό το φάκελο (συμπεριλαμβανομένων των λεπτομερών δηλώσεων που υπέβαλαν τα θύματα), το δικαστήριο καταδίκασε τους κατηγορούμενους για τα εγκλήματα της εμπορίας ανθρώπων, της εμπορίας ανηλίκων, της ίδρυσης εγκληματικής οργάνωσης σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα και σε κάθειρξη 5 έως 10 ετών, ανάλογα με τη σοβαρότητα των πράξεων που διαπράχθηκαν από κάθε εναγόμενο. Επίσης, οι εναγόμενοι υποχρεώθηκαν να καταβάλουν στα θύματα που άσκησαν αγωγή στην ποινική διαδικασία ποσά μεταξύ 3.000 και 10.000 ευρώ ως αποζημίωση για υλικές και ψυχολογικές βλάβες που υπέστησαν ως αποτέλεσμα της εκμετάλλευσης.

Η υπόθεση «Wasp Nest»

Μια ρουμανο-δανική εγκληματική ομάδα που ειδικεύεται στην εξαπάτηση και την εκμετάλλευση ανθρώπων εξαρτήθηκε μετά από μεγάλη επιχείρηση των Δανικών και Ρουμανικών αρχών. Η ομάδα ενήργησε κατά την περίοδο 2012-2014, με σκοπό την πρόσληψη Ρουμάνων πολιτών από φτωχές περιοχές της Ρουμανίας, στους οποίους υποσχέθηκαν καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας στη Δανία. Η μεγάλη υπόθεση ονομάστηκε «Wasp Nest» ή «Η Φωλιά της Σφήκας». Συνελήφθησαν 21 Ρουμάνοι και 2 Δανοί υπήκοοι, κατηγορούμενοι για τη χρήση των ταυτοτήτων των θυμάτων εμπορίας με σκοπό τη λήψη σημαντικών χρηματικών ποσών μέσω εξαπάτησης των αρχών της Δανίας, των τραπεζών, των πιστωτικών ιδρυμάτων και των καταστημάτων. Σύμφωνα με τις αρχές της Δανίας, τα θύματα υποδουλώθηκαν από μέλη της εγκληματικής ομάδας, εφόσον δεν διέθεταν ουσιαστικά και οικονομικά μέσα. Επειδή δεν γνώριζαν τη γλώσσα, αναγκάστηκαν να ζουν στις κατοικίες που παρείχαν τα μέλη του δικτύου και να εκτελούν τις δραστηριότητες που τους επέβαλαν. Η ζημία που προκλήθηκε στο δανικό κράτος ανήλθε σε εκατομμύρια ευρώ. Οι Ρουμάνοι

πολίτες που κρατήθηκαν στη Δανία έχουν δικαστεί και καταδικαστεί από το δανικό κράτος για εμπορία ανθρώπων, εξαπάτηση, ηλεκτρονική απάτη και φοροδιαφυγή. Ταυτόχρονα, οι ρουμανικές αρχές ξεκίνησαν τις κατάλληλες ενέργειες για τον εντοπισμό του ρουμανικού κλάδου αυτού του διακρατικού δικτύου.

Ενότητα 2 Βουλγαρία

Δεν εντοπίστηκαν ποινικές υποθέσεις που αφορούν επιχειρήσεις. Παρακάτω παρέχονται πληροφορίες σχετικά με δύο βελγικές υποθέσεις που αφορούν την εκμετάλλευση Βουλγάρων αποσπασμένων εργαζομένων.

Η υπόθεση Absa¹⁵⁹

Η Επιθεώρηση Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Βελγίου (Sociale Inspectie) διεξήγαγε έρευνα σχετικά με την απασχόληση του προσωπικού της Absa, μιας κατασκευαστικής εταιρείας που συστάθηκε με βάση το βελγικό δίκαιο. Από το 2008 η εταιρεία ανέθετε τις εργασίες σε όλες τις εγκαταστάσεις της σε βουλγαρικές επιχειρήσεις που δεν είχαν σημαντικές δραστηριότητες στη Βουλγαρία και απέστειλαν εργαζόμενους στο Βέλγιο με πιστοποιητικά E 101 ή A 1, χωρίς να δηλώνουν τη χρήση τους στους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης στο Βέλγιο. Η Βελγική Κοινωνική Επιθεώρηση ζήτησε από την αρμόδια βουλγαρική αρχή να επανεξετάσει ή να αποσύρει τα πιστοποιητικά E101 ή A1, αλλά αυτή απάντησε ότι οι όροι απόσπασης ήταν, κατά τον χρόνο έκδοσης αυτών των πιστοποιητικών, επαρκείς για διοικητικούς σκοπούς. Οι βελγικές αρχές άσκησαν νομικές διαδικασίες εναντίον των Βέλγων εργοδοτών επειδή απασχολούσαν αλλοδαπούς που δεν είχαν άδεια να διαμείνουν στο Βέλγιο για περισσότερο από τρεις μήνες ή να εγκατασταθούν εκεί χωρίς άδεια εργασίας, επειδή δεν δήλωσαν την εν λόγω απασχόληση σε ιδρύματα κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και για την μη εγγραφή των εργαζομένων αυτών στο Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (Εθνική Υπηρεσία Κοινωνικής Ασφάλισης, Βέλγιο). Οι κατηγορούμενοι αθώωθηκαν από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο και καταδικάστηκαν από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο. Στις 10 Σεπτεμβρίου 2015, οι κατηγορούμενοι προσέφυγαν στο Hof van Cassatie (το ακυρωτικό δικαστήριο του Βελγίου). Στις 19 Ιουνίου 2018, το ακυρωτικό δικαστήριο επιβεβαίωσε την απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Πριν από την έκδοση της τελικής απόφασης, το ακυρωτικό δικαστήριο ζήτησε και έλαβε προδικαστική απόφαση από το δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι *σε περίπτωση πλαστών πιστοποιητικών E 101 που αποκτήθηκαν ή χρησιμοποιήθηκαν, ένα εθνικό δικαστήριο μπορεί, στο πλαίσιο διαδικασίας που κινείται κατά προσώπων με την υποψία ότι έχουν χρησιμοποιήσει αποσπασμένους εργαζόμενους που καλύπτονται εμφανώς από τα πιστοποιητικά αυτά, να αγνοήσει τα πιστοποιητικά αυτά, εάν, με βάση τα αποδεικτικά*

¹⁵⁹ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), C-359/16, 6 Φεβρουαρίου 2018, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199097&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1774437>, παρ. 17-27; Dnevnik Daily, οι Βελγικές αρχές μηνύουν Βουλγαρικές εταιρείες για απάτη σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης (Белгийските власти съдят български фирми за измама със социални осигуровки), 19 Νοεμβρίου 2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση www.Dnevnik.BG/sviat/2017/11/09/3074654_belgiiskite_vlasti_sudiat_bulgarski_firmi_za_izmama/; LexGo.be, κανόνες Ανώτατου Δικαστηρίου σχετικά με πλαστά πιστοποιητικά A1, 26 Σεπτεμβρίου 2018, διαθέσιμο στη διεύθυνση www.lexgo.be/en/papers/labour-social-security-law/labour-law/supreme-court-rules-on-fraudulent-a1-certificates,122622.html

στοιχεία και λαμβάνοντας υπόψη το δικαίωμα δίκαιης δίκης που πρέπει να παρέχεται στα πρόσωπα αυτά, διαπιστώσει την ύπαρξη τέτοιας απάτης.¹⁶⁰

Υπόθεση Top Stroy 2003¹⁶¹

Τον Οκτώβριο του 2013, ένα βελγικό δικαστήριο καταδίκασε τη βουλγαρική εταιρεία Top Stroy 2003 (Топ Строй 2003) σε καταβολή προστίμου ύψους 177.600 ευρώ για την εκμετάλλευση Βουλγάρων οικοδόμων που είχαν προσληφθεί για την κατασκευή της νέας φυλακής και του νέου κτηρίου του NATO στις Βρυξέλλες. Το δικαστήριο διέταξε επίσης τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, που ανέρχονταν σε ποσό μεγαλύτερο των €350.000, το οποίο ήταν το κέρδος της εταιρείας που αποκτήθηκε σε βάρος των εργαζομένων. Σύμφωνα με το δικαστήριο, οι Βούλγαροι εργάτες που προσλήφθηκαν ήταν κακοπληρωμένοι και ζούσαν σε άθλιες συνθήκες. Πληρώνονταν €6 ανά ώρα αντί για το ελάχιστο €15 και μερικές φορές υποχρεώνονταν να εργάζονται το Σάββατο. Μερικοί από αυτούς (70 άτομα) φαίνεται να τοποθετήθηκαν σε ένα μόνο σπίτι, όπου ζούσαν σε κοινά δωμάτια εννέα άτομα μαζί. Η υπόθεση έφτασε στο δικαστήριο από μια ομάδα 14 Βουλγάρων εργαζομένων.

Ενότητα 3 Γερμανία

Αν και υπάρχουν περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης στη Γερμανία, είναι δυσανάλογα λίγες οι έρευνες και ακόμη λιγότερες οι δικαστικές αποφάσεις. Η πρώτη περίπτωση που εξηγείται παρακάτω είναι μια πρόσφατη υπόθεση στον τομέα των μεταφορών και της εφοδιαστικής. Η δεύτερη περίπτωση ασχολείται με την εκμετάλλευση στο χώρο της εστίασης. Σε αυτή την περίπτωση εκδόθηκε δικαστική απόφαση.

Φιλιπινέζοι οδηγοί φορτηγών

Η περίπτωση των Φιλιπινέζων οδηγών φορτηγών έχει συγκεντρώσει την προσοχή στη Γερμανία από το φθινόπωρο του 2018. Ένας Ολλανδός συνδικαλιστής αντιλήφθηκε τη δράση 16 Φιλιπινέζων οδηγών φορτηγών στο γερμανικό κρατίδιο της Βόρεια Ρηνανίας-Βεστφαλίας κατά τη διάρκεια ερευνών για εμπορία ανθρώπων κατά μιας δανικής εταιρείας μεταφορών στην Ολλανδία. Αυτή η εταιρεία φαίνεται να εμπλέκεται σε περαιτέρω υποθέσεις διακίνησης στη Δανία. Οι εργαζόμενοι που οδηγούσαν στη Γερμανία είχαν σύμβαση εργασίας με εταιρεία μεταφορών στην Πολωνία, η οποία τους είχε χορηγήσει άδειες εργασίας. Αυτή φαίνεται να είναι εικονική εταιρεία της προαναφερθείσας δανικής επιχείρησης εφοδιαστικής, η οποία παρείχε τόσο τους οδηγούς φορτηγών όσο και τα οχήματα ρυμούλκησης. Μια γερμανική επιχείρηση παρείχε τα τρέιλερ. Ο κύριος εργολάβος χειριζόταν τη γερμανική εταιρεία που απασχόλησε την δανική εταιρία παραπάνω ως υπεργολάβο. Ως εκ τούτου, συμμετείχαν ένας κύριος εργολάβος, δύο υπεργολάβοι και μια

¹⁶⁰ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), C-359/16, 6 Φεβρουαρίου 2018, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=200850&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1774437>

¹⁶¹ Dnevnik Daily, Βούλγαροι εργαζόμενοι ασκούν αγωγή εναντίον εταιρείας στο Βέλγιο που εδρεύει στη Σόφια (Български строители осъдиха в Белгия софийска фирма), 28 Οκτωβρίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση www.dnevnik.bg/enropa/novini_ot_es/2013/10/28/2170005_bulgarski_stroiteli_osudiha_v_belgiia_sofiiska_firma/; Rtfb.be, L'entreprise Top Stroy condamnée pour l'exploitation de Bulgares, 25 October 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση https://www.rtfb.be/info/regions/detail_top-stroy-condamnee-pour-l-exploitation-de-bulgares-sur-differents-chantiers?id=8121068

συνδεδεμένη εικονική εταιρία. Παρότι απασχολούνταν στην Πολωνία, οι φορτηγατζήδες οδηγούσαν ως επί το πλείστον στη Γερμανία. Απασχολούνταν συνεχώς για μια περίοδο τριών έως οκτώ μηνών. Οι μέγιστοι χρόνοι οδήγησης και οι περίοδοι ανάπαυσης αγνοούνταν. Ζούσαν ανά δύο στις καμπίνες οδηγού για αρκετούς μήνες. Η αμοιβή τους, η οποία ήταν ήδη κάτω από τον κατώτατο μισθό της Γερμανίας, μειωνόταν αυθαίρετα. Στις εγκαταστάσεις, οι συνθήκες υγιεινής ήταν πολύ άσχημες. Επιπλέον, έπρεπε να πληρώσουν υψηλά τέλη πρόσληψης για να απασχοληθούν ως οδηγοί φορτηγών στην ΕΕ και να λάβουν τα απαιτούμενα έγγραφα. Αυτές οι απάνθρωπες εργασιακές συνθήκες, η απομόνωση, ιδίως λόγω της σύνδεσης της εργασίας και της διαβίωσης στο φορτηγό, μαζί με τις διακρίσεις είναι δείκτες εμπορίας ανθρώπων, καταναγκαστικής εργασίας ή / και εργασιακής εκμετάλλευσης.¹⁶²

Ισχύουσα νομοθεσία

Διάφορες αρχές έχουν ξεκινήσει έρευνες και έχουν παραπέμψει την υπόθεση στον εισαγγελέα. Ωστόσο, δεν απαγορεύθηκε αρχικά στους οδηγούς φορτηγών να συνεχίζουν να εργάζονται.

Ο Ολλανδός συνδικαλιστής καθώς και ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Γερμανικής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων (DGB) υπέβαλαν καταγγελίες στην εισαγγελική αρχή, μεταξύ άλλων, για εμπορία ανθρώπων, καταναγκαστική εργασία και εργασιακή εκμετάλλευση. Οι έρευνες βρίσκονται σε εξέλιξη. Σύμφωνα με τις πρώτες δηλώσεις του εισαγγελέα, ο γερμανικός ελάχιστος μισθός δεν θα εφαρμοζόταν λόγω της απασχόλησης στην Πολωνία, γεγονός που θα οδηγούσε στην εφαρμογή του πολωνικού κατώτατου μισθού. Δεν θα υπήρχε βάση για περαιτέρω έρευνες σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, την καταναγκαστική εργασία ή την εργασιακή εκμετάλλευση, διότι δεν υπήρχε εντυπωσιακή δυσαναλογία στις συνθήκες εργασίας εργαζομένων σε παρόμοιες ή συγκρίσιμες θέσεις, σύμφωνα με την παρ. 232 του Γερμ.Π.Κ. Η απαίτηση του νόμου να υπάρχει μισθός κατά 50% ή λιγότερο από τον κατώτατο μισθό¹⁶³ δεν ικανοποιούνταν στη συγκεκριμένη περίπτωση, σύμφωνα με τον εισαγγελέα.¹⁶⁴ Ωστόσο, οι πρώτοι υπολογισμοί της Γερμανικής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η απαίτηση αυτή εκπληρώθηκε στην περίπτωση των οδηγών φορτηγών. Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων προέβη σε γενική δήλωση σχετικά με την εφαρμογή του κατώτατου μισθού, διευκρινίζοντας ότι ο τρόπος εκτέλεσης της υπηρεσίας θα ήταν χρήσιμος για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, ενώ ουδεμία σχέση θα έχουν η εθνικότητα των εργαζομένων και η έδρα του εργοδότη.

Μέχρι τώρα, τα θύματα δεν έχουν κληθεί ως μάρτυρες από τον εισαγγελέα. Η διερεύνηση των προαναφερθέντων αδικημάτων είναι απαραίτητη για να δοθεί στα θύματα καθεστώς προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων υποστήριξης, διαμονής και εργασίας στη Γερμανία. Οι μαρτυρικές δηλώσεις είναι επίσης σημαντικές για την απόδειξη των εγκληματικών στοιχείων που έχουν στόχο τα θύματα. Η τρέχουσα κατάστασή τους όσον

¹⁶² Έκθεση της Γερμανικής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων *DGB* και της συμβουλευτικής υπηρεσίας *Faire Mobilität*, -**Bericht**: Philippinische LKW-Fahrer wurden über Monate ausgebeutet, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.faire-mobilitaet.de/++co++4cce3c34-e2bb-11e8-8eca-52540088cada>.

¹⁶³ Κοινοβουλευτικό Έγγραφο που συνοδεύει τη νομοθεσία για την εμπορία ανθρώπων, BT-Drs. 18/9095, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/090/1809095.pdf>.

¹⁶⁴ Δημοσίευση σε εφημερίδα: WDR, Ausbeutung im LKW trotz Mindestlohn, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www1.wdr.de/nachrichten/landespolitik/westpol-spedition-mindestlohn-100.html>.

αφορά τις άδειες διαμονής και διαβίωσης είναι ευάλωτη. Αυτή τη στιγμή, αναζητούνται εναλλακτικές επιλογές για άδειες εργασίας και παραμονής.¹⁶⁵

Ινδοί βοηθοί κουζίνας, AmtsG Itzehoe 42 Ls 303 Js 27910/13

Στην περίπτωση των Ινδών βοηθών κουζίνας, οι τρεις κατηγορούμενοι απασχολούσαν έξι άνδρες σε ινδικό εστιατόριο, χωρίς άδεια διαμονής ή εργασίας, για περίοδο πέντε ετών. Παρά την παράνομη διαμονή τους, οι εργαζόμενοι θα έπρεπε να πληρώνονταν περίπου 5,50 ευρώ την ώρα, σύμφωνα με τους συλλογικά συμφωνηθέντες μισθούς.¹⁶⁶ Στην πραγματικότητα λάμβαναν μεταξύ 2 και 4 ευρώ ανά ώρα. Επίσης, δεν καταβλήθηκαν εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Ως εκ τούτου, η πρόθεση των εργοδοτών ήταν να αποκομίσουν κέρδη από την εκμετάλλευση, η οποία ανερχόταν συνολικά σε 53.000 ευρώ. Οι εργαζόμενοι στεγάζονταν εν μέρει σε κλειστό ξενοδοχείο, όπου το ηλεκτρικό ρεύμα, η θέρμανση και το τρεχούμενο νερό δεν ήταν πάντα διαθέσιμα. Οι εργαζόμενοι ζούσαν σε περιορισμένο χώρο. Το ενοίκιο αφαιρούσαν από την αμοιβή τους. Το πρωί μετακινούνταν προς τη δουλειά με τους εργοδότες τους, ο οποίος τους επέστρεφαν το βράδυ. Ως εκ τούτου, οι εργοδότες ασκούσαν μεγάλη δύναμη και είχαν τον έλεγχο της ζωής των εργαζομένων.

Ισχύουσα νομοθεσία

Το 2016, το Πρωτοδικείο εξέδωσε απόφαση για την εμπορία ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση (παλαιότερα αδίκημα) και το λαθρεμπόριο για έξι περιπτώσεις. Δύο δράστες έλαβαν ποινή φυλάκισης με αναστολή, ενώ ο τρίτος έλαβε μόνο ένα πρόστιμο. Οι ομολογίες τους λειτούργησαν ως ελαφρυντικός παράγοντας. Τα κέρδη που είχαν αποκομίσει από την εργασιακή εκμετάλλευση κατασχέθηκαν.

Σύμφωνα με το γερμανικό ποινικό δίκαιο, η κατάχρηση της θέσης ευαλωτότητας είναι ένα από τα στοιχεία που συνθέτουν το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων. Αυτό μπορεί, για παράδειγμα, να προκύψει από την κατάσταση ενός ατόμου ως αλλοδαπός, σύμφωνα με την παρ. 232(1) S 1 του Γερμ.Π.Κ. Εδώ, το καθεστώς παράνομης διαμονής διαπιστώθηκε καθώς εμπόδιζε τους εργαζόμενους από το να αντισταθούν κατά των δραστών π.χ. με προσφυγή σε ένδικα μέσα. Αναφέρθηκαν επίσης άλλα στοιχεία του αδικήματος, όπως η εκμίσθωση χώρων και ο σκοπός της εκμετάλλευσης. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έκρινε ότι επρόκειτο για περίπτωση εμπορίας ανθρώπων.¹⁶⁷

Ενότητα 4 Ελλάδα

Όσον αφορά τη νομολογία στην Ελλάδα, οι δικαστικές αποφάσεις, σε γενικές γραμμές, δεν είναι δημόσια διαθέσιμες και τα τρίτα μέρη δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αντίγραφα των δικαστικών αποφάσεων χωρίς την άδεια του εισαγγελέα που είχε αναλάβει την υπόθεση. Υπάρχουν βάσεις δεδομένων, στις οποίες οι δικηγόροι έχουν πρόσβαση με συνδρομή, αλλά και εκεί ακόμα δεν δημοσιεύονται όλες οι αποφάσεις, καθώς

¹⁶⁵ Έκθεση της Γερμανικής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων *DGB* και της συμβουλευτικής υπηρεσίας *Faire Mobilität*, ~~-Bericht-~~: Philipppinische LKW-Fahrer wurden über Monate ausgebeutet, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.faire-mobilitaet.de/++co++4c3e3c34-e2bb-11e8-8eca-52540088cada>.

¹⁶⁶ § 98a AufenthG Residence Act, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_aufenthg/englisch_aufenthg.pdf.

¹⁶⁷ Επαρχιακό Δικαστήριο *AmtsG Itzehoe* Απόφαση της 29/09/16, 42 Ls 303 Js 27910/13 (20/16), διαθέσιμη στη διεύθυνση: https://www.kok-gegen-menschenhandel.de/uploads/tx_t3ukudb/ag_itzehoe_29_09_2016.pdf.

η δημοσίευση αποτελεί καθήκον των νομικών, οι οποίοι αναλαμβάνουν την υποβολή των δικαστικών αποφάσεων επί των οποίων έχουν αποφασίσει στη βάση δεδομένων (δεν υποβάλλονται αυτόματα από τα αρμόδια δικαστήρια). Οι αποφάσεις δημοσιεύονται συνήθως από ΜΚΟ ή νομικούς που σχετίζονται με τις υποθέσεις¹⁶⁸. Για το σκοπό αυτό, ο Εισαγγελέας του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Ελλάδας (Άρειος Πάγος) δημοσίευσε μια εγκύκλιο (Αρ. 1/2018) η οποία διατάζει όλες τις δικωκτικές αρχές στην Ελλάδα να αποστέλλουν εντός των πρώτων 20 ημερών του Απριλίου και Οκτωβρίου κάθε έτους, τον αριθμό καθώς και πρόσθετα στοιχεία των φακέλων των υποθέσεων που κατατέθηκαν (κατά το προηγούμενο εξάμηνο) στην Εισαγγελία και οι οποίες αφορούν εμπορία ανθρώπων¹⁶⁹. Πράγματι, μια συνέντευξη με το Πρωτοδικείο Αθηνών έδειξε ότι, τον Νοέμβριο του 2018, στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των υποθέσεων διαβιβάστηκαν στον Εισαγγελέα Αρείου Πάγου.

Υπόθεση Μανωλάδας (φυτείες φράουλας)¹⁷⁰

Νομική οντότητα που εμπλέκεται: Ανώνυμη εταιρεία παραγωγής φράουλας

Οικονομικός τομέας που εμπλέκεται: Γεωργικός τομέας

Το 2012-2013, περίπου 150 άνδρες από το Μπαγκλαντές εργάζονταν σε φυτείες φράουλας στη Νέα Μανωλάδα (Ελλάδα), για περίοδο μέχρι έξι μήνες, χωρίς να πληρώνονται. Ο εργοδότης τους, μια ανώνυμη εταιρία που κατείχε και λειτουργούσε φυτείες φράουλας, εκμεταλλεύτηκε την έλλειψη μεταναστευτικών εγγράφων και αδειών εργασίας τους. Συχνά οι εργαζόμενοι διαμαρτύρονταν για το γεγονός ότι ποτέ δεν έλαβαν τους μισθούς τους, χωρίς όμως επιτυχία. Κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας τον Απρίλιο του 2013 και φοβούμενοι ότι δεν θα πληρώνονταν ποτέ, οι εργαζόμενοι που βρίσκονταν σε απεργία επισκέφθηκαν τους εργοδότες τους. Ένας από τους φύλακες του εργοδότη άνοιξε πυρ εναντίον των εργαζομένων και 30 από αυτούς τραυματίστηκαν σοβαρά.

Ο εισαγγελέας κατηγόρησε τέσσερα άτομα - τους εργοδότες και δύο φύλακες - για επικίνδυνες σωματικές βλάβες και εμπορία ανθρώπων. Από τους 120 εργαζόμενους που δέχτηκαν τα πυρά, ο εισαγγελέας αναγνώρισε μόνο τους 33 που τραυματίστηκαν ως θύματα

¹⁶⁸ Όσον αφορά τα στατιστικά στοιχεία, τα Ελληνικά δικαστήρια δεν διαθέτουν βάση δεδομένων που να βοηθά στη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων. Αυτό επιβεβαιώθηκε από τον Προϊστάμενο της Γραμματείας του Προέδρου του Αρείου Πάγου, τον Προϊστάμενο της Γραμματείας του Πλημμελειοδικείου Αθηνών, τον Διευθυντή του Πρωτοδικείου Αθηνών, καθώς και τον Προϊστάμενο της Εισαγγελίας Αθηνών. Σύμφωνα με τις δικαστικές αρχές, τον Απρίλιο του 2018 τέθηκε σε λειτουργία ένα σύστημα το οποίο όμως αφορά μόνο υποθέσεις που υποβάλλονται μετά την περίοδο αυτή. Επιπλέον, το σύστημα δεν φαίνεται να είναι πλήρως λειτουργικό

¹⁶⁹ Ελλάδα, Εγκύκλιος 1/2018 του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, (Εγκύκλιος Εισ.ΑΠ 1/2018) διαθέσιμη στα Ελληνικά στη διεύθυνση: https://www.eisap.gr/sites/default/files/circulars/E%CE%B3%CE%BA.%201-2018_0.pdf.

¹⁷⁰ Open Society Foundations, Δικαστικές Υποθέσεις Chowdury και άλλοι v. Ελλάδα, 30-03-2017, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.opensocietyfoundations.org/litigation/chowdury-and-others-v-greece>. Δείτε επίσης: ΕΔΔΑ, υπόθεση *Chowdury και άλλοι v. Ελλάδα*, Αρρ. no. 21884/15, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-172701> and Greek National Commission for Human Rights, ECtHR, *Chowdury and Others v. Greece*: Συστάσεις για την πλήρη συμμόρφωση του Ελληνικού Δημοσίου, 27-08-2018, διαθέσιμη στα Ελληνικά στο: http://www.nchr.gr/images/English_Site/TRAFFICKING/GNCHR%20Recommendations%20on%20the%20Mano%20lada%20case.pdf.

εμπορίας ανθρώπων και τους συμπεριέλαβε ως μέρη στην ποινική διαδικασία. Πρέπει να αναφερθεί ότι οι εργαζόμενοι που αναγνωρίστηκαν ως θύματα έλαβαν άδεια παραμονής, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία για την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Το 2014, το Δικαστήριο αθώωσε τους εναγόμενους από την κατηγορία της εμπορίας ανθρώπων. Ενώ το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι εργάτες ήταν παράτυποι μετανάστες και δεν είχαν πληρωθεί για την εργασία τους, το δικαστήριο δεν έκρινε ότι η αντιμετώπισή τους αποτελούσε περίπτωση εμπορίας, καθώς οι εργαζόμενοι ήταν ελεύθεροι να φύγουν από το αγρόκτημα. Αντίθετα, οι δύο φρουροί καταδικάστηκαν για επικίνδυνη σωματική βλάβη και παράνομη χρήση των πυροβόλων όπλων και καταδικάστηκαν σε 14 χρόνια και επτά μήνες, και οκτώ χρόνια και επτά μήνες φυλάκιση, αντίστοιχα. Ωστόσο, αυτές οι ποινές μετατράπηκαν αμέσως σε χρηματικές ποινές.

Υπό τον Ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ο πολιτικός ενάγων σε μια υπόθεση δεν έχει το δικαίωμα να ασκήσει έφεση σε απόφαση ποινικού δικαστηρίου. Μόνο ο εισαγγελέας ή ο κατηγορούμενος έχει αυτό το δικαίωμα και μόνο υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Ως εκ τούτου, στις 21 Οκτωβρίου 2014, τα θύματα ζήτησαν από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου να αιτηθεί την αναίρεση της απαλλακτικής απόφασης. Αυτό, ωστόσο, δεν έγινε δεκτό.

Στις 27 Απριλίου 2015, σαράντα δύο εργαζόμενοι υπέβαλαν προσφυγή ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο στις 30 Μαρτίου 2017, εξέδωσε την απόφασή του στην υπόθεση Chowdury και λοιποί κατά Ελλάδος. Το ΕΔΔΑ αναγνώρισε ότι η κατάσταση των προσφευγόντων αποκάλυπτε εμπορία ανθρώπων και καταναγκαστική εργασία και διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι η απόφαση του εθνικού δικαστηρίου που αθώωσε τον εργοδότη από την κατηγορία της εμπορίας βασίστηκε σε μια υπερβολικά περιοριστική ερμηνεία της έννοιας της καταναγκαστικής εργασίας, η οποία απαιτούσε να αποδειχθεί ότι ο εργοδότης περιόριζε την ελευθερία κίνησης του εργαζομένου. Επιπλέον, η Ελλάδα κλήθηκε να καταβάλλει 12.000 έως 16.000 ευρώ αποζημίωση σε κάθε έναν από τους 42 προσφεύγοντες.

Τον Οκτώβριο του 2018, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου κατέθεσε αίτηση ακύρωσης υπέρ (της ερμηνείας) του νόμου κατά της αθωωτικής απόφασης.¹⁷¹ Η υπόθεση εκδικάστηκε ενώπιον του Αρείου Πάγου στις 28 Νοεμβρίου 2018 και εκκρεμεί η απόφαση. Η απόφαση δεν θα έχει συνέπειες για τα μέρη, καθώς σκοπός της είναι η έκδοση απόφασης σχετικά με την ορθή ερμηνεία του νόμου (ακύρωση υπέρ του νόμου).

¹⁷¹ Efsyn.gr, συζήτηση σχετικά με την Μανωλάδα στο Ανώτατο Δικαστήριο, 30-11-2018, διαθέσιμη στα Ελληνικά στο: <http://www.efsyn.gr/arthro/syzitisi-gia-ti-manolada-ston-areio-pago>.

Η υπόθεση των κρεμμυδοχώραφων στη Θήβα¹⁷²

Νομική οντότητα που εμπλέκεται: Όχι

Οικονομικός τομέας που εμπλέκεται: Γεωργικός τομέας

Η υπόθεση αφορά ανήλικο πρόσφυγα, ο οποίος, τον Οκτώβριο του 2016, κατακρατήθηκε από τον εργοδότη του, με σκοπό την εκμετάλλευση της εργασίας του σε κρεμμυδοχώραφα στην περιοχή της Θήβας (Ελλάδα). Το αγόρι ήταν αναγνωρισμένος πρόσφυγας που έφτασε στο λιμάνι του Πειραιά και στη συνέχεια έπεσε θύμα ληστείας. Ενώ αναζητούσε εργασία, τον πλησίασε ένας Πακιστανός υπήκοος ο οποίος τον ενημέρωσε για μια ευκαιρία να εργαστεί σε κρεμμυδοχώραφα. Ο μόνος όρος ήταν ότι το αγόρι θα έπρεπε να του δώσει μέρος του μισθού του ως πληρωμή για τη χάρη. Το αγόρι έμεινε στο σπίτι του άνδρα μαζί με άλλους 10 εργάτες. Εκτός από το γεγονός ότι υπεβλήθη σε απάνθρωπες συνθήκες εργασίας στα χωράφια, ο ανήλικος δεν έλαβε ποτέ πληρωμή για την εργασία του από τον μεσάζοντα που τον πλησίασε. Όταν ζήτησε να πληρωθεί, υπέστη ξυλοδαρμό, κατακρατήθηκε στο υπόγειο του κτιρίου και του αφαιρέθηκαν τα προσωπικά του είδη.

Ο ανήλικος κατάφερε να καταγγείλει το περιστατικό στην αστυνομία και οι άμεσοι συνεργοί των εγκλημάτων συνελήφθησαν. Ο βασικός αυτουργός, ο αλλοδαπός που δελέασε τον ανήλικο να εργαστεί στο χωράφι και παρακράτησε τον μισθό του, κατάφερε να διαφύγει. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2018, το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο της Θήβας καταδίκασε ομόφωνα τους συνεργούς για το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευση της εργασίας και με θύμα ανήλικο, σύμφωνα με το άρθρο 323 Α παρ. 4 του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα. Επιβλήθηκαν πολυετείς καθειρήξεις καθώς και χρηματικές ποινές.

Αυτή είναι η πρώτη περίπτωση καταδίκης για το αδίκημα της εμπορίας για εργασιακή εκμετάλλευση που ελήφθη μετά την απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Chowdury και λοιπών κατά της Ελλάδας (υπόθεση με τις φυτείες φράουλας στη Μανωλάδα, βλέπε παραπάνω).

Ο ανήλικος ήταν σε θέση να βρει βοήθεια, στέλνοντας ένα μήνυμα κειμένου σε μια ελληνική ΜΚΟ, η οποία επικοινωνήσε με τη σειρά της με την οργάνωση «Χαμόγελο του Παιδιού». Στη συνέχεια ενημερώθηκε η αστυνομία η οποία κατάφερε να φτάσει στο παιδί.

Αυτή η υπόθεση ανέδειξε ακόμη μια φορά τις ελλείψεις της διαδικασίας. Πρώτον, η αστυνομία δεν έλαβε κατάθεση από τον ιδιοκτήτη του κρεμμυδοχώραφου και δεν τον είχε συμπεριλάβει στην έρευνα. Επιπλέον, το παιδί αντιμετωπίστηκε ως ενήλικας παρόλο που διαβεβαίωσε την αστυνομία ότι ήταν πράγματι ανήλικος. Αυτό οδήγησε στην κράτησή του για ένα μήνα ως «λαθρομετανάστης», ενώ οι συνεργοί αφέθηκαν ελεύθεροι με περιοριστικούς όρους. Τέλος, χάρη στην παρέμβαση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, που ανέλαβε τη νομική εκπροσώπηση του ανήλικου και κατέθεσε υπομνήματα στον εισαγγελέα που χειρίστηκε την υπόθεση, το θύμα θεωρήθηκε ανήλικος και εφαρμόστηκαν οι σχετικές νομικές διατάξεις.

¹⁷² Δείτε το Δελτίο Τύπου του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες με ημ/νια 28-09-2018 σχετικά με την καταδικαστική απόφαση για υπόθεση trafficking ανήλικου, διαθέσιμο στα Ελληνικά στη διεύθυνση: <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/981-deltio-typou-sxetika-me-katadikastiki-arofasi-gia-ypothesi-trafficking-anilikou> και TVXS, Trafficking στην Ελλάδα: η πρώτη καταδικαστική απόφαση, 29-09-2018, διαθέσιμο στα Ελληνικά στη διεύθυνση: <https://m.tvxs.gr/mo/i/273932/f/news/ellada/trafficking-stin-ellada-i-proti-katadikastiki-arofasi.html>. Ο τελευταίος σύνδεσμος περιλαμβάνει συνέντευξη με τον δικηγόρο που εκπροσωπεί το θύμα.

Ενότητα 5 Ιταλία

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ιταλική νομολογία σχετικά με την εμπορία ανθρώπων για εκμετάλλευση της εργασίας δεν είναι αρκετά ανεπτυγμένη. Αυτό οφείλεται κυρίως στο μεγάλο αριθμό δικαστικών υποθέσεων σχετικά με την εμπορία για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Ως εκ τούτου, δεν ήταν δυνατόν να εντοπιστούν υποθέσεις που αφορούν αποκλειστικά την περίοδο 2016-2018, ενώ δεν υφίσταται ακόμα νομολογία σε σχέση με την καταδίκη νομικών προσώπων που εμπλέκονται στην εφοδιαστική αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, σύμφωνα με το πεδίο εφαρμογής της έρευνας, επιλέξαμε να ασχοληθούμε με υποθέσεις που μπορούν να προσφέρουν μια γενική εικόνα του φαινομένου.

Ιταλικό Ανώτατο Δικαστήριο, Τμήμα V, καταδικαστική αποφ. αρ. 40045 του 2010¹⁷³

Η υπόθεση αφορά μια ομάδα Πολωνών πολιτών (19 στο σύνολο), οι οποίοι κρίθηκαν ένοχοι ως μέλη εγκληματικής οργάνωσης που σκοπό είχε να διαπράξει αριθμό εγκλημάτων στην Ιταλία, μεταξύ των οποίων και η εμπορία ανθρώπων.

Οι κατηγορούμενοι κατηγορήθηκαν για τη δημοσίευση στο διαδίκτυο - στην Πολωνία, αλλά και σε άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης - παραπλανητικών διαφημίσεων σχετικά με ευκαιρίες εργασίας στην Ιταλία, στον γεωργικό τομέα. Οι διαφημίσεις περιείχαν πληροφορίες για ικανοποιητική αμοιβή, καθώς και τη δυνατότητα κάλυψης της μεταφοράς και διαμονής στην Ιταλία.

Τα μέλη της εγκληματικής οργάνωσης εκμεταλλεύονταν αλλοδαπούς σε ανάγκη και κατέφευγαν σε παραπλανητικές προσλήψεις για να τους οδηγήσουν στα δίκτυα της εμπορίας ανθρώπων. Κατά την άφιξή τους στην Ιταλία, τα θύματα μεταφέρονταν σε διάφορες αγροτικές περιοχές στον ιταλικό νότο (στην περιοχή της Foggia), τους αφαιρούνταν τα έγγραφά τους και στη συνέχεια, οι αγροτικές επιχειρήσεις τους εκμεταλλεύονταν. Όχι μόνο αναγκάστηκαν να αποδεχθούν πολύ χαμηλές αμοιβές σε σχέση με όσα ήλπιζαν - ή μερικές φορές καμία αμοιβή, αλλά θα έπρεπε επίσης να πληρώνουν για το φαγητό, τη διαμονή και τις πρόσθετες υπηρεσίες που παρέχονταν από τους διακινητές. Τέλος, τα θύματα υπέστησαν σημαντικούς περιορισμούς ως προς το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας, καθώς δεν υπήρχε καμία πιθανότητα να μετακινηθούν από τις απομακρυσμένες περιοχές όπου είχαν αναγκαστεί να δουλέψουν.

Η ποινή του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εκδόθηκε από το Δικαστήριο του Μπάρι το 2008¹⁷⁴, το οποίο καταδίκασε τους κατηγορούμενους σε κάθειρξη 4 έως 10 ετών. Με την καταδίκη των εναγομένων για εμπορία ανθρώπων (άρθρο 601 του ιταλικού Ποινικού Κώδικα), το Δικαστήριο τόνισε ότι τα θύματα ζούσαν σε τέτοιες συνθήκες που ήταν αδύνατο για αυτούς να ξεφύγουν από την εκμετάλλευση. Επιπλέον, ζούσαν υπό συνεχείς απειλές και πράξεις βίας από τους παραβάτες, και, εκτός των άλλων, ήταν διαχωρισμένοι από την τοπική κοινότητα.

Οι δικαστές μπόρεσαν να αναγνωρίσουν τα διάφορα επίπεδα της εφοδιαστικής αλυσίδας της εμπορίας ανθρώπων και αναγνώρισαν εκείνους οι οποίοι, στο πλαίσιο της

¹⁷³ Ιταλικό Ανώτατο Δικαστήριο (*Corte di Cassazione*), Τμήμα V, καταδικαστική αποφ. αρ. 40045 της 24ης Σεπτεμβρίου 2010.

¹⁷⁴ Δικαστήριο του Μπάρι (*Tribunale di Bari*), Τμήμα GIP/GUP, Ποινή 198 της 22ας Φεβρουαρίου 2008.

εγκληματικής οργάνωσης, ήταν υπεύθυνοι για κάθε στάδιο της εν λόγω αλυσίδας, που κυμαίνονται από την πρόσληψη των θυμάτων στον τελικό εκμετάλλευση.

Αποδεικτικά στοιχεία γι' αυτή την απόφαση περιλαμβάνουν καταγραφή των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και δηλώσεις τόσο των θυμάτων όσο και των κατηγορούμενων, καθώς και προηγούμενες επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν οι διωκτικές αρχές ενάντια σε μερικούς από τους κατηγορούμενους.

Η ποινή επιβεβαιώθηκε στο δευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο δικαστήριο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η τελική απόφαση, που εκδόθηκε από το ιταλικό Ανώτατο Δικαστήριο (*Corte di Cassazione*) το 2010, υιοθέτησε μια ευρεία ερμηνεία του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων όπως ορίζεται στο ιταλικό νομικό πλαίσιο. Στην πραγματικότητα, το Ανώτατο Δικαστήριο δήλωσε ότι ήταν δυνατόν να καταδικαστούν οι κατηγορούμενοι για το έγκλημα αυτό, καθώς είχαν καταφύγει σε δόλο με σκοπό να οδηγήσουν τα θύματα στα δίκτυα της εμπορίας ανθρώπων, και δεν υπήρχε ανάγκη να αποδειχθεί ότι οι παραβάτες είχαν επίσης απειλήσει ή είχαν διαπράξει πράξεις βίας εναντίον των ατόμων για να τους πείσουν να έρθουν στην Ιταλία.

Δικαστήριο της Νάπολης, Τμήμα GIP, 11 Ιουλίου 2017

Η υπόθεση αφορά πέντε άτομα που καταδικάστηκαν σε πρωτοβάθμια δίκη για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση με στόχο την πρόσληψη εργαζομένων και την εκμετάλλευσή τους σε εταιρείες του τομέα της κλωστοϋφαντουργίας.

Τα θύματα ήταν μια ομάδα υπηκόων Μπαγκλαντές οι οποίοι προσλήφθηκαν στη χώρα καταγωγής τους και πείστηκαν με δόλο να μεταβούν στην Ιταλία για να αναλάβουν εργασία με υψηλή αμοιβή. Όλα τα θύματα ζούσαν σε δύσκολες οικονομικές συνθήκες ενώ μερικοί χρεώθηκαν για να πληρώσουν για τις υπηρεσίες που παρέχονταν από τους παραβάτες, με αποτέλεσμα να εμπλέκονται σε δουλεία για χρέη.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο, ο εναγόμενος ο οποίος διαχειριζόνταν την επιχείρηση παρείχε στα θύματα έγγραφα που θα τους επέτρεπαν την είσοδο στην Ιταλία. Τα θύματα κανόνισαν μόνα τους το ταξίδι τους ενώ κατά την άφιξή τους στη χώρα προορισμού, τους αφαιρούνταν τα έγγραφά τους και αναγκάζονταν να εργάζονται σε συνθήκες πολύ διαφορετικές από εκείνες για τις οποίες είχαν συμφωνήσει. Ειδικότερα, ενώ οι αρχικές συμφωνίες προέβλεπαν μισθό 1.000 ευρώ το μήνα και βάρδιες 8 ωρών, τα θύματα εξαναγκάζονταν να εργάζονται για 12 ώρες χωρίς ρεπό, λαμβάνοντας μόνο 300 ευρώ.

Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι, παρά τις όλες πράξεις εμπορίας ανθρώπων για σκοπούς εργασιακής εκμετάλλευσης που φαίνονταν να έχουν λάβει χώρα στην υπόθεση αυτή, το δικαστήριο καταδίκασε τους κατηγορούμενους για τα εγκλήματα της διευκόλυνσης της παράνομης μετανάστευσης και της εργασιακής εκμετάλλευσης, αλλά όχι για το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων (άρθρο 601 του ιταλικού Ποινικού Κώδικα). Αυτό είναι σημαντικό, διότι δείχνει μια τάση των δικαστηρίων, και ειδικά των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, να μην αναγνωρίζουν την εμπορία σε περιπτώσεις όπου τα θύματα δεν εξαναγκάζονται αλλά μόνο πείθονται να μεταβούν σε μια χώρα όπου τελικά θα βρεθούν υπό εκμετάλλευση.

Συστάσεις για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και των οικονομικών/επιχειρηματικών τομέων

Ενότητα 1 Ρουμανία

Στη Ρουμανία, τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί πολλές δράσεις για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, ο αριθμός των Ρουμάνων που τυγχάνουν εκμετάλλευσης στη χώρα και στο εξωτερικό παραμένει υψηλός, ενώ η Ρουμανία θεωρείται μια από τις βασικές χώρες προέλευσης των θυμάτων εκμετάλλευσης σε διάφορα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πρέπει να επιτευχθεί η ενίσχυση και η διαφοροποίηση των δράσεων για την πρόληψη και την καταπολέμηση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων μέσω μιας καλύτερης ανάπτυξης και επέκτασης της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των οργανισμών που εμπλέκονται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, παρέχοντας επίσης τη δυνατότητα για εμπλοκή των επιχειρηματικών τομέων οικονομίας/ περιβάλλοντος, οι οποίοι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια αναχαίτισης της διαδικασίας πρόσληψης και εκμετάλλευσης των θυμάτων.

Πρέπει να εξασφαλιστεί καλύτερη ποιότητα των πληροφοριών που είναι διαθέσιμες γύρω από το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων, με βάση την εξέλιξή του και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επηρεάσει και να εμπλέξει διαφορετικούς οικονομικούς τομείς.

Ο δημόσιος και ο ιδιωτικός οικονομικός τομέας, με την υποστήριξη των θεσμικών οργάνων και των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται κατά της εμπορίας, θα πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν συστήματα κατά της εμπορίας ανθρώπων για την πρόληψη περιπτώσεων εκμετάλλευσης. Ένα τέτοιο σύστημα διαχείρισης θα πρέπει να στοχεύσει τουλάχιστον στα ακόλουθα:

- **Συμμόρφωση.** Γνώση και συμμόρφωση με την εθνική και διεθνή νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.
- **Πλήρης προσέγγιση.** Ανάλυση, γνώση του πλήρους φάσματος των στοιχείων της εμπορίας (όχι μόνο των πτυχών που σχετίζονται με φυσικούς περιορισμούς, αλλά και άλλα λιγότερο ορατά στοιχεία, όπως εξαπάτηση, καταναγκαστική εργασία για δουλειά χρέους που οι έμποροι χρησιμοποιούν συχνά για να κρατήσει τα θύματα σε κατάσταση υλικής και οικονομικής εξάρτησης από αυτούς). Ο κίνδυνος της εκμετάλλευσης των θυμάτων στο πλαίσιο της εφοδιαστικής αλυσίδας μιας εταιρείας (π.χ. χρήση καταναγκαστικής εργασίας από τους προμηθευτές, εργολήπτες/υπεργολάβους). Πιθανή χρήση (και πώς μπορεί αυτό να προληφθεί) προϊόντων, εγκαταστάσεων, υπηρεσιών μιας εταιρείας από ορισμένους εμπόρους (π.χ. εταιρείες εναέριων/οδικών μεταφορών, χρήση εγκαταστάσεων του κλάδου φιλοξενίας/τουρισμού).
- **Σαφείς κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διαδικασία πρόσληψης.** Άμεση πρόσληψη από την εταιρεία, ή μέσω τρίτων φορέων.

▪ **Κατάρτιση του προσωπικού που εργάζεται στον αντίστοιχο οικονομικό τομέα.** Σεμινάρια κατάρτισης πρέπει να οργανώνονται σε συνεργασία με κυβερνητικές υπηρεσίες, δικαστικές αρχές, μη κυβερνητικές οργανώσεις που κατέχουν την απαραίτητη τεχνογνωσία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να στοχεύει κυρίως στις ακόλουθες ομάδες-στόχους (οι οποίες μπορούν να διασφαλίσουν τη διάδοση των πληροφοριών μεταξύ των συναδέλφων στα αντίστοιχα πεδία): προσωπικό που έχει άμεση επαφή με διαφορετικούς πελάτες, στελέχη τμήματος ανθρώπινου δυναμικού, τμηματάρχες και προσωπικό των εμπορικών επιμελητηρίων. Σε αυτά τα εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν επίσης να συμμετέχουν επιθεωρητές εργασίας, εκπρόσωποι των γραφείων ευρέσεως εργασίας και των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Οι συμμετέχοντες στις εν λόγω εκπαιδευτικές συνεδρίες πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τους σχετικούς δείκτες που μπορεί να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο μπορεί να υπάρξει πιθανή περίπτωση εμπορίας ανθρώπων. Θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν πως θα πρέπει να ενεργήσουν σε μια τέτοια περίπτωση.

Η εμπορία ανθρώπων έχει εξελιχθεί τα τελευταία χρόνια, και έχει προσαρμοστεί στις εξελισσόμενες συνθήκες γεωπολιτικής και τα τεχνολογικά και κοινωνικά πλαίσια. Ακόμα κι αν, προς το παρόν, ορισμένοι έμποροι χρησιμοποιούν «παραδοσιακούς» τρόπους προσέγγισης των θυμάτων τους, γίνεται πλέον μαζική χρήση του διαδικτύου σε διάφορα στάδια της διαδικασίας προσέγγισης, μεταφοράς και εκμετάλλευσης των θυμάτων. Ο ρόλος του διαδικτύου στην εμπορία ανθρώπων αναγνωρίζεται ευρέως, αλλά παρόλα αυτά η χρήση τεχνολογιών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων είναι ζήτημα που έχει διερευνηθεί ελάχιστα και οι εθνικές αρχές θα πρέπει να καταβάλουν τη δέουσα προσοχή ως προς αυτό. Το Διαδίκτυο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την προστασία κατά της διαδικτυακής προσέγγισης, και οι αρχές κατά της εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να συνεργάζονται συνεχώς με φορείς που εξειδικεύονται στη διαχείριση των δικτύων, των κοινωνικών μέσων κλπ.

Είναι απαραίτητο να οργανωθούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης οι οποίες θα απευθύνονται σε κυβερνητικούς θεσμούς καλώντας τους να συνεργαστούν κατά της εμπορίας ανθρώπων, φέρνοντας σε επαφή τις διαδικτυακές πλατφόρμες επικοινωνίας που δημιουργήθηκαν από τις κοινότητες μεταναστών εργατών της Ρουμανίας στις χώρες προορισμού. Θα πρέπει επίσης να ευνοείται η κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με ευκαιρίες νόμιμης εργασίας και να υπάρχει προειδοποίηση σχετικά με ψεύτικες προσλήψεις. Οι διαδικτυακές υπηρεσίες ηλεκτρονικής πληροφόρησης των συνδικάτων πρέπει να περιέχουν λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την εμπορία ανθρώπων για τους εργαζόμενους σε διάφορους τομείς της οικονομίας.

Σε εθνικό επίπεδο, θα πρέπει να βελτιωθεί η νομοθεσία ώστε να επιβάλλεται στα άτομα που διαχειρίζονται ιστότοπους αγγελιών να δημοσιεύουν μόνο τις αγγελίες εργασίας που παρέχουν λεπτομερείς πληροφορίες και περιέχουν συνδέσμους προς τις ιστοσελίδες των επιθεωρήσεων εργασίας ή άλλων κέντρων υποστήριξης που παρέχουν πρόσθετες πληροφορίες.

Οι εθνικές αρχές, βάσει σαφώς καθορισμένων συνεργασιών, θα πρέπει να διατηρήσουν επαφή και τακτικό διάλογο με τους εκπροσώπους των μέσων κοινωνικής δικτύωσης προκειμένου να εφαρμόσουν μέτρα διαδικτυακής ασφάλειας/ φιλτραρίσματος με σκοπό τον περιορισμό της πρόσβασης τρίτων σε προσωπικά δεδομένα που

δημοσιεύονται από τους χρήστες στις αντίστοιχες πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης. Θα πρέπει να παρέχεται συνεχώς εκπαίδευση των χρηστών σχετικά με τις επιπτώσεις της εμπορίας ανθρώπων, τον τρόπο με τον οποίο οι έμποροι αντιμετωπίζουν τα θύματά τους στο διαδίκτυο κλπ. Η δράση λαμβάνει χώρα σε εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο μεταξύ των αρχών καταπολέμησης της εμπορίας και των αντίστοιχων διαδικτυακών πλατφορμών.

Ενότητα 2 Βουλγαρία

Κατά τη διάρκεια της σύνταξης της παρούσας έκθεσης, έχουν γίνει διάφορες συστάσεις σε πολλά ζητήματα από τους αρμόδιους φορείς και τους εμπειρογνώμονες.

Δραστηριότητες και καμπάνιες πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης και προληπτικές έρευνες κατά νομικών οντοτήτων

Σύμφωνα με την πρόταση της Εθνικής Επιτροπής κατά της Εμπορίας Ανθρώπων¹⁷⁵, πρέπει να διεξάγονται περιοδικές συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης, στο πλαίσιο των οποίων οι επιχειρήσεις θα πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με τις ιδιαιτερότητες και τις πρακτικές της εμπορίας για σκοπούς εργασιακής εκμετάλλευσης μέσα από τις εφοδιαστικές αλυσίδες. Οι επιχειρήσεις της χώρας φαίνεται να μην γνωρίζουν επαρκώς σχετικά με την πιθανή εμπλοκή τους στην εφοδιαστική αλυσίδα. Έτσι, οι αρμόδιοι φορείς και οι εξειδικευμένες ΜΚΟ πρέπει να ξεκινήσουν διάλογο, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις να καταλάβουν ότι δεν μπορούν να παραμείνουν εκτός του κινήματος κατά της εμπορίας ανθρώπων.

Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να συνεχιστούν οι προληπτικές έρευνες σε υποθέσεις πιθανής εμπορίας για εργασιακή εκμετάλλευση. Οι επιχειρηματικοί φορείς που συμμετέχουν πρέπει να τιμωρούνται, αλλά θα πρέπει να διατηρηθεί η ισορροπία μεταξύ «ήπιων» και «σκληρών» μέτρων, ώστε να συνεχίσουν οι επιχειρήσεις να συνεργάζονται με τις αρχές.¹⁷⁶

Ενίσχυση των επιχειρήσεων για ρύθμιση υποθέσεων εσωτερικά και συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές

Κατά την άποψη της Εθνικής Επιτροπής κατά της Εμπορίας Ανθρώπων¹⁷⁷, οι επιχειρήσεις στις χώρες προορισμού θα πρέπει να συνάπτουν, βασιζόμενες στους κώδικες δεοντολογίας, συμφωνίες περί μη απασχόλησης θυμάτων και μη συνεργασίας με προμηθευτές ύποπτους για χρήση υπηρεσιών που παρέχονται από θύματα εμπορίας. Αυτή η δράση υποστηρίζεται από οργανώσεις εργοδοτών, που δηλώνουν ότι δεν θα υποστηρίξουν εταιρείες των οποίων η δραστηριότητα παραβιάζει τον κώδικα δεοντολογίας των οργανώσεων και οι οποίες θεωρούνται ύποπτες για εργασιακή εκμετάλλευση.¹⁷⁸ Σύμφωνα

¹⁷⁵ Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, Επιστολή προς το Κέντρο Μελέτης για τη Δημοκρατία με ημ/νια 11 Δεκεμβρίου 2018

¹⁷⁶ Συνέντευξη με την ειδικό anti-trafficking και συντονίστρια έργου Δικαιώματα στην Εργασία κα Antoaneta Vassileva, 17 Δεκεμβρίου 2018

¹⁷⁷ Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, Επιστολή προς το Κέντρο Μελέτης για τη Δημοκρατία με ημ/νια 11 Δεκεμβρίου 2018

¹⁷⁸ Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βουλγαρίας, Επιστολή προς το Κέντρο για τη Μελέτη της Δημοκρατίας, 17 Οκτωβρίου 2018

με την αστυνομία¹⁷⁹, οι συμβάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν επίσης την υποχρέωση επικοινωνίας με τις αρμόδιες αρχές σε περίπτωση υποψίας εμπορίας για εργασιακή εκμετάλλευση. Θα πρέπει να συνεχιστεί η στενή συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, των επιθεωρήσεων εργασίας και, στην περίπτωση αποσπασμένων εργαζομένων, των φορολογικών αρχών.

Θα μπορούσαν επίσης να αναπτυχθούν κατευθυντήριες γραμμές για εταιρείες σε κίνδυνο.¹⁸⁰

Διεθνής συνεργασία και επανένταξη των θυμάτων στην αγορά εργασίας

Η Εθνική Επιτροπή κατά της Εμπορίας Ανθρώπων προτείνει επίσης¹⁸¹ ότι οι εμπειρίες που προκύπτουν θα πρέπει να κοινοποιούνται μεταξύ των εκπροσώπων των διαφόρων κρατών μελών ενώ θα πρέπει να αναπτυχθούν στρατηγικές για την επανένταξη των θυμάτων. Μεταξύ αυτών θα πρέπει να περιλαμβάνονται διαδικασίες για ευκολότερη απασχόληση και υποστήριξη των θυμάτων κατά την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Έτσι, οι επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλλουν στη διαδικασία εργασιακής επανένταξης των θυμάτων και να διευκολύνουν, μέσω των ενώσεών τους αλλά και ξεχωριστά, τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους και της απασχόλησής τους από νόμιμες επιχειρηματικές δομές.

Ενότητα 3 Γερμανία

Η κατάσταση που διαγράφεται στη Γερμανία οδηγεί στο συμπέρασμα ότι μια συντονισμένη προσέγγιση των διαφόρων ενδιαφερομένων μερών είναι απαραίτητη, προκειμένου να καταπολεμηθεί η εμπορία ανθρώπων και η εργασιακή εκμετάλλευση. Οι κλάδους της οικονομίας που πλήττονται περισσότερο είναι ειδικότερα υποχρεωμένοι να αναλάβουν την ευθύνη και να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης σε συνεργασία με τις ΜΚΟ και τις αρχές.

Συνεργασία των σχετικών φορέων

Κεντρικό ρόλο στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την εργασιακή εκμετάλλευση διαδραματίζει η συνεργασία μεταξύ των αρχών, των ΜΚΟ και των οικονομικών φορέων. Παράδειγμα των πρώτων θετικών εμπειριών στον τομέα αυτό αποτελεί η στρογγυλή τράπεζα για την εμπορία ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση στο γερμανικό κρατίδιο της Βάδης-Βυρτεμβέργης. Εκεί, εκπρόσωποι υπουργείων, αρχών, εταιρειών και συμβουλευτικών κέντρων εργασίας εργάζονται από κοινού σε μια κατευθυντήρια γραμμή για τη συνεργασία σε περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης.¹⁸² Καθώς κάθε οικονομικός τομέας βασίζεται

¹⁷⁹ Συνέντευξη με τον εκπρόσωπο του Υπουργείου Εσωτερικών, 10 Δεκεμβρίου 2018

¹⁸⁰ Γραπτές συνεισφορές από την κ. Georgia Papucharova, την κ. Hristina Bogia και τον κ. Strahil Goshev, διδάκτορες, Πανεπιστήμιο Neofit Rilski South-West University, 4 Ιανουαρίου 2019

¹⁸¹ Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, Επιστολή προς το Κέντρο Μελέτης για τη Δημοκρατία με ημ/νια 11 Δεκεμβρίου 2018

¹⁸² Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, Επιστολή προς το Κέντρο Μελέτης για τη Δημοκρατία με ημ/νια 11 Δεκεμβρίου 2018

στους δικούς του όρους και κανονισμούς, στα δίκτυα αυτά πρέπει να εμπλέκονται οι κατά περίπτωση αρμόδιοι φορείς.¹⁸³

Μια θεμελιώδης απαίτηση ως προς το θέμα αυτό είναι ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς πρέπει να είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν. Οι διευθυντές πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους αναφορές σχετικά με εργασιακή εκμετάλλευση στην εφοδιαστική αλυσίδα του κλάδου τους και να θέτουν σε εφαρμογή τα κατάλληλα μέτρα.¹⁸⁴ Θα πρέπει να παρέχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένα κέντρα συμβουλευτικής σε επαγγελματικούς χώρους, ώστε οι εργαζόμενοι να μπορούν να ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους.¹⁸⁵

Προγράμματα ευαισθητοποίησης μεταξύ των οικονομικών φορέων

Επιπλέον, προτείνονται προγράμματα ευαισθητοποίησης, π.χ. προγράμματα κατάρτισης ή σεμινάρια για οικονομικούς φορείς. Το κοινό-στόχος πρέπει να είναι κυρίως η διεύθυνση, τα συμβούλια εργαζομένων και τα υπάρχοντα τμήματα συμμόρφωσης.¹⁸⁶ Την οργάνωση μπορούν να αναλάβουν εμπειρογνώμονες εξειδικευμένων υπηρεσιών συμβουλευτικής και συνδικάτων. Ως προς το περιεχόμενο, η σημασία των περιπτώσεων εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης στη Γερμανία μπορεί να τονισθεί σε σχέση με πραγματικά παραδείγματα και αποφάσεις.¹⁸⁷ Επιπλέον, είναι σημαντική η παρουσίαση της νομικής πτυχής των υποθέσεων, καθώς η νομοθετική αλλαγή επιτρέπει την απόδοση ποινικών ευθυνών σε έμμεσα εμπλεκόμενα άτομα, π.χ. για μίσθωση χώρων διαβίωσης ή επιχειρηματικής δραστηριότητας στα θύματα.¹⁸⁸ Επιπλέον, συστήνεται να παρουσιάζονται εταιρείες οι οποίες έχουν ήδη θέσει σε λειτουργία βιώσιμες εσωτερικές δομές κατά της εκμετάλλευσης, ενώ ταυτόχρονα έχουν πετύχει οικονομικά. Οι σχέσεις μεταξύ της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης και της αύξησης των κερδών σε μακροπρόθεσμη βάση πρέπει να τονίζονται.¹⁸⁹ Ένα βασικό θέμα θα πρέπει να είναι η ευθύνη για παροχή καλών συνθηκών απασχόλησης στην ίδια την εταιρεία, καθώς και στο σύνολο της εφοδιαστικής αλυσίδας.¹⁹⁰

Τα σεμινάρια αυτά μπορούν να ενταχθούν σε υπάρχουσες δομές, προκειμένου να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν από τις επιχειρήσεις. Παραδείγματα αποτελούν ορισμένα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για διευθυντικές θέσεις, συνεδριάσεις συλλόγων,

¹⁸³ Συνέντευξη με τον Δρ. Cygus, ακαδημαϊκό ερευνητή, στις 21/01/19.

¹⁸⁴ Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της βιομηχανικής ένωσης κατασκευαστών, στις 15/01/19.

¹⁸⁵ Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, επικεφαλής της μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού στο ίδρυμα για την εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε στις 07/01/19. Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου κατά της εμπορίας ανθρώπων, που πραγματοποιήθηκε στις 21/01/19.

¹⁸⁶ Συνέντευξη με τον κ. Henzler, ανώτερο εισαγγελέα, στις 18/01/19, Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, επικεφαλής της μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού στο ίδρυμα για την εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε στις 07/01/19.

¹⁸⁷ Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρο, στις 15/01/19.

¹⁸⁸ Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικής Έρευνας, στις 22/01/2019.

¹⁸⁹ Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, που διεξήχθη στις 21/01/19.

¹⁹⁰ Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της ένωσης εργαζομένων κατασκευαστικού τομέα, που πραγματοποιήθηκε στις 15/01/19.

σεμινάρια για την εγγραφή μιας επιχείρησης στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο¹⁹¹ ή εκπαιδεύσεις στο χώρο εργασίας.¹⁹²

Προτάσεις για δράσεις από επιχειρηματικούς φορείς

Πέρα από τις γενικές πληροφορίες για τις δυσκολίες και τους συνδέσμους σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και την εργασιακή εκμετάλλευση, οι εταιρείες πρέπει να διαθέτουν συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές για το πώς να παρακολουθούν και να προλαμβάνουν ανεπάρκειες, τόσο στο δικό τους πλαίσιο λειτουργίας όσο και στην εφοδιαστική αλυσίδα.¹⁹³ Στις συστάσεις περιλαμβάνονται προτάσεις για το πώς οι εργοδότες μπορούν να βελτιώσουν το διάλογο με τους εργαζόμενους και να δημιουργήσουν ένα σύστημα παραπόνων.¹⁹⁴ Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην υλοποίηση των δικαιωμάτων των θυμάτων, καθώς οι αξιώσεις για αποζημίωση μειώνουν τις προσδοκίες κέρδους των δραστών.¹⁹⁵ Ως προς τους υπεργολάβους, συστήνονται συμβατικές υποχρεώσεις και παρακολούθηση των ελάχιστων προτύπων εργασίας.¹⁹⁶

Πιστοποιήσεις

Πολλοί ειδικοί έχουν προτείνει την καθιέρωση ενός συστήματος πιστοποίησης για τα προϊόντα που πληρούν τα πρότυπα καλής εργασίας κατά την παραγωγή τους.¹⁹⁷ Βασική προϋπόθεση θα ήταν η μόνιμη ανεξάρτητη εποπτεία. Η παρακολούθηση δεν πρέπει να βασίζεται μόνο στους εθελοντικούς ελέγχους και την επιβολή κυρώσεων, αλλά θα πρέπει να πραγματοποιείται σε περίπτωση μη-συμμόρφωσης.¹⁹⁸ Ένα σύστημα συνεργασίας με το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικών Υποθέσεων και Ενέργειας θα μπορούσε να τεθεί σε εφαρμογή.¹⁹⁹ Τα πιστοποιητικά αυτά θα ευνοούσαν την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών, και οι επιχειρήσεις, θα είχαν την ευκαιρία να διαπρέψουν στην αγορά.²⁰⁰

Υποχρεώσεις του κράτους

Το κράτος είναι υποχρεωμένο να ενθαρρύνει και να καθιερώνει ενεργά σχέσεις συνεργασίας μεταξύ οργανώσεων κατά της εμπορίας ανθρώπων, ρυθμιστικών αρχών και

¹⁹¹ Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικής Έρευνας, στις 22/01/2019.

¹⁹² Συνέντευξη με τον κ. Henzler, ανώτερο εισαγγελέα, που διεξήχθη στις 18/01/19.

¹⁹³ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18.

¹⁹⁴ Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου anti-trafficking, που διεξήχθη στις 21/01/19.

¹⁹⁵ Cyrus, Trafficking for Labor and Sexual Exploitation in Germany, 2005, available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_081996.pdf.

¹⁹⁶ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής Υποστήριξης, στις 18/12/18. Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, επικεφαλής της μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού στο ίδρυμα για την εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε στις 07/01/19. Συνέντευξη με την κα Wirsching, διευθύντρια του δικτύου κατά της εμπορίας, που διεξήχθη στις 21/01/19. Συνέντευξη με τον κ. Zacher, πρώην γραμματέα της ένωσης εργαζομένων του τομέα κατασκευών κατασκευές, που διεξήχθη στις 15/01/19.

¹⁹⁷ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής Υποστήριξης, στις 18/12/18.

Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρος, πραγματοποιήθηκε στις 15/01/19. Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικής Έρευνας, που πραγματοποιήθηκε στις 22/01/2019.

¹⁹⁸ Συνέντευξη με τον κ. Herrmann, επικεφαλής του Τμήματος Ψυχολογικής υποστήριξης, στις 18/12/18.

¹⁹⁹ Συνέντευξη με τον κ. Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικής Έρευνας, στις 22/01/2019.

²⁰⁰ Συνέντευξη με τον Δρ. Lindner, δικηγόρο, στις 15/01/19.

οικονομικών παραγόντων.²⁰¹ Οι κανονισμοί περί δημοσίων συμβάσεων αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο. Μέχρι και σήμερα, η πλέον συμφέρουσα προσφορά έχει προτεραιότητα. Ως εκ τούτου, οι δημόσιες επιχειρήσεις επωφελούνται επίσης από καταστάσεις εκμετάλλευσης στην αγορά εργασίας.²⁰² Οι κανονισμοί δημοσίων συμβάσεων πρέπει να αναθεωρηθούν με σκοπό να καθοριστούν τα υψηλά πρότυπα εργασίας ως ο αποφασιστικός παράγοντας.²⁰³ Η επιβολή αυτών των κανόνων πρέπει να παρακολουθείται εκτενώς και να επιβάλλονται επαρκείς κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.²⁰⁴ Ένα θετικό αποτέλεσμα θα ήταν ότι αυτά τα πρότυπα θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιηθούν από ιδιωτικούς φορείς.²⁰⁵

Ενότητα 4 Ελλάδα

Συμμετοχή κρατικών και μη κρατικών φορέων σε δράσεις κατά της καταναγκαστικής εργασίας και της εμπορίας ανθρώπων

Η ισχυρή συνεργασία με σκοπό την προώθηση πρωτοβουλιών και την ανάληψη δράσεων κατά της καταναγκαστικής εργασίας και της εμπορίας θεωρείται περισσότερο από ουσιώδης μεταξύ επιχειρήσεων, ΜΚΟ, επιμελητηρίων, εργοδοτικών οργανώσεων, συνδικαλιστικών οργανώσεων, της Κυβέρνησης και των αρμόδιων Εθνικών Αρχών. Η ευρεία συνεργασία είναι απολύτως απαραίτητη καθώς περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων μπορούν να εντοπιστούν σε όλα τα στάδια της εφοδιαστικής αλυσίδας σε βιομηχανίες με υψηλό κίνδυνο εκμετάλλευσης. Η συνεργασία αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα, στο πλαίσιο των οποίων μπορούν να υλοποιηθούν αποτελεσματικά βέλτιστες πρακτικές και να εξασφαλιστεί ότι τα εμπορεύματα που αγοράζονται και οι υπηρεσίες που παρέχονται δεν προκύπτουν από συστήματα εργασιακής εκμετάλλευσης θυμάτων εμπορίας. Έτσι, ο ιδιωτικός τομέας και οι επιχειρήσεις θα λειτουργούν με υπευθυνότητα, διενεργώντας ελέγχους και επιδεικνύοντας τη δέουσα επιμέλεια για την πρόληψη τέτοιων περιπτώσεων στις εφοδιαστικές αλυσίδες που χρησιμοποιούν και ερευνώντας για τυχόν κινδύνους που μπορεί να σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Δήμος Αθηναίων, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων του Υπουργείου Εξωτερικών, έλαβαν την πρωτοβουλία της οργάνωσης ενός συνεδρίου για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων στις Εφοδιαστικές Αλυσίδες μέσω Κυβερνητικών Πρακτικών και Μέτρων. Στόχος είναι να έρθουν σε επαφή οι αρμόδιες αρχές και να συζητήσουν πρακτικές που μπορούν να

²⁰¹ ILO Protocol of 2014 to the Forced Labor Convention 1930; National Action Plan of the Federal Government on the Implementation of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights 2016-2020, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.csr-in-deutschland.de/SharedDocs/Downloads/DE/NAP/nap-im-original.pdf?__blob=publicationFile&v=3.

²⁰² Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, Fachbereichsleiter Arbeit und Leben, durchgeführt am 07.01.19; Interview mit Herrn Zacher, ehemaliger Gewerkschaftssekretär IG BAU, durchgeführt am 15.01.19.

²⁰³ Συνέντευξη με τον Δρ. Cygus, ακαδημαϊκό ερευνητή, που διεξήχθη στις 21/01/19. Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, επικεφαλής της μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού στο ίδρυμα για την εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε στις 07/01/19.

²⁰⁴ Συνέντευξη με τον Δρ. Schwertmann, επικεφαλής της μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού στο ίδρυμα για την εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε στις 07/01/19.

²⁰⁵ Συνέντευξη με τον Δρ. Cygus, ακαδημαϊκό ερευνητή, στις 21/01/19.

τεθούν σε εφαρμογή στον ιδιωτικό τομέα για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων. Το συνέδριο σηματοδοτεί, επίσης, την έναρξη ενός πιλοτικού προγράμματος του Δήμου Αθηναίων, που έχει ως στόχο να καθορίσει τρόπους προστασίας της εφοδιαστικής αλυσίδας των δημόσιων προμηθειών της πόλης από πρακτικές εμπορίας ανθρώπων.

Ανάπτυξη διεπιστημονικών και διατομεακών ικανοτήτων

Η ενίσχυση των ικανοτήτων πολλαπλών επαγγελματιών είναι καίριας σημασίας. Πρέπει να παρέχεται εστιασμένη και συνεχιζόμενη κατάρτιση ιδιαίτερα στους επιθεωρητές εργασίας και στους επαγγελματίες υγείας. Ο ρόλος τους είναι ζωτικής σημασίας για τον περιορισμό της εμπορίας ανθρώπων. Οι επιθεωρητές από τη μία πλευρά, θα έχουν την ευκαιρία να επεκτείνουν και να εντείνουν τους ελέγχους τους σε επιχειρήσεις, ενώ οι επαγγελματίες υγείας, από την άλλη, θα ωφεληθούν με την ενίσχυση των ικανοτήτων τους στον εντοπισμό θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Ευρεία ενημερωτική εκστρατεία

Η έλλειψη ενημέρωσης του κοινού, όσον αφορά σε όλες τις πτυχές της εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση, αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην αντιμετώπιση αυτών των εγκλημάτων. Υπάρχουν δύο επίπεδα όπου μια τέτοια πρωτοβουλία μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο. Κατ' αρχάς, η δημιουργία δικτύων, η διάχυση της γνώσης και η διάδοση των πληροφοριών μπορεί να είναι πολύ ευεργετική για τις αρμόδιες αρχές και φορείς, οι οποίοι θα πρέπει να ενθαρρύνουν και εκκινήσουν σχετικό διάλογο στο πλαίσιο συνεδρίων, σεμιναρίων και άλλων μορφών εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης. Δεύτερον, τα θύματα ή πιθανά θύματα εμπορίας ανθρώπων θα μπορούσαν να ωφεληθούν, επίσης, σημαντικά από μια στοχευμένη εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, η οποία θα έχει ως στόχο κυρίως να ενημερώσει ενδελεχώς για όλα τα χαρακτηριστικά που μπορεί να έχει ένα πιθανό θύμα εμπορίας ανθρώπων.

Ενότητα 5 Ιταλία

Δημιουργία ενός κεντρικού συστήματος καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων υπό την αιγίδα του κράτους

Ένα από τα βασικά ζητήματα που εμποδίζουν τους εμπλεκόμενους στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στην Ιταλία να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το φαινόμενο αυτό με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση είναι η έλλειψη ενός κρατικού κεντρικού συστήματος καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων. Λόγω της απουσίας ενός τέτοιου συστήματος και μολονότι η Ιταλία έχει εγκρίνει ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Εμπορία και τη Σοβαρή Εκμετάλλευση των Ανθρώπων για την περίοδο 2016-2018,²⁰⁶ οι ιταλικές αρχές δυσκολεύονται να παρεμβαίνουν διαρκώς και σε ευρεία βάση κατά της εμπορίας ανθρώπων. Επί του παρόντος, λόγω της έλλειψης κεντρικού συστήματος καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων όλα τα μέτρα που λαμβάνονται για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών και των εκπροσώπων των οικονομικών

²⁰⁶ Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Εμπορία και τη Σοβαρή Εκμετάλλευση των Ανθρώπων για την περίοδο 2016-2018 (*Piano nazionale d'azione contro la tratta e il grave sfruttamento 2016-2018*), διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.pariopportunita.gov.it/wp-content/uploads/2017/12/Piano-nazionale-di-azione-contro-la-tratta-e-il-grave-sfruttamento-2016-2018.pdf>.

τομέων αποτελούν πάντοτε μέρος *προσωρινών προγραμμάτων* και ποτέ δεν αποτελούν *μόνιμες υπηρεσίες*. Επιπλέον, η ιταλική κυβέρνηση συχνά βασίζεται σε ΜΚΟ και σε διεθνείς οργανισμούς για την εκτέλεση των εν λόγω μέτρων. Παράλληλα, οι μέθοδοι και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την ενίσχυση της συνεργασίας με τους οικονομικούς τομείς είναι διαφορετικά και όχι εξίσου αποτελεσματικά στις διάφορες ιταλικές περιφέρειες που πλήττονται από την εργασιακή εκμετάλλευση. Αυτό εμποδίζει αφενός τους φορείς καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων να συνεργαστούν για την καλύτερη αντιμετώπιση του θέματος και αφετέρου τις επιχειρήσεις να ανταλλάσσουν εμπειρίες και βέλτιστες πρακτικές με στόχο την πρόληψη ή αναγνώριση της εκμετάλλευσης των θυμάτων.

Ενώ οι φορείς κατά της εμπορίας ανθρώπων και οι εκπρόσωποι του επιχειρηματικού τομέα είναι σε θέση να συμμετέχουν στο διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τον τρόπο ενίσχυσης της συνεργασίας τους, αναφέρουν ότι αντιμετωπίζουν προβλήματα στη διεξαγωγή του διαλόγου σε κατάλληλους χώρους και ενώπιον κρατικών φορέων. Κατά συνέπεια, οι ενδιαφερόμενοι συνιστούν την καθιέρωση μόνιμου θεσμικού μηχανισμού, ανοιχτού σε φορείς κατά της εμπορίας ανθρώπων, δικαστικές αρχές, αρχές επιθεώρησης εργασίας, συνδικάτα και εργοδότες του επιχειρηματικού τομέα. Στόχος αυτού του μηχανισμού θα είναι η παροχή πληροφοριών σχετικά με το ιταλικό νομικό πλαίσιο για την εμπορία ανθρώπων, η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και η συλλογή απαντήσεων από τους διάφορους παράγοντες στο πρόβλημα της εκμετάλλευσης των διακινούμενων θυμάτων.

Διοργάνωση εκπαίδευσης κατά της εμπορίας ανθρώπων για σκοπούς εργασιακής εκμετάλλευσης

Η εμπειρία σχετικά με την εμπορία ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση δεν είναι διαδεδομένη μεταξύ των κρατικών και μη κρατικών φορέων στην Ιταλία. Αυτό οφείλεται στην πολυπλοκότητα του θέματος, αλλά επίσης, και πλέον σημαντικότερο, στη μεγαλύτερη προσοχή που καταβάλλεται στο φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Οι κρατικοί φορείς, ιδίως, τείνουν να αντιμετωπίσουν τα δύο φαινόμενα με την ίδια προσέγγιση, γεγονός που τους εμποδίζει από το να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά την κατάσταση.

Η παροχή κατάρτισης σε όλους τους φορείς - και ειδικά στους εκπροσώπους του επιχειρηματικού τομέα - οι οποίοι μπορεί να εμπλέκονται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων θα βοηθήσει αυτούς τους φορείς να παραμένουν ενήμεροι ως προς το φαινόμενο, αλλά επίσης να συμφωνούν και να μπορούν να εργάζονται από κοινού με τα ίδια εργαλεία. Η εκπαίδευση θα μπορούσε ενδεχομένως να περιλαμβάνει ασκήσεις και προσομοιώσεις σε μεθόδους καταπολέμησης της εμπορίας, καθώς και συνεδρίες με τη συμμετοχή της εμπειρογνομόνων σε θέματα εμπορίας.

Υποστήριξη πρωτοβουλιών για ηθικό εμπόριο και αποτελεσματική επιβολή των υποχρεώσεων επιμέλειας για την παρακολούθηση των εφοδιαστικών αλυσίδων

Οι επιχειρήσεις στην Ιταλία συχνά στηρίζονται στη φθηνή εργασία και την εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, διότι πιστεύουν ότι δεν έχουν καμία άλλη δυνατότητα από το να «απασχολούν» αδήλωτους εργαζόμενους, προκειμένου να στείλουν στην αγορά προϊόντα σε ανταγωνιστική τιμή. Αυτή η πεποίθηση είναι διαδεδομένη στην Ιταλία, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις που καταφεύγουν στη λαθραία εργασία και ως εκ τούτου εξοικονομούν πόρους από τις μειωμένες αποδοχές των εργαζομένων τους

αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό αριθμό του συνόλου των ιταλικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, δεν θεωρούν ότι αυτή η πρακτική ενέχει κινδύνους καθώς οι επιθεωρήσεις εργασίας και οι επακόλουθες δικαστικές διαδικασίες ενάντια σε νομικές οντότητες που εμπλέκονται στην εμπορία ανθρώπων είναι σπάνιες.

Περαιτέρω, εκτός του ότι η «απασχόληση» θυμάτων εμπορίας ανθρώπων βολεύει αυτές τις επιχειρήσεις, πολλές εταιρείες πιστεύουν ότι δεν έχουν κίνητρα για να απασχολήσουν νόμιμα εργαζόμενους και να καταπολεμήσουν την εμπορία ανθρώπων. Ωστόσο, αν υποστηρίζονταν οι πρωτοβουλίες για ηθικό εμπόριο και η αποτελεσματική επιβολή των υποχρεώσεων επιμέλειας για την παρακολούθηση των εφοδιαστικών αλυσίδων, ο εκπρόσωπος των οικονομικών τομέων θα επωφελούνταν πιθανώς από την συνεργασία με φορείς κατά της εμπορίας ανθρώπων. Στην πραγματικότητα, θα ήταν σε θέση να τηρούν το νόμο, ενώ ενδεχομένως να συνεισέφεραν με τις προσπάθειές τους κατά της εμπορίας ανθρώπων στη βελτίωση της αντίληψης των καταναλωτών τους από άποψη marketing.

Αύξηση της ευαισθητοποίησης

Ένα πρόβλημα που επηρεάζει την κατάσταση στην Ιταλία είναι η δυσκολία που αντιμετωπίζουν τόσο οι εταιρείες από διάφορους οικονομικούς τομείς όσο και τα θύματα εμπορίας να αναγνωρίσουν το γεγονός ότι εμπλέκονται στο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων.

Από τη μία πλευρά, οι εταιρείες που βασίζονται στους αδήλωτους εργαζόμενους συνήθως γνωρίζουν ότι διαπράττουν έγκλημα, αλλά δεν έχουν συνειδητοποιήσει απαραίτητα ότι διαπράττουν το συγκεκριμένο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων. Αυτό συμβαίνει επειδή μπορεί να μην είναι εξοικειωμένοι με το ιταλικό νομικό πλαίσιο ως προς το θέμα αυτό, αλλά επίσης επειδή είναι δύσκολο να προσδιοριστεί η ζήτηση στην εφοδιαστική αλυσίδα για εμπορία ανθρώπων. Από την άλλη πλευρά, τα θύματα δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν ότι υφίστανται εμπορία ή εκμετάλλευση καθώς εμπιστεύονται τους διακινητές ή επειδή υποβάλλονταν σε καταναγκαστικά έργα και στη χώρα καταγωγής τους.

Με την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των οικονομικών φορέων που κινδυνεύουν να εμπλακούν στην εκμετάλλευση θυμάτων εμπορίας, οι φορείς αυτοί θα μπορούσαν να εξετάσουν καλύτερα το ζήτημα και, το σημαντικότερο, θα μπορούσαν να συνεργάζονται καλύτερα με θεσμικούς και μη θεσμικούς φορείς, αναφέροντας ή συμβάλλοντας στην έρευνα υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων. Την ίδια στιγμή, θύματα με μεγαλύτερη επίγνωση της κατάστασής τους θα μπορούσαν να απευθυνθούν στις αρμόδιες αρχές και να καταγγείλουν τους δράστες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κατάλογος των ερωτηθέντων και ενδιαφερόμενα μέρη που παρείχαν πληροφορίες για τη μελέτη

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

- Εθνική Υπηρεσία κατά της Εμπορίας Ατόμων
- Εθνικός Οργανισμός Απασχόλησης
- Διεύθυνση Διερεύνησης Οργανωμένου Εγκλήματος και Τρομοκρατίας (εξειδικευμένη δομή υπό το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης)
- Ανώτερο Συμβούλιο του Δικαστικού Σώματος

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

- Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων
- Γραφείο Ευρέσεως Εργασίας
- Γενική Διεύθυνση για την Καταπολέμηση του Οργανωμένου Εγκλήματος, Υπουργείο Εσωτερικών
- Επιθεώρηση Εργασίας - Επικεφαλής Εκτελεστικός Οργανισμός
- ΜΚΟ με εξειδίκευση στην εγκληματολογία
- ΜΚΟ με εξειδίκευση στην αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων
- Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βουλγαρίας
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής
- Υποψήφιοι διδάκτορες ποινικού δικαίου και δικονομίας, Neofit Rilski South West University

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

- Δρ. Norbert Cyrus, ακαδημαϊκός ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)
- Ομοσπονδιακό Υπουργείο Δικαιοσύνης και Προστασίας των Καταναλωτών, Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz
- Stephan Strehlow, επικεφαλής του τμήματος καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, Γραφείο Ποινικών Ερευνών Βερολίνου Landeskriminalamt Berlin
- Oliver Henzler, ανώτερος εισαγγελέας, Staatsanwaltschaft Stuttgart
- Pastor Wolfgang Herrmann, επικεφαλής τμήματος ψυχολογικής φροντίδας, Bischöfliches Ordinariat der Diözese Rothenburg – Στουτγάρδη
- Δρ. Christoph Lindner, δικηγόρος
- Εκπρόσωπος της μονάδας τελωνείου, εργατικών συνδικάτων και αστυνομίας, Gewerkschaft der Polizei (GdP)
- Δρ. Philipp Schwertmann, επικεφαλής μονάδας μετανάστευσης εργατικού δυναμικού, Ίδρυμα για την εκπαίδευση, Arbeit und Leben DGB / VHS Berlin-Brandenburg

- Sophia Wirsching, διευθύντρια του γερμανικού δικτύου ΜΚΟ κατά της εμπορίας ανθρώπων, KOK - Bundesweiter Koordinierungskreise gegen Menschenhandel e.V.
- Hartmut Zacher, πρώην γραμματέας της συνδικαλιστικής οργάνωσης εργαζομένων στον τομέα των κατασκευών, Industriegewerkschaft Bauen-Agrar-Umwelt

ΕΛΛΑΔΑ

- Υπουργείο Εξωτερικών
Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (Γ.ΕΘ.ΕΙΣ)
- Διευθυντής Πρωτοδικείου Αθηνών
- Επικεφαλής Γραμματείας του Προέδρου του Αρείου Πάγου
- Γραμματέας του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου της Αθήνας
- Προϊστάμενος Εισαγγελίας Αθηνών
- Δικηγόρος ειδικευμένος στο Εργατικό Δίκαιο
- ΙΝΕ Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος
- ΜΚΟ: Α21 και PRAKSIS

ΙΤΑΛΙΑ

- Περιφερειακό Συμβούλιο του Λάτσιο, Επιτροπή για την Υγεία και τις Κοινωνικές Πολιτικές
- Rosanna Paradiso, Δημόσια Εισαγγελία του Τορίνου, Ομάδα Εργασίας για το Οργανωμένο Έγκλημα και την Αστική Ασφάλεια
- Ιταλικό Ανώτατο Δικαστήριο
- Υπουργείο Δικαιοσύνης, Γενική Διεύθυνση Στατιστικής και Οργανωτικής Ανάλυσης
- Marco Omizzolo, Κοινωνιολόγος και Πρόεδρος του *In Migrazione*
- Osservatorio Interventi Tratta
- Giorgio Agosta, ιδιοκτήτης της εταιρείας Agriblea di Agosta Giorgio & C. Società Semplice Agricola